

Lasten ja nuorten toimintavalmiuksien vahvistaminen
sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa

Saija Tirkkonen

Pro gradu -tutkielma

Itä-Suomen yliopisto

Yhteiskuntatieteiden ja

kauppatieteiden tiedekunta

Yhteiskuntatieteiden laitos

Sosiaalityö

Maaliskuu 2018

Tiedekunta Yhteiskuntatieteiden ja kauppatieteiden tiedekunta	Laitos Yhteiskuntatieteiden laitos
Tekijä Saija Tirkkonen	
Työn nimi Lasten ja nuorten toimintavalmiuksien vahvistaminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa	
Oppiaine Sosiaalityö	Työn laji Pro gradu -tutkielma
Tutkielman ohjaajat Professori Juha Hämäläinen ja kehitysjohtaja Kari Koistinen	
Aika Maaliskuu 2018	Sivumäärä 95, 12 liitesivua
Tiivistelmä Tutkimuksessa tarkasteltiin, miten sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan ohjaajien näkemysten mukaan vaikuttaa lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin ja mihin tämän toiminnan vaikuttavuus perustuu. Tutkimuksen teoreettinen viitekehys nojautui Martha Nussbaumin (2011) toimintavalmiuksien teoriaan, jota vasten lasten ja nuorten hyvinvointia tarkasteltiin. Tutkimuksen aineisto kerättiin ohjaajille lähetetyn kyselyn ja sitä täydentävien teemahaastatteluiden avulla. Kyselyaineiston strukturoitujen kysymysten avulla tutkimusaiheesta muodostettiin yleiskuva, jota syvennettiin kyselyn avoimelle kysymykselle ja haastatteluaineistolle toteutetun teoriaohjaavan sisällönanalyysin kautta. Tutkimustulokset osoittivat, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri piirteet edistävät ohjaajien näkemysten mukaan kaikkia Nussbaumin (2011) teorian mukaisia lasten ja nuorten toimintavalmiuksia vähintään jonkin verran, useissa tapauksissa paljon. Koska toimintavalmiudet kattavat laajasti erilaiset hyvinvoinnin ulottuvuudet, toiminnan voidaan tulkita edistävän monipuolisella tavalla lasten ja nuorten hyvinvointia. Työmuodon vaikuttavuus perustuu ohjaajien näkemysten mukaan hevosten lajioinaisuuksien hyödyntämiseen, ohjaajan sosiaalipedagogiseen ammatillisuuteen, luontoelementin hyödyntämiseen, toiminnallisuuteen ja omakohtaiseen oppimiseen sekä yhteisöllisyyteen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta näyttäytyy toimivana työmenetelmänä erilaisissa hyvinvoinnin haasteissa ja sitä hyödyntämällä voidaankin saavuttaa sekä inhimillisen hyvinvoinnin lisääntymistä että yhteiskunnallisten säästöjen syntymistä.	
Asiasanat sosiaalipedagogiikka, sosiaalipedagoginen hevostoiminta, toimintavalmiudet, toimintavalmiuksien teoria	

Faculty Faculty of Social Sciences and Business Studies	Department Department of Social Sciences
Author Saija Tirkkonen	
Title Strengthening the Capabilities of Children and Adolescents in the Field of Social Pedagogical Horse Activity	
Main subject Social Work	Level Master's thesis
Advisors Professor Juha Hämäläinen and Development Director Kari Koistinen	
Period March 2018	Number of pages 95, 12 appendix pages
Abstract In this research, the effects of social pedagogical horse activity on the capabilities of children and adolescents were studied, along with the reasons behind the effectiveness of it. The theoretical framework was based on the capability approach by Martha Nussbaum (2011). Research material was collected by sending a survey to instructors of social pedagogical horse activity. After the survey phase, some of the instructors were interviewed by using a theme interview method. The complete interviews, along with segments of the survey material were analyzed with a summative content analysis. The results showed that the different features of social pedagogical horse activity promote all the capabilities of children and adolescents at least to some extent, often by high levels. Since capabilities promote wellbeing in a multidimensional way, based on these results social pedagogical horse activity seems to be promoting the wellbeing of youngsters. According to the instructors' point of view the effectiveness of social pedagogical horse activity is based on the utilization of the specific features of horses, the social pedagogical expertise of the instructors, utilization of nature, being active and learning by own experiences and communality. In conclusion, social pedagogical horse activity seems to be a working method for helping children and adolescents deal with problems in life by easing the challenges they face on a day to day basis. This leads to increased human wellbeing and helps to save the resources of the community.	
Keywords social pedagogy, social pedagogical horse activity, capabilities, the capability approach	

Sisällysluettelo

1 JOHDANTO	1
2 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA.....	5
2.1 Sosiaalipedagogiikka	5
2.2 Hevosen hyödyntäminen sosiaalipedagogisessa työssä	8
2.3 Aiempi tutkimus sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyvinvointivaikutuksista.....	11
3 HYVINVOINNIN TEORIA	16
3.1 Toiminta ihmisen hyvinvoinnin ulottuvuutena	16
3.2 Toimintavalmiuksien teoria	18
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	21
4.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset	21
4.2 Aineisto	22
4.2.1 Kyselyaineisto	22
4.2.2 Haastatteluaineisto	25
4.3 Aineiston analyysi.....	28
4.4 Tutkimuksen luotettavuus.....	31
4.5 Tutkimusetiikka	34
5 TULOKSET	37
5.1 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri piirteiden vaikutus lapsen ja nuoren toimintavalmiuksiin	37
5.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutusten taustalla olevat tekijät.....	48
5.2.1 Hevosten lajiominaisuuksien hyödyntäminen	49
5.2.2 Ohjaajan sosiaalipedagoginen ammatillisuus	53
5.2.3 Luontoelementin hyödyntäminen	60
5.2.4 Toiminnallisuus ja omakohtainen oppiminen	64
5.2.5 Yhteisöllisyys.....	68

6 JOHTOPÄÄTÖKSET	73
6.1 Ohjaajien näkemys sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteiden vaikutuksesta lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin	73
6.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla olevat tekijät ohjaajien näkemysten mukaan	76
6.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden kokonaisuus	81
7 POHDINTA	86
LÄHTEET	91
LIITTEET	

Taulukot

TAULUKKO 1. Talliaskareiden yhdessä toisten kanssa tekemisen vaikutukset lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin	38
TAULUKKO 2. Hevosen hoidon vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin	39
TAULUKKO 3. Ratsastuksen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin	40
TAULUKKO 4. Ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin	41
TAULUKKO 5. Ohjaajien antaman (hevosten kanssa toimimiseen liittyvän) neuvonnan ja ohjauksen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin	42
TAULUKKO 6. Tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuulumisen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin	43
TAULUKKO 7. Tallimiljöössä toimimisen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin	44

Kuviot

KUVIO 1. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuus lasten ja nuorten hyvinvointiin ohjaajien näkemyksen mukaan	82
--	----

Liitteet

- Liite 1. Kyselykutsu 6.4.2017
- Liite 2. Kyselylomake 6.4.2017
- Liite 3. Kiitoskirje kyselyyn vastanneille 3.6.2017
- Liite 4. Haastattelupyyntö ja haastattelurunko 19.9.2017
- Liite 5. Analyysitaulukko 28.11.2017

1 JOHDANTO

Tutkimukseni tarkastelee lasten ja nuorten toimintavalmiuksien edistämistä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Aihe on ajankohtainen, sillä lasten ja nuorten pahoinvointi ja yhteiskunnallinen syrjäytyminen ovat aikamme tärkeimpiä haasteita, joihin vastaamiseksi tarvitaan uusia lähestymistapoja. Tilastojen mukaan esimerkiksi lasten ja nuorten psykiatrian poliklinikkakäynnit, lastensuojelun tekemät sijoitukset sekä lapsiperheiden köyhyys ovat lisääntyneet viimeisen 15–20 vuoden aikana merkittäväällä tavalla yhteiskunnassamme (Hämäläinen 2016, 110).

Lasten ja nuorten hyvinvointia uhkaavat tekijät ovat moninaisia ja liittyvät useisiin fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin tekijöihin. Tutkimusten mukaan puberteetti-ikä on fyysinen tekijä, joka nostaa erilaisten masennushäiriöiden riskiä merkittävästi verrattuna lapsuusikään. (Sourander & Marttunen 2016, 116–117.) Sosiaalisista tekijöistä esimerkiksi vanhempien epävakaa työmarkkina-asema ja siitä johtuvat taloudelliset vaikeudet, ongelmallinen lapsen ja vanhempien suhde sekä perheen muut ongelmat, kuten sosiaalisen tuen puute voivat olla uhkia lapsen tai nuoren tasapainoiselle kasvulle ja kehitykselle (Lämsä 2009, 218–220). Psyykkisiin tekijöihin kuuluvat puolestaan mielenterveysongelmien asettamat haasteet lapsen tai nuoren hyvinvoinnille. Erilaiset psyykkiset häiriöt esiintyvät lapsilla ja nuorilla usein myös samanaikaisesti, jolloin lasten ja nuorten kohtaamat hyvinvoinnin haasteet voivat olla moniselitteisiä ja varsin mutkikkaita ilmiöitä. (Sourander & Marttunen 2016, 117.) Etenkin erilaiset mielenterveyteen liittyvät häiriöt ilmaantuvat yleensä jo nuorella iällä, sillä tutkimusten mukaan noin puolet aikuisiällä esiintyvistä mielenterveysongelmista on saanut alkunsa ennen 14 ikävuotta. Lisäksi noin kolme neljästä aikuisten mielenterveyshäiriöistä on alkanut ennen 24 vuoden ikää. (Marttunen & Karlsson 2013, 10.) Lapsuus ja nuoruus ovatkin aikaa, jonka vaikutukset näyttäytyvät myös pitkälle aikuisuuteen. Lapsuuden ja nuoruuden erilaisilla ongelmilla on usein kauaskantoisia seurauksia, ja siten lasten ja nuorten hyvinvointia tukemalla voidaan osaltaan olla ennaltaehkäisemässä myös tulevaisuuden pahoinvointia.

Lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi tulee kehittää uusia aikamme haasteisiin vastaavia työtapoja. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on esimerkki työmuodosta, jolla voidaan vastata monenlaisiin sosiaalisen kuntoutuksen haasteisiin ja jota voidaan hyödyntää myös hyvinvointia edistävässä työssä (Pennanen 2005, 30). Työmenetelmänä se on melko uusi, eikä sitä ole vielä kovinkaan paljon tutkittu.

Tässä tutkimuksessa tarkastellaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien näkemyksiä hevostoiminnan hyödyistä ja sen vaikuttavuuden taustalla olevista tekijöistä lasten ja nuorten hyvinvoinnin näkökulmasta tarkasteltuna. Tutkimustieto parantaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuutta ja tutkimuksen tuottamaa tietoa voidaan hyödyntää monin tavoin esimerkiksi toiminnan resursoinnissa. Aihe on ajankohtainen, sillä lasten ja nuorten pahoinvointi lisääntyy jatkuvasti ja tähän vastaamiseksi tarvitaan uusia, tutkittuja työmuotoja. Tämän tutkimuksen tavoitteena onkin lisätä tietoa siitä, kuinka sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan vahvistaa lasten ja nuorten toimintavalmiuksia.

Olen tutustunut sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan työssäni. Työskentelin aikaisemmin eräässä lastensuojeluyksikössä, jossa sosiaalipedagogista hevostoimintaa hyödynnettiin yksikössä asuvien lasten ja nuorten parissa tehtävässä työssä. Lisäksi hevosharrastukseni myötä minulla on omakohtaista kokemusta hevosten positiivisesta vaikutuksesta mielialaan ja hyvinvointiin. Olen jo useamman sukupolven hevosharrastaja ja olen saanut syntymästäni saakka kasvaa perheemme hevostallilla. Hevoset ovat aina olleet tärkeässä roolissa elämässäni, joten myös henkilökohtaiset intressini johtivat tämän tutkimusaiheen valintaan.

Sosiaalipedagogiikka tieteenalana sisältää nimensä mukaisesti niin sosiaalisen kuin pedagogisen ulottuvuuden. Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että sosiaalipedagogisessa työssä on kyse ihmisten välillä tapahtuvasta työskentelystä, jossa on aina mukana myös tietyt kasvatukselliset tavoitteet. (Storø 2013, 12.) Nämä sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteet liittyvät siihen, että yksilö saisi elää hyvän elämän ja toisaalta olisi elämässään kiinnittyneenä myös itseään laajempaan yhteisöllisyyteen yhteiskuntaan kiinnittymisen myötä (Eriksson & Markström 2003, 22). Sosiaalipedagogisen tieteenalan käsittelemiä kysymyksiä ovat muun muassa kysymykset hyvästä elämästä ja käsitykset yksilöiden ja yhteisöjen erilaisista arvoista, resursseista ja tarpeista (Moss & Cameron 2011, 8–9). Sosiaalipedagogista toimintaa luonnehtii hallinnollisen työotteen sijasta ihmis- ja vuorovaikutuskeskeisyys, jossa työ tapahtuu ihmisten arjessa. Toiminnan päämääränä on auttaa ihmisiä itseapuaan omassa arjessaan ja edistää ihmisten aktiivisuutta niin omassa elämässään kuin myös laajemmin osana ympäristöään. (Hämäläinen 1999, 61–62.)

Sosiaalipedagogiikalla on monenlaisia käytännön sovelluksia, joissa sosiaalisen kasvatustyön lähtökohtana ovat sosiaalipedagogisen ajattelun piirteet ja sen teoreettiset lähtökohdat (Mönkkönen ym. 1999, 18–23). Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on yksi sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksista, jonka avulla erilaista syrjäytymisen uhkaa ja sosiaalisia ongelmia on pyritty vähentämään hyödyntämällä toiminnassa hevosia ja talliympäristöä (Hyvätti 2005, 20–21). Toiminta perustuu ihmisen ja hevosen väliseen vuorovaikutukseen, mutta lisäksi myös talliyhteisön tarjoamat mahdollisuudet

hyödynnetään osana sosiaalipedagogista toimintaa. Kuten muussakin sosiaalipedagogisessa toiminnassa, myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa toimitaan sosiaalipedagogiikan teorian tarjoamassa viitekehyksessä. Tällöin työssä korostuvat yhteisöllisyys, elämyksellisyys, toiminnallisuus ja dialogisuus. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry.)

Tutkimukseni tarkastelee sosiaalipedagogista hevostoimintaa toimintavalmiuksien näkökulmasta. Tutkimukseni tavoitteena on selvittää, kuinka sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaikuttaa lasten ja nuorten toimintavalmiuksien kehittymiseen ja sitä kautta heidän kokonaishyvinvointiinsa. Tutkimus sisältää oletuksen, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta edistää lasten ja nuorten toimintavalmiuksia, sillä aiemmat tutkimukset ovat osoittaneet sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuoneen useita positiivisia vaikutuksia toimintaan osallistuvien elämään (Siven 2015; Mustonen 2008; Saastamoinen 2007). Toimintavalmiuksien vahvistaminen on hyvin tärkeä tehtävä, josta voidaan tunnistaa niin ennaltaehkäisevä kuin myös korjaava merkitys lasten ja nuorten hyvinvointia edistävässä työssä. Lisäksi toimintavalmiuksien näkökulma on tutkimuksellisesti tuore ja ajankohtainen. Toteutan tutkimukseni kvalitatiivisen eli laadullisen tutkimuksen menetelmin. Tutkimuskysymyksieni avulla tavoitteenani on kartoittaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien käsityksiä siitä, kuinka sosiaalipedagoginen hevostoiminta edistää lasten ja nuorten toimintavalmiuksia. Aineistona toimivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien kyselyvastaukset ja niitä täydentävät haastatteluaineistot. Kyselylomakkeista saadun aineiston pohjalta tehtyjen suorien jakaumien avulla tutkimuksessa muodostetaan yleiskuva ja johdatus tutkimusaiheeseen. Tätä kuvaa lähdetään syventämään ohjaajien haastatteluaineiston avulla. Haastattelut sekä yksi kyselyn avoin kysymys analysoidaan teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin, jolloin tutkimustulokset nousevat aineistosta, mutta analyysissa on kuitenkin havaittavissa myös joitakin selkeitä teoriakytkentöjä.

Tutkimusprosessissa mukana on ollut Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. Yhdistyksen puheenjohtajana toiminut Kari Koistinen on toinen tutkielmani ohjaajista ja hän on ollut aktiivisesti mukana tutkimusprosessiin liittyneissä ohjauskeskusteluissa. Yhdistyksen osaamista on hyödynnetty myös tutkimuksen aineistonkeruuta varten tehdyn kyselylomakkeen suunnittelussa. Lisäksi sain tutkimuksen kohderyhmän yhteystiedot käyttööni yhdistykseltä.

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ympärille koottu yhteisö. Yhdistyksen jäsenyys edellyttää yhdistyksen tarkoituksen ja sääntöjen hyväksymisen. Sosiaalipedagoginen hevostoimintaohjaajan pätevyys edellyttää lisäksi yhdistyksen hyväksymän täydennyskoulutuksen suorittamista. Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry:n toiminnan tavoitteena on kehittää sosiaalipedagogista hevostoimintaa ja edistää jäsentensä ja samalla alan ammattilaisten välistä yhteistoimintaa, järjestämällä esimerkiksi yhteisiä tapaamisia ja koulutustilaisuuksia.

Lisäksi yhdistyksen tavoitteena on lisätä alan tunnettavuutta toimimalla erilaisissa verkostoissa ja osallistumalla erilaisiin seminaareihin ja messutilaisuuksiin. Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry seuraa myös alan kehitystä ja osallistuu aktiivisesti toiminnan edelleen kehittämiseksi tekeillä aloitteita, esityksiä ja lausuntoja. (Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry.)

Johdannossa esittelin tiivistetysti tutkimusaiheeni ja siihen liittyvää tutkimusprosessia. Seuraavaksi kuvaan tutkimukselle olennaista käsitteistöä sekä tutkimusaiheeseeni liittyviä aiempia tutkimuksia. Tämän jälkeen siirryn esittelemään tutkimukseni teoreettista viitekehystä, jolloin jäsennän hyvinvointia teoreettisesti, toiminnallisuuden ja toimintavalmiuksien näkökulmasta tarkastellen. Luvussa neljä esittelen tutkimuksen toteutuksen tapoja ja avaan tutkimuksen aineistoa ja käytettyjä tutkimusmenetelmiä tarkemmin. Tämän jälkeen puolestaan tarkastelen tutkimusta luotettavuuden arvioinnin ja tutkimusetiikan valossa. Luvussa viisi siirryn esittelemään tutkimuksen tuottamia tuloksia, joiden avulla vastaan tutkimukselle asetettuihin tutkimuskysymyksiin. Lopuksi tarkastelen tärkeimpiä tutkimustuloksia ja teen näistä saaduista tutkimustuloksista laajempaa synteesiä johtopäätösten muodossa. Pohdinnassa esittelen vielä tutkimukseni tuottamia näkökulmia tutkimuksellisenä kokonaisuutena, tarkastelen toteutettua tutkimusprosessia ja esitän myös tutkimukseni aikana mieleeni nousseita jatko-tutkimusaiheita.

2 SOSIAALIPEDAGOGINEN HEVOSTOIMINTA

2.1 Sosiaalipedagogiikka

Sosiaalipedagogiikka on käsitteenä tulkinnanvarainen, sillä määritelmät ovat moniulotteisia ja ne vaihtelevat eri konteksteissa. Siksi yhtä tyhjentävää määritelmää ei ole, vaan sosiaalipedagogiikan määritelmä vaihtelee kulttuurista, tutkimustraditiosta ja historiasta riippuen. (Ranne 2002, 134; Hegstrup 2004, 73; Hämäläinen 2013, 1 & 13.) Sanana sosiaalipedagogiikka voidaan jakaa kahteen osaan. Sanalla pedagogiikka viitataan oppiin ihmisen kasvatuksesta tai kasvatuksen taitoon. Sana sosiaalinen on puolestaan moniulotteisempi ja sillä voidaan tarkoittaa joko yhteiskunnallista, yhteisöllistä tai solidaarista merkitystä tulkinnasta riippuen. Näin ollen sosiaalipedagogiikan voidaan nähdä toisaalta olevan kasvatustyötä yhteiskunnallisine kytkentöineen, yhteisöllisyyttä ja vuorovaikutusta painottavaa kasvatustyötä tai apua tarvitsevien auttamistyötä, eivätkä nämä tulkinnat toisaalta pois sulje toisiaan. (Hämäläinen 1999, 14–15.) Tiiviisti ilmaistuna sosiaalipedagoginen toiminta voidaan määritellä myös yksilöä kasvattavana ja ohjaavana työnä, jonka avulla tavoitellaan yksilön siirtymistä osaksi sosiaalipoliittista ja -kulttuurista yhteiskuntaa (Fog 2004, 29).

Lisäksi sosiaalipedagogiikkaa voidaan tarkastella koulutuksen, tieteen tai sen käytännön sovellusten näkökulmasta. Sosiaalipedagogiikka on akateeminen tieteenala, jonka tietopohja perustuu tutkittuun tietoon ja teoriapohjaan. Sosiaalipedagogisen koulutuksen avulla koulutetaan käytännön toimijoita, jotka saavat koulutuksen myötä valmiudet soveltaa ja tuottaa alan tutkimustietoa. Koulutus, tiede ja käytännön ammatillisuus ovat sosiaalipedagogiikan eri ulottuvuuksia, jotka toimivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Hämäläinen 2012, 10.) Sosiaalipedagogiikan tieteenalaa yhdistää toiminnallisuus, jolloin oppialan teoriapohja tarjoaa toiminnalle sen ideologian, jota hyödynnetään erilaisissa käytännön toimimisen sovelluksissa (Ranne 2002, 135). Hämäläinen (1999, 18) tiivistää sosiaalipedagogisen teoriapohjan kolmen teorialyyppin kautta, joita ovat itseymmärrys-, viitekehys- ja menetelmäteoriat. Itseymmärrysteorian kautta pyritään paikantamaan tieteenalan keskeinen sisältö: mitä sosiaalipedagogiikka on ja mitkä ovat sen peruskäsitteitä. Viitekehysteoriat ovat teorioita sosiaalipedagogiikan alueella kohdattavista ilmiöistä, joita voidaan lähestyä monen eri tieteenalan tarjoamista teorioista käsin. Menetelmäteoriat tarjoavat puolestaan teoreettisen pohjan toiminnassa käytettävillä työmuodoilla. Kokonaisuudessaan sosiaalipedagoginen toiminta on kuitenkin teorian ja käytännön yhdistävää toimintaa, jossa käytännön työtä tehdään sosiaalipedagogisen teorian pohjalta, mutta jossa

myös käytäntö antaa uutta materiaalia teoreettiselle kytkennöille (Storø 2013, 13). Lisäksi sosiaalipedagogiikka hyödyntää paljon naapuritieteiden, sosiologian, psykologian ja kasvatustieteiden tarjoamia näkökulmia. Sosiologinen tieteenala lisää ymmärrystä yksilön, yhteisöjen ja yhteiskunnan välisestä suhteesta. Psykologia tieteenalana puolestaan tarjoaa tietoa yksilöistä ja näiden sisäisistä kokemuksista. Kasvatustieteet ovat tieteenaloista lähinnä sosiaalipedagogiikkaa ja kasvatuksellinen näkökulma tarjoaa sosiaalipedagogiikalle erityislaatuiset kasvatukselliset lähtökohdat. Huomattavaa kuitenkin on, että myös sosiaalipedagogiikalla on paljon annettavaa näille lähitieteilleen, tarjoten mikro- ja makrotason yhdistävää näkökulmaa esimerkiksi erilaisiin kasvatuksellisiin, koulutuksellisiin ja muihin yhteiskunnassa vallitseviin ajankohtaisiin kysymyksiin. (Storø 2013, 31–32.)

Sosiaalipedagogiikan käsittelemät ilmiöt käsittävät koko ihmisen elämänkaaren ja työtä tehdään eri-ikäisten ihmisten ja erilaisten ryhmien kanssa (Kurki & Nivala 2006, 12; Hämäläinen 2012, 9). Sosiaalipedagogisessa työskentelyssä tarkastellaan näiden yhteiskunnan eri jäsenten suhdetta itseään ympäröiviin yhteisöihin ja yhteiskuntaan (Kurki 2006, 131 & 134). Hämäläisen (1999, 17 & 19) mukaan sosiaalipedagogisella työllä tähdätään erilaisten yhteiskunnassa esiintyvien sosiaalisten ongelmien ehkäisyyn ja lievittämiseen. Gustavsson (2010, 17) puolestaan tarkastelee sosiaalipedagogiikan käsitettä ihmisten hyvinvoinnin edistämisen kautta. Ihmisten hyvinvointia edistäessä erilaiset sosiaaliset ongelmat voidaan nähdä ilmiöinä, jotka liittyvät aina myös laajemmin yhteiskunnallisiin sosiaalisiin rakennetekijöihin. Toisaalta näihin ongelmiin puututtaessa sosiaalipedagogisessa toiminnassa olennaista on huomioida myös aiemmin mainitut sosiaalipedagogiset käsitykset ihmisten yhteisöllisyydestä ja yhteisöistä, joissa myös sosiaalipedagoginen toiminta yleensä tapahtuukin (Hämäläinen 1999, 15). Lisäksi laajempi yhteiskunnallinen näkökulma näyttäytyy merkittävänä osana työtä, sillä yksilöiden integraatio osaksi yhteiskuntaa on yksi sosiaalipedagogiikan tärkeimmistä tavoitteista (Eriksson ym. 2004, 9).

Edellä mainitut määritelmät paikantavat sosiaalipedagogiikan käsitettä yleisellä tasolla. Kuitenkin sosiaalipedagogiikan perustehtävät voidaan jakaa vielä tarkemmin niin sanottuun yleiseen ja erityiseen tehtävään. Yleisen tehtävän mukaan sosiaalipedagogiikan avulla pyritään tukemaan jokaista kansalaista omassa sosiaalisessa kasvussaan ja kehityksessään sekä yhteisöihin ja yhteiskuntaan liittymisessä. Siten sosiaalipedagogiikan yleisellä tehtävällä pyritään edistämään yleisesti kaikkien yhteiskunnan jäsenten hyvinvointia niin, että he pystyvät elämään onnistuneesti yhteiselämässä toisten ihmisten kanssa. Erityisellä tehtävällä tarkoitetaan puolestaan erilaisissa elämän riskitilanteissa olevien yksilöiden kasvatustyötä ja työskentelemistä syrjäytymistä aiheuttavien olosuhteiden parantamiseksi. Tällöin työskentelyn kohteena ovat jo syrjäytymisriskissä olevien kasvattaminen kohti täydempää omaa ja yhteisönsä elämää. (Kurki & Nivala 2006, 12; Nivala 2008, 32.) Erityisen tehtävän

mukaisen sosiaalipedagogisen toiminnan kohteena olevat asiakkaat elävät jollakin tavalla marginaalisessa tai vaikeassa tilanteessa – sosiaalipedagogista työtä tehdään siellä, missä yksilön subjektiivisuus, osallisuus ja elämänhallinta ovat jollain tavalla uhattuina. Asiakkaat ovat usein lapsia, nuoria tai perheitä, mutta toisaalta sosiaalipedagogista toimintaa voidaan toteuttaa hyvin erityyppisten asiakkaiden kanssa. Tavanomaisia sosiaalipedagogisen toiminnan kohdeilmiöitä ovat esimerkiksi köyhyys, rikollisuus, päihdeongelmaisuus ja ylipäättään vaikeudet selvitä arkipäiväisestä elämästä. (Hämäläinen 1999, 36; Storø 2013, 12.) Sosiaalipedagogista toimintaa voidaankin soveltaa esimerkiksi lasten ja nuorten kanssa tehtävässä työssä, mielenterveyskuntoutuksessa, päihdetyössä, kehitysvammatyössä ja yhdyskuntatyössä. Sovellusalueet voivat olla hyvin moninaisia, mutta kaikissa niissä yhdistyy sosiaalisia ongelmia ehkäisevä työote, jonka tavoitteena on vahvistaa yksilöiden osallisuutta. (Mönkkönen ym. 1999, 19–20.) Tällöin sosiaalipedagogiikan rooliksi nousee työskentely yksilön identiteetin, sosiaalisten suhteiden, elämänhallinnan ja yhteiskunnallisen osallisuuden vahvistamiseksi kasvatuksellista orientaatiota hyödyntämällä. Huono-osaisuuden ilmentymät vaihtelevat ajassa, jolloin luonnollisesti myös työn tarkemmat tavoitteet määrittyvät tilanteittain yksilöiden tarpeista käsin. (Hämäläinen 1999, 76.)

Sosiaalipedagogiikassa tärkeiksi toiminnan periaatteiksi nousevat epätasa-arvon vähentäminen, reflektiivisyys, kunnioittava vuorovaikutussuhde ja heikommassa asemassa olevien voimaannuttaminen (Hatton 2013, 15–16). Yksilöiden välisen tasa-arvon edistämiseksi pyritään kehittämään sekä yksilöiden tiedollisia että toiminnallisia voimavaroja niin, että ihmiset saadaan aiempaa paremmin sopeutettua osaksi yhteiskuntaa ja siihen sisältyviä yhteisöjä. Toisaalta yksipuolisen tasapäistämisen sijaan sosiaalipedagogisessa toiminnassa tunnustetaan myös erilaisuuden merkitys ja kunnioitetaan yksilöiden välisiä eroja. Tällöin toiminnassa tasapainottelevat tasa-arvon sekä vapauden ja itsemääräämisoikeuden tavoitteet. (Mönkkönen ym. 1999, 9–11.) Sosiaalipedagoginen toiminta sisältääkin usein pohdintaa toiminnan taustalla olevista arvoista. Erityisesti kysymykset siitä, miten asiat ovat nyt ja miten niiden tulisi olla, aiheuttavat tarvetta jatkuvalle eettiselle reflektiolle. Käytännössä sosiaalipedagoginen toiminta sisältää aina tietynlaista arvolatausta ja vaatii keskustelua toiminnan taustalla olevista arvoista. Määrittelyt siitä, milloin jokin tilanne on ongelmallinen ja mihin suuntaan tilanteen tulisi kehittyä, ovat vahvasti arvolatautuneita. Tämä vaatii käytännön toimijoilta vahvaa eettistä reflektiota läpi työskentelysuhteen. (Hämäläinen 1999, 20.) Pedagoginen suhde perustuu kunnioittavaan vuorovaikutussuhteeseen, jossa dialogisuus on sitä keskeisesti kuvaava käsite. Dialogisuudessa toimintaa luonnehtii vastavuoroisuus, jolloin sen molemmat osapuolet ovat aktiivisen subjektin asemassa. Vuorovaikutuksessa pyritään asetelmaan, jossa kumpikin osapuoli toimii tasaveroisesti

avoimessa kommunikaatiossa. Luonnollisesti tämä tilanne on käytännössä hieman haastava saavuttaa, sillä toisen osapuolen ammatillisuus ja kasvatustietoisuus tuovat oman epäsymmetrisyyden haasteensa vuorovaikutustilanteisiin. (Mönkkönen ym. 1999, 24–25.) Dialogisen vuorovaikutussuhteen avulla pyritään voimaannuttamaan heikommassa asemassa olevia ihmisiä kohti suurempaa autonomiaa ja osallisuutta erilaisissa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Tällöin sosiaalipedagogisen toiminnan tehtävänä on tarjota yksilöille erilaisia vaihtoehtoja, tukea, ryhmäkokemuksia ja aktiivisen osallistumisen mahdollisuuksia. Voimaannuttamisen avulla tavoitellaan sitä, että yksilöt voivat tuntea itsensä ”täydeksi minäksi”, tasavertaiseksi toimijaksi muiden yksilöiden joukossa. (Kurki 2006, 181–183.) Voimaannuttamisella pyritäänkin ennen kaikkea vahvistamaan yksilön subjektiutta: lisäämään konkreettisesti yksilön arkipäiväisiä itsenäisiä valintoja, vastuunottoa ja itsensä kehittämistä (Hämäläinen 1999, 61–62). Näin ollen sosiaalipedagogisessa työskentelyssä korostuu voimavarakeskeinen työote, jonka avulla pyritään voimaannuttamaan yksilöä korostamalla hänellä olevia vahvuuksia ja positiivisia kokemuksia (Hatton 2013, 16).

Käytännössä sosiaalipedagogiikka toimii usein teoreettisena viitekehyksenä kasvatustyössä, jonka lähtökohdat ja tarkoitus ovat sosiaalisia. Tällaisessa kasvatustyössä on kyse siitä, että erilaisia sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäistään ja korjataan pedagogisen toiminnan keinoin. Sosiaalipedagogisessa toiminnassa ominaista on myös erilaisten aktiivisuus-, yhteisö- ja elämyspedagogisten työmuotojen soveltaminen. Toiminnan tavoitteena on edistää yksilöiden kasvuprosesseja, jotka parantavat yksilöiden sosiaalista toimintakykyä, osallisuutta ja elämänhallintaa. Tästä on kyse myös seuraavaksi käsiteltävässä sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksessa, sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. (Hämäläinen & Koistinen 2007, 18 & 20–21.)

2.2 Hevosen hyödyntäminen sosiaalipedagogisessa työssä

Tutkimustiedon mukaan lasten ja nuorten pahoinvointi ja siihen liittyvät erilaiset ongelmat olivat selvässä kasvussa 1990- ja 2000-luvuilla. Esimerkiksi erilaiset käyttäytymishäiriöt, päihdeongelmat ja lastensuojelullisten toimenpiteiden määrä lisääntyivät tuolloin merkittäväällä tavalla. Nämä lasten ja nuorten ongelmat käynnistivät tarpeen kehittää uudenlaisia työmenetelmiä syrjäytymisen vastaiseen työhön. (Hämäläinen & Koistinen 2007, 9–11.) Lasten ja nuorten lisääntyneet hyvinvoinnin haasteet saivat Kuopion yliopiston ja Suomen Ratsastajainliiton (SRL) keskustelemaan hevostoiminnan mahdollisuuksista vastata näihin haasteisiin. Kuopion yliopistolla oli kokemusta syrjäytymisen tutkimuksesta ja sosiaalipedagogisesta kehitystyöstä. Molemmat osapuolet kokivat, että tästä voisi olla hyötyä

myös tallilla tehtävässä syrjäytymisen vastaisessa työssä. Näin Kuopion yliopiston ja Suomen Ratsastajainliiton yhteistyö sai alkunsa, ja hevostoiminta alkoi hiljalleen muodostaa sosiaalipedagogisia alkujuuriaan. (Hämäläinen & Koistinen 2007.) Vuonna 2001 Suomen Ratsastajainliitto käynnisti opetusministeriön rahoittamana ”Ratsastuspedagogia ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä” -hankkeen, jolla pyrittiin osaltaan osallistumaan lasten ja nuorten syrjäytymistä ennaltaehkäisevään ja korjaavaan työhön. Hankkeen pääajatuksena oli hyödyntää hevosia syrjäytymisen vastaisessa työssä niin, että kohderyhmänä olivat kaikki talliyhteisöt riippumatta niiden toiminnan suuntautumisesta. Tavoitteena oli saada talliyhteisöissä lasten ja nuorten kanssa tehtävän työn merkitykset myös laajempaan tietoisuuteen ja toisaalta myös kehittää toimintaa edelleen. (Hämäläinen & Koistinen 2007, 11–12.) Aluksi hevostoiminta kulki ratsastuspedagogiikan nimellä, jolla toiminta myös tunnettiin kansainvälisesti. Hankkeen edetessä kuitenkin huomattiin, että käsitteenä ratsastuspedagogiikka on liian kapea kuvaamaan hevostoiminnan monipuolista sisältöä. Tämä johti keskusteluun hevostoiminnan nimestä, joka vaihdettiin lopulta toimintaa kuvaavampaan käsitteeseen, sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan. Tällä nimellä pyrittiin myös osoittamaan hevostoiminnan liittäminen tieteelliseen sosiaalipedagogiseen ajattelumalliin. Sosiaalipedagogisten lähtökohtien katsottiin istuvan erinomaisesti hevostoimintaan, sillä talliyhteisön nähtiin olevan selkeä sosiaalipedagoginen yhteisö. Lisäksi talliympäristössä korostuivat monet sosiaalipedagogisen ajattelun peruseriaatteen muun muassa toiminnan yhteisöllisyydestä ja elämyksellisyydestä. (Hämäläinen & Koistinen 2007, 15–16.) Näin syntyivät ensimmäiset sosiaalipedagogisen hevostoiminnan nimellä kulkevan toiminnan ensiaskeleet.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeinen piirre on niin hevosen kuin myös talliympäristön tarjoamien mahdollisuuksien hyödyntäminen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteena on hevosta hyödyntäen ehkäistä ennalta syrjäytymistä, tukea hyvinvointia ja edistää sosiaalista kasvua. (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry.) Sosiaalipedagogiikka lähestymistapana sopii talliympäristöön ja -yhteisöihin hyvin, sillä kyseessä on yksittäisen menetelmän sijasta tapa ajatella. Sosiaalipedagogiseen näkökulmaan kuuluu olennaisesti ajatus siitä, että yhteisöissä on erityistä kasvatuspotentiaalia. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa talliyhteisö nähdään tärkeänä kasvatuksellisenä yhteisönä, jossa oppiminen tapahtuu yhteisöllisen vuorovaikutuksen kautta. Hevostoiminnalla voidaan ennaltaehkäistä sosiaalisesti ongelmia, mutta myös korjata jo syntyneitä vaurioita. Talliyhteisön nähdään siten olevan tärkeä kasvu ympäristö, mutta lisäksi sillä on myös psykososiaalisesti kuntouttavaa merkitystä. (Hämäläinen & Koistinen 2007, 16–18.)

Hauge työryhmineen (2014) on tiivistänyt aiemmin hevosavusteisesta toiminnasta tehtyä tutkimusta, joka osoittaa, että hevonen eläimenä tuo työskentelyyn omat ainutlaatuiset piirteensä. Tutkimuksissa hevosen ja ihmisen välisen vuorovaikutuksen on todettu vaikuttavan positiivisella tavalla erilaisten

tutkimuksissa tarkasteltujen nuorten riskiryhmien terveyttä ja hyvinvointia edistäen. Tutkimustulosten mukaan hevosen ja ihmisen välistä vuorovaikutusta hyödyntämällä voidaan parantaa esimerkiksi erilaisista fyysisistä ja psyykkisistä ongelmista kärsivien henkilöiden sosiaalisia taitoja ja edistää myös muilla tavoin itsensä kehittämistä.

Hevosen kanssa kommunikointi tapahtuu nonverbaalisesti eli kehonkielen ja eleiden avulla. Lisäksi hevonen välittää ihmiselle erilaisia viestimisen kokemuksia myös esimerkiksi kosketuksen, kontaktin ottamisen ja lajille luontaisen liikkeen myötä. (Karol 2007, 85.) Hevonen reagoi viestinnässä tapahtuviin hienovaraisiin eleisiin ihmistä herkemmin ja näistä hevosen ominaisuuksista on monenlaista hyötyä sosiaalipedagogisessa työssä. Hevonen on vuorovaikutuksessaan hyvin suora ja siltä saatava palaute on välitöntä. Hevonen reagoi ihmisen tunnetiloihin ja vuorovaikutukseen herkästi, ihmistä välittömästi peilaten. Tämän välittömän vuorovaikutuksen myötä ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutussuhde voi muodostua hyvin läheiseksi ja toimia yksilön hyvinvointia tukevana elementtinä. (Birke ym. 2011, Krueger ym. 2011, Lentini & Knox 2008, Baumeister & Vohs 2012, ref. Hauge ym. 2014.) Koska hevosen ja ihmisen suhde voi muodostua varsin syväksi, esimerkiksi lasten voi olla helpompi kertoa tunteistaan eläimelle (Levinson 1969, ref. Karol 2007, 82). Toisaalta syvä suhde hevoseen voi tuoda asiakkaalle myös lisää motivaatiota ja hevosen läsnäolo voi antaa asiakkaalle voimia jaksaa terapeutin prosessin raskaat puolet (Karol 2007, 82). Hevosen läsnäololla onkin todettu olevan monia terapeutisia ja positiivisia vaikutuksia yksilöiden elämän erilaisissa haastekohdissa. Tällöin hevonen voi esimerkiksi vaikuttaa merkittäväällä tavalla asiakkaan elämänlaatua parantavasti. (Latella & Abrams 2015, 133.) Ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutuksen lisäksi yksilö voi hyötyä hevoselle ominaisista piirteistä esimerkiksi tarkkailemalla hevosten keskinäistä vuorovaikutusta ja kommunikaatiota. Hevosten välistä ryhmädynamiikkaa ja hierarkiaa ymmärtämällä ja hevosten kanssa tätä ymmärrystä hyödyntäen yksilö voi saada myös itselleen uudenlaista itsevarmuutta ja oppia tätä kautta esimerkiksi uudenlaisia johtajuustaitoja. (Lentini & Knox 2009, Masini 2010, Porter-Wenzlaff 2007, Gehrke 2009, ref. Latella & Abrams 2015, 116.) Kokonaisuudessaan suuren eläimen käsitteleminen tuo yksilölle hallinnan tunnetta, joka vaikuttaa positiivisella tavalla yksilön itsetuntoon. Lisäksi hevostoiminnan yhteydessä tapahtuva hevosen hoitaminen antaa tärkeitä kokemuksia toisesta huolehtimisesta ja toisaalta se voi antaa hyvin konkreettista mallia myös omasta itsestä huolehtimiseen. (Karol 2007, 78.) Päivittäiset hevosen hoitoon liittyvät rutiinit voivat auttaa ymmärtämään esimerkiksi oikeanlaisen ruokailun ja levon merkityksen (Hyvätti 2005, 23).

Vaikka hevosen läsnäolo itsessään on monissa tapauksissa erittäin hyödyllistä, niin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluu myös laajemmin talliympäristön ja siihen kuuluvan yhteisöllisyyden hyödyntäminen (Sosiaalipedagoginen hevostoimintayhdistys ry). Hevosavusteisessa toiminnassa

hyödynnettävä ympäristö on hyvin ainutlaatuinen ja se tuo omat erityispiirteensä sosiaalipedagogiseen työhön. Talliympäristössä yksilö on tasavertainen talliyhteisön jäsen ja saa palautetta omasta toiminnastaan niin hevosten kuin tallilla toimivien ihmisten kautta. Lisäksi talliympäristössä toistuvat toiminnot ja aikuisen läsnäolo tuovat tärkeää jatkuvuuden ja turvallisuuden tunnetta yksilön elämään. (Hyvätti 2005, 23.) Käytännössä sosiaalipedagoginen hevostoiminta toteutuu usein ryhmämuotoisesti, jolloin talliympäristössä voidaan luontevalla tavalla käydä yhteisiä keskusteluja myös oman elämän asioista. Samalla yhteisöllisyys ja ryhmämuotoisuus opettavat ryhmässä toimimisen taitoja ja mahdollistavat näin sosiaalisten taitojen kokonaisvaltaisen harjaantumisen. (Kaarela 2005, 50–53.)

2.3 Aiempi tutkimus sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyvinvointivaikutuksista

Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta aiemmin julkaistua tietoa löytyy pääasiassa opinnäytetöiden muodossa. Mia Rönkön (2017) pro gradu -tutkielmassa *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena* tarkastellaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa lastensuojelun näkökulmasta. Tutkimuksessaan Rönkkö selvitti, mitä sosiaalipedagoginen hevostoiminta toimintana on ja kuinka sitä voisi kehittää lastensuojelun palveluna. Tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on eroteltavissa sen ennaltaehkäisevä, kuntoutuksellinen, tavoitteellinen, elämyksellinen ja yhteisöllinen ulottuvuus. Hevostoiminta näyttäytyy tulosten mukaan syrjäytymistä ehkäisevänä ja hyvinvointia tukevana toimintana, joka toisaalta toimii myös kuntouttavana tekijänä erilaisissa jo syntyneissä hyvinvoinnin vajeissa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tutkimuksen mukaan tavoitteellista toimintaa, jolloin työtä ovat ohjaamassa yksilöllisesti asetetut tavoitteet. Lisäksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta kuvautuu tutkimustulosten mukaan lapselle uusia elämyksiä tarjoavana, yhteisöllisenä toimintana. Rönkön (2017) mukaan sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla tähdätään lastensuojelun avohuollon piirissä olevien henkilöiden fyysisen, psyykkisen ja sosiaalisen hyvinvoinnin parantamiseen ja kuntoutukseen niin, että toiminta vaikuttaa mahdollisimman kokonaisvaltaisesti ihmisen hyvinvointiin. Tutkimuksen mukaan sosiaalipedagogista hevostoimintaa tulisi hyödyntää lastensuojelun tukitoimena nykyistä enemmän, erityisesti niiden lasten parissa, joille niin sanotut tavanomaisemmat lastensuojelun interventiot eivät ole tuottaneet tulosta.

Satu Siven (2015) tutki pro gradu -tutkielmassaan *Elämänhallintaa etsimässä: sosiaalipedagoginen hevostoiminta huostaan otettujen nuorten elämänhallinnan tukena koulukodissa*, kuinka sosiaali-

dagogisella hevostoiminnalla voidaan tukea huostaan otettujen nuorten elämänhallintaa ja mikä merkitys hevosella ja talliympäristöllä on tässä. Tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on mahdollista saada aikaan positiivisia vaikutuksia nuorten elämänhallintaan ja toiminnan avulla voidaan edistää niin fyysistä, psyykkistä kuin sosiaalistakin hyvinvointia. Esimerkkejä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan positiivisista vaikutuksista ovat Sivenin (2015) mukaan yhteisöllisen toiminnan ja tunteiden ilmaisun oppiminen, onnistumisen kokemukset, itsesäätelyn oppiminen, päivärytmin omaksuminen ja luottamuksellisten suhteiden syntyminen. Lisäksi tallilla toimiminen edistää tutkimuksen mukaan sosiaalisten taitojen kehittymistä ja toiminta tarjoaa myös konkreettista ja nuorille mieluista tekemistä heidän arkeensa.

Laura Mustosen (2008) pro gradu -tutkielmassa *Oletko katsonut hevosta silmiin: sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa* tarkastellaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkitystä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa. Tarkastelunkohteena olivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien näkemykset siitä, miten työmenetelmä vaikuttaa lasten ja nuorten kuntoutumiseen ja mitkä ovat työmenetelmän erityismahdollisuudet kuntoutuksessa. Tulosten mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on erittäin hyvä työmenetelmä erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten parissa ja sitä voidaan soveltaa menestyksekkäästi niin ennaltaehkäisevässä kuin kuntouttavassakin työssä. Mustonen (2008) nosti tutkimuksessaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan positiivisiksi vaikutuksiksi kuntoutettavan minäkuvan ja itsetunnon kehittymisen sekä sosiaalisten taitojen oppimisen. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta näyttäytyy tutkimuksessa tehokkaana ja kokonaisvaltaisena kuntoutuksen muotona, jonka käytännön toteutuksessa korostuvat erityisesti yhteisöllisyyden, toiminnallisuuden sekä elämyksellisuuden piirteet.

Katri Saastamoisen (2007) pro gradu -tutkielmassa *Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa* tarkastellaan puolestaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkitystä psykososiaalisen toimintakyvyn tukijana. Tämä tutkimus tarkastelee yleisesti koko ihmisen elämänkaarta, eikä tarkastele menetelmää vain jonkin ikäryhmän kautta. Tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskiössä on asiakkaan ja ohjaajan yhteistoiminta talliympäristössä. Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan liittyvät mahdollisuudet ovat tutkimuksen mukaan asiakaskohtaisia. Myös asiakkaan sen hetkinen toimintakyky vaikuttaa olennaisesti mahdollisuuksiin edistää hänen toimintakykyä hevostoiminnan keinoin. Saastamoisen tutkimuksessa ilmeni, että tutkimuksen kohteena olleesta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta löytyi useita sosiaalipedagogiikan elementtejä, mutta toisinaan toiminnassa esiintyi myös sellaisia piirteitä, jotka

poikkesivat sosiaalipedagogisista periaatteista. Näitä poikkeavia elementtejä olivat esimerkiksi ajoittainen suoritus- ja yksilökeskeisyys osana toteutettua hevostoimintaa.

Juha Hämäläinen ja Kari Koistinen (2007) ovat tarkastelleet julkaisemattomassa selvityksessään *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä* talleilla tehtävää lasten ja nuorten sosiaalista kasvua ja hyvinvointia edistävää työtä. Selvityksen havaintona on, että talliyhteisöissä toteutetaan laajalla tavalla syrjäytymistä ennaltaehkäisevää sekä jo syntyneitä vaurioita korjaavaa työtä. Selvityksen teossa ilmeni lisäksi, että talliyhteisöissä koetaan erilaisia ja eriasteisia ongelmia aiempaa useammin, myös niin sanotun normaalin asiakaskunnan parissa toimiessa. Tämä puolestaan vaatii henkilökunnalta yhä enemmän tietotaitoa, jotta lasten ja nuorten parissa kohdattavat ongelmat voidaan selvittää ja voidaan myös auttaa lapsia ja nuoria heidän haasteidensa kanssa.

Seija Okulov ja Katja Koukkari (2005) ovat tehneet julkaisun *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*. Julkaisussa he ovat koonneet yhteen vuosien 2002–2003 aikana tehtyjä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien koulutuksessa tehtyjä projektitöitä. Okulov ja Koukkari tiivistävät julkaisussaan, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keinoin voidaan auttaa monissa erilaisissa hankalissa elämäntilanteissa olevia henkilöitä, kuten esimerkiksi koulupudokkaita, lastensuojelun avohuollon nuoria, huumeriippuvaisia tai sosiaalisesti syrjäytyneitä. Toiminnan toteutetaan vaikuttavan positiivisella tavalla yksilöiden terveyteen ja sitä voidaan toteuttaa myös perhetason työmenetelmänä. Ollakseen sosiaalipedagogista toimintaa, hevostoiminnan tulee olla tavoitteellista työtä, jota ohjaavat ja valvovat ammattitaitoiset aikuiset.

Kansainvälisestä tutkimuksesta löytyvä tieto on liitetty hevos- ja eläinavusteisuuteen, eikä englanninkielisellä käännöksellä (social pedagogical horse activity) löydy juurikaan tietoa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Tarkastelen seuraavassa muutamaa hevosavusteiseen toimintaan liittyvää tutkimusta. Huomattavaa kuitenkin on, että käsitteinä hevosavusteinen terapia ja sosiaalipedagoginen hevostoiminta eroavat merkittäväällä tavalla. Hevosavusteisessa terapiassa keskeistä on yksilön psykofyysisten voimavarojen kehittäminen terapeutin ja hevosien kanssa toimivassa työskentelysuhteessa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta käsitteenä korostaa puolestaan laajemmin esimerkiksi tallin sosiaalisen yhteisön merkitystä ja muita sosiaalipedagogisen toiminnan elementtejä. Lisäksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta pohjautuu yhteisölliseen kasvatuksellisuuteen sekä toiminnan aktiivisuus- ja elämyspedagogisuuteen, mikä erottaa sen selkeästi hevosavusteista terapiasta. (Hämäläinen & Koistinen 2007, 15–16.) Seuraavassa esitetyt tutkimukset käsittelevät hevosavusteista terapiaa ja niiden näkökulma on psykofyysinen, joten sisällöllisesti ne eroavat sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta. Kuitenkin sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvien yksilöiden hyvinvoinnin

haasteisiin voi kuulua olennaisella tavalla myös erilaiset psykofyysiset ongelmat, joten psykologian alaan liittyvät ilmiöt eivät ole täysin irrallisia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta.

Julie L. Earlesin, Laura L. Vernonin ja Jeanne P. Yetzin (2015) tutkimuksessa *Equine-Assisted Therapy for Anxiety and Posttraumatic Stress Symptoms* saamien tulosten mukaan hevosavusteisella toiminnalla voidaan vähentää tehokkaalla tavalla erilaisia ahdistusoireita ja posttraumaattisia stressioireita. Tutkimusjakson aikana osallistujien tietoinen läsnäolo (”mindfulness”) lisääntyi merkittävästi ja tällä puolestaan tulkittiin olevan vaikutusta ahdistusoireiden vähenemiseen. Kuitenkaan tutkimusjakson perusteella hevosavusteisuudella ei katsottu olevan vaikutusta esimerkiksi terveydentilaan, yksilön pystyvyyden tunteisiin tai elämään tyytyväisyyteen.

Patricia Pendryn, Annelise N. Smithin ja Stephanie M. Roeterin (2014) tutkimuksessa *Randomized Trial Examines Effects on Equine Facilitated Learning on Adolescents` Basal Cortisol Levels* tarkastellaan kuinka hevosavusteinen toiminta vaikuttaa nuorten stressihormonitasoihin. Tutkimusjakso kesti 11 viikkoa ja se koostui kerran viikkoon käytävistä 90 minuutin pituisista jaksoista, joissa toimittiin monipuolisesti hevosen kanssa, sitä hoitaen ja ratsastaen. Vertailuryhmä ei puolestaan osallistunut hevostoimintaan. Tutkimustulosten mukaan hevosavusteiseen toimintaan osallistuneiden nuorten stressihormonitaso oli alemmalla tasolla kuin toimintaan osallistumattomien nuorten niin iltapäivämittauksessa kuin myös kokonaisuudessaan hereilläolotuntien tasolla tarkasteltuna.

Edellä mainittujen tutkimustulosten synteessä voidaan todeta, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaikuttaa positiivisella tavalla erilaisiin fyysisiin, psyykkisiin ja sosiaalisiin hyvinvoinnin osa-alueisiin. Hevosavusteinen toiminta vaikuttaa fyysisesti vähentäen esimerkiksi yksilön kokemaa stressiä ja ahdistusta. Psyykkiseen hyvinvointiin toiminta vaikuttaa puolestaan muun muassa yksilön kokemaa minäkuvaa ja itsetuntoa vahvistamalla. Lisäksi hevostoiminnalla voidaan tarjota monipuolisesti erilaisia eheyttäviä ja voimauttavia kokemuksia, esimerkiksi toiminnassa saatavien onnistumisen kokemusten kautta. Hevostoiminta vaikuttaa yksilön kokemaan hyvinvointiin myös vahvistamalla omien tunteiden ilmaisua ja toisaalta vahvistamalla myös tarpeellista itsesääätelyä. Sosiaaliseen hyvinvointiin hevostoiminta vaikuttaa puolestaan muun muassa lisäämällä luottamuksellisia ihmissuhteita ja parantamalla yksilön sosiaalisia taitoja. Lisäksi monet tutkimuksen osoittamat hevostoiminnan positiiviset vaikutukset, kuten päivärytmin omaksuminen, vaikuttavat yksilön hyvinvointiin varsin kokonaisvaltaisesti, vaikuttaen samanaikaisesti useisiin hyvinvoinnin osa-alueisiin. Lisäksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta näyttäytyy tutkimuksen valossa toimintana, jolla voidaan vastata erilaisten asiakkaiden tarpeisiin, joko erilaisia hyvinvoinnin vajeita ennalta-ehkäisevästi tai jo syntyneitä ongelmia korjaavasti. Näin ollen aiempi tutkimustieto osoittaa, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on mahdollista vaikuttaa positiivisesti yksilön hyvinvointiin. Huomasin kuitenkin,

että aiemmin tehty tutkimus on paikantanut lähinnä niitä vaikutuksia, joita hevostoiminnalla voidaan saavuttaa. Tutkimustietoa siitä, mistä nämä vaikutukset johtuvat ja millaisia tekijöitä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla on löydettävissä, on varsin vähän. Havaittuani tämän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tutkimuksen kentällä olevan selkeän aukon, päätin lähteä täyttämään tätä oman tutkimukseni myötä syntyvän tutkimustiedon avulla.

3 HYVINVOINNIN TEORIA

3.1 Toiminta ihmisen hyvinvoinnin ulottuvuutena

Hyvinvointi on käsite, joka sisältää monia erilaisia ulottuvuuksia ja se voidaan määritellä hyvin erilaisin perustein. Tästä syystä on syntynyt myös erimielisyyksiä siitä, mitkä asiat painottuvat hyvinvoinnin perustaa määriteltäessä. (Saari 2011, 9.) Kuitenkin hyvinvointitutkimuksessa on esiintynyt joitakin yhtenäisiä ominaispiirteitä hyvinvoinnin määrittelyssä. Näitä ovat esimerkiksi käsitys hyvästä elämästä, hyvinvointiarvot, hyvinvointivajeiden tunnistaminen ja välttäminen ja hyvinvointierojen epäoikeudenmukaisuus. (Saari 2011, 11.) Hyvinvointia voidaan mitata useiden eri indikaattoreiden avulla, mutta yhteistä on, että hyvinvoinnin lisääntyminen liittyy usein hyvinvointivajeiden täyttymiseen. Tällöin hyvinvoinnin voidaan katsoa lisääntyvän sitä enemmän, mitä suurempi puute jostakin hyvinvoinnin ulottuvuudesta on ollut. Siten esimerkiksi aineellinen elintason nousu saa suhteellisesti suuremman roolin hyvinvoinnin määrittelyssä köyhemmissä maissa. Toisin sanoen sama ilmiö voidaan määritellä myös niin, että jokainen hyvinvointiin liittyvä lisäys lisää hyvinvointia koko ajan vähemmän kuin sitä edeltävä lisäys. Näin hyvinvoinnin kehityssuunta määrittyy pitkälti siihen liittyvien hyvinvointivajeiden kautta. (Wilkinson & Pickett 2011, 24–26.) Vaikka hyvinvointia voidaan osaltaan määritellä useiden erilaisten hyvinvointi-indikaattoreiden avulla, yksilön näkökulmasta hyvinvointi on varsin henkilökohtainen asia, jota on vaikea määritellä ulkopäin. Tämän vuoksi myös yksilön henkilökohtaiset kokemukset ovat tärkeässä osassa hyvinvoinnin määrittelyä. Subjektiiivisella hyvinvoinnilla tarkoitetaan yksilön henkilökohtaista arviota omasta hyvinvoinnin tilastaan. Ihmisen arvioon omasta hyvinvoinnistaan vaikuttavat usein monet tekijät, kuten esimerkiksi mieliala, tunteet ja henkilökohtainen kokemus elämään tyytyväisyydestä. Subjektiiivinen hyvinvointi tarkasteleekin hyvinvointia varsin erilaisesta näkökulmasta kuin asiantuntijälähtöiset hyvinvointi-indikaattorit ja hyvinvoinnin määrä ja olemus perustuvat näiden mittareiden sijasta jokaisen henkilön omaan kokemuksellisuuteen. (Diener ym. 2003, 404–405.)

Laajasti määriteltynä hyvinvointi voidaan nähdä yksilön toimintakykynä, jolloin hyvinvoiva ihminen on toimintakykyinen niin fyysisellä, psyykkisellä kuin sosiaalisellakin tasolla. Toimintakyky on käsite, jolla viitataan ihmisen kykyyn selviytyä päivittäisessä arjessaan itseään tyydyttävällä tavalla. Fyysisellä toimintakyvyllä tarkoitetaan ihmisen hyvinvoinnin fyysisiä ulottuvuuksia, kuten esimerkiksi liikkumiskykyä, lihasvoimaa ja tasapainoa. (Koskinen ym. 2012, 119.) Psyykkinen toimintakyky puolestaan käsittää niin ihmisen kognitiivisen kuin emotionaalisen toimintakyvyn, jolloin siihen

sisältyy esimerkiksi kielellinen sujuvuus, muisti, oppimiskyky, mieliala ja yleinen elämänhallinta (Koskinen ym. 2012, 119; Terveysten ja hyvinvoinnin laitos 2016). Sosiaalinen toimintakyky tarkoittaa yksilön kykyä toimia erilaisissa ihmissuhteissa ja osana ympäröiviä yhteisöjä. Sosiaalisen toimintakyvyn teemoja ovat esimerkiksi yksilön sosiaalinen osallistuminen, verkostoissa toimiminen sekä ihmisten välillä oleva luottamus ja vastavuoroisuus. (Koskinen ym. 2012, 119.) Toimintakyvyn näkökulmasta tarkasteltuna hyvinvointi onkin useasta eri ulottuvuudesta koostuva kokonaisuus, joka näyttäytyy hyvin merkittävällä tavalla yksilön päivittäisen elämän eri osa-alueilla.

Koska edellä mainitut hyvinvoinnin määritelmät ovat laajoja, tarkennan tässä tutkimuksessa hyvinvoinnin käsitettä edelleen kahden täsmällisemmän hyvinvoinnin käsitteen teoreettista määritelmää hyödyntäen. Näitä ovat Erik Allardtin hyvinvoinnin ulottuvuudet-jaottelu sekä Martha C. Nussbaumin toimintavalmiuksia koskeva teoria. Näistä Allardtin (1976) teoria muodostaa pohjan tutkimuksen hyvinvoinnin määrittelylle, mutta Nussbaumin (2011) tutkimuksellisesti ajankohtainen toimintavalmiuksien teoria täydentää siinä esiintyviä vajavaisuuksia ja tuo hyvinvoinnin määritelmän myös lähemmäksi tätä päivää. Näiden teorioiden summana muodostuu tämän tutkimuksen teoreettinen viitekehys.

Allardtin (1976, 13) mukaan hyvinvoinnin arvioiminen sisältää paljon erilaisten arvojen asettamista ja sisältää siten paljon arvopohdintaa. Hyvinvointia arvioidessa on kyse siitä, että todellinen asioiden tila tulee verratuksi suhteessa toivottuun ideaalitilanteeseen. Arvioita tehdessä hyvinvoinnille tulee asettaa tietyt tunnusomaiset piirteet, joiden kautta sitä voidaan tarkastella. Allardtin jo klassikoksi muotoutunut hyvinvoinnin teoria jakaa hyvinvoinnin ulottuvuudet kolmeen erilliseen luokkaan, jotka voidaan tiivistää sanoilla *having* (elintaso), *loving* (yhteisyyssuhteet) ja *being* (itsensä toteuttaminen). Allardt tarkastelee hyvinvointia yksilön näkökulmasta niin, että hyvinvointi syntyy tiettyjen perustarpeiden tyydyttymisen kautta. Hyvinvoinnin ensimmäisellä *having*-ulottuvuudella käsitetään ihmisen fysiologiset tarpeet, joita ovat esimerkiksi ravinto, lämpö ja hengitysilma. *Loving*-ulottuvuus puolestaan viittaa ihmisen perustarpeeseen kuulua osaksi jotain sosiaalista verkostoa. Teorian mukaan ihmisellä on sisäsyntyinen tarve toveruuteen ja keskinäiseen solidaarisuuteen toisten yksilöiden kanssa. Ihanteellisessa tapauksessa ihminen saa itse osakseen rakkautta ja huolenpitoa, mutta saa myös itse rakastaa ja osoittaa huolenpitoa toisia kohtaan. Kolmas hyvinvoinnin ulottuvuus, *being*, käsittää yksilön mahdollisuudet toteuttaa itseään. Itsensä toteuttamisen käsitteen Allardt määrittelee sen vastakohdan, vieraantumisen, kautta. Vieraantumisella viitataan tilanteeseen, jossa yksilö ei toteuta omia mahdollisuuksiaan ja kykyjään, vaan yksilön toiminta määrittyy yksilön ulkopuolella olevien voimien toimesta. (Allardt 1976, 32–49.) Itsensä toteuttaminen voidaankin nähdä omien kykyjen, halujen ja mahdollisuuksien täysipainoisena hyödyntämisenä.

Kokonaisuudessaan Allardtin (1976, 37–38) hyvinvoinnin määritelmässä on kyse resursseista, joita ihmisellä on käytössään tarpeidensa tyydyttämiseksi. Osa tarpeista on kuitenkin sellaisia, joissa ei ole kyse omistettavista asioista, kuten esimerkiksi rakkaudessa. Tällöin tarpeiden tyydyttymistä kuvaa se, kuinka yksilö käyttäytyy suhteessa muihin yksilöihin (loving-ulottuvuus). Näiden lisäksi ihmisellä on myös tarpeita, joiden täytyminen voidaan nähdä sen kautta, mitä ihminen on suhteessa yhteiskuntaan. Näiden tarpeiden täytyminen liittyy puolestaan itsensä toteuttamisen tarpeisiin, joihin liittyy ihmisen kuuluminen omana itsenään osaksi yhteiskuntaan ja muuhun ympäröivään maailmaan. Allardtin teoriaa voi kuitenkin kritisoida siitä, että Allardt ei huomioi teoriassaan ihmisille olennaista tekemisen (”doing”) ulottuvuutta, vaan Allardtin esittämät hyvinvoinnin ulottuvuudet ovat melko passiivisia olemisen tiloja. Tämän vuoksi täydennän hyvinvoinnin teoreettista viitekehystä Nussbaumin (2011) toimintavalmiuksien teorialla. Toimintavalmiuksien teoria sisältää monia yhtäläisyyksiä Allardtin hyvinvointiteorian kanssa, mutta tästä teoriasta poiketen se tunnustaa myös aktiivisen tekemisen merkityksen osana yksilön hyvinvointia (Nussbaum 2011).

3.2 Toimintavalmiuksien teoria

Nussbaumin (2011) toimintavalmiuksien teorian ydin on siinä, että hyvinvoinnin katsotaan olevan moniulotteinen ilmiö, jossa on useita laadullisesti erilaisia toimintavalmiuksiin liittyviä ulottuvuuksia. Näkökulma tarkastelee hyvinvointia yksilöllisestä näkökulmasta: mitä jokainen yksilö kykenee elämässään tekemään ja olemaan. Näin ollen näkökulma käsitetään yleisen keskimääräisen hyvinvoinnin sijaan yksilön mahdollisuuksissa toimia omassa elämässään. Kokonaisuudessaan toimintavalmiuksien teoriassa korostuvat yksilön valinnanvapaus ja toimimisen mahdollisuudet, jotka syntyvät yksilöiden henkilökohtaisten kykyjen ja ympäristön tarjoamien poliittisten, sosiaalisten ja taloudellisten tekijöiden summana. (Nussbaum 2011, 17–20 & 33–34.) Toimintavalmiuksien teorian voidaan nähdä määrittelevän hyvinvoinnin käsitteen yksilön aktiivisen toiminnan ja osallistumisen mahdollisuuksien kautta.

Allardtin (1976) teoriassa hyvinvointi määrittyi suhteellisen väljästi määriteltyjen hyvinvoinnin ulottuvuuksien (having, loving, being) kautta, kun taas Nussbaumin (2011) teoria tarjoaa tarkemman määritelmän hyvinvoinnin teorialle keskeisten toimintavalmiuksien kautta. Toimintavalmiuksien teoria muodostuu seuraavista kymmenestä toimintavalmiudesta, joita ovat:

1. Normaalin pituinen elämä
2. Terveys
3. Fyysinen koskemattomuus
4. Kyky ajatella ja käyttää mielikuvitusta
5. Kyky tuntea
6. Kyky pohtia kriittisesti ja suunnitella omaa elämäänsä
7. Yhteys muihin ihmisiin ja osallistuminen vuorovaikutukseen
8. Suhde muihin lajeihin ja luontoon
9. Kyky leikkiä, nauraa ja osallistua virkistystoimintoihin
10. Yhteiskunnallinen osallistuminen ja omaisuuden hallinta

(Nussbaum 2011, 33–34.)

Näitä edellä mainittuja toimintavalmiuksia tarkastellaan teorian mukaan yksilöiden tasolla, jolloin tavoitteena on mahdollistaa jokaiselle yksilölle paremmat toimintavalmiudet ja sitä kautta suuremmat toiminnan mahdollisuudet omassa elämässään (Nussbaum 2011, 35). Jokainen toimintavalmiuden ulottuvuus itsessään on tärkeä, mutta poliittisella kentällä joudutaan toisinaan priorisoimaan, minkä hyvinvoinnin ulottuvuuden edistämiseen niukkoja resursseja voidaan kullakin hetkellä käyttää. Yksilöiden elämässä korostuu kuitenkin kokonaisvaltainen toimintavalmiuksien taso, jossa tärkeäksi nouseekin jokaisen yksilön kaikkien hyvinvoinnin ulottuvuuksien tason pysyminen tietyn kynnyksrajan yläpuolella. (Nussbaum 2011, 45.)

Toimintavalmiuksien teorialla on nähtävissä myös yhtymäkohtia sosiaalipedagogiikan teorian kanssa. Sosiaalipedagogiikan ytimessä ovat kasvatukselliset tavoitteet, joihin pyritään yhteisöllisen oppimisen kautta (Hämäläinen & Koistinen 2007, 16–17). Myös Nussbaumin (2011) esittämiä toimintavalmiuksia voidaan tarkastella kasvatuksen näkökulmasta, sillä teorian esittämät teemat ovat tulkittavissa vahvasti kasvatuksellisinä tavoitteina. Toimintavalmiudet voidaankin jakaa yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatason kasvatuksellisiin tavoitteisiin. Yksilötasolla edistettäviä tavoitteita ovat toimintavalmiuksista normaalin pituinen elämä, terveys, fyysinen koskemattomuus, kyky ajatella ja käyttää mielikuvitusta, kyky tuntea, kyky pohtia kriittisesti ja suunnitella omaa elämäänsä sekä kyky leikkiä, nauraa ja osallistua virkistystoimintoihin. Yhteisötason kasvatuksellisinä tavoitteina voi

nähdä toimintavalmiudet yhteys muihin ihmisiin ja osallistuminen vuorovaikutukseen sekä suhde muihin lajeihin ja luontoon. Näissä toimintavalmiuksissa korostuu tavoite yksilön kasvattamisesta osaksi yhteisöjä ja yhteisöllistä vuorovaikutusta. Lisäksi toimintavalmius yhteiskunnallinen osallistuminen ja omaisuuden hallinta käsittää kasvatuksellisen tavoitteen, jossa yksilön kuuluminen yhteiskuntaan ja aktiivinen osallistuminen sen toimintoihin nähdään tavoiteltavana asiana yksilön elämässä. Näin myös Nussbaumin (2011) jaottelussa on selkeästi nähtävillä sosiaalipedagogiselle ajattelulle ominainen yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatason läpäisevä kasvatuksellinen näkökulma.

Tässä tutkimuksessa käsitän hyvinvoinnin edellä mainittujen hyvinvointia jäsentävien teorioiden kautta. Tarkastelen hyvinvointia yksilön näkökulmasta niin, että tarkastelun kohteena ovat lasten ja nuorten toimintavalmiudet. Hyvinvoinnin nähdään rakentuvan paitsi perustarpeiden täyttymisestä, myös yhteisöllisyydestä ja aktiivisesta oman itsensä toteuttamisesta. Tutkimuksen lähtökohtana onkin, että hyvinvointi käsitteenä on moniulotteinen ilmiö, josta on laadullisesti eroteltavissa useita eri osa-alueita.

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

4.1 Tutkimustehtävä ja -kysymykset

Tutkimustehtävänä on tarkastella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksia lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin asiantuntijoiden arvioimana.

Tutkimuskysymyksiäni ovat seuraavat:

- 1. Miten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri piirteet ohjaajien näkemysten mukaan edistävät lasten ja nuorten toimintavalmiuksia?*
- 2. Mihin ohjaajien näkemysten perusteella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutukset perustuvat?*

Vastaamalla edellä mainittuihin tutkimuskysymyksiin täsmennän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan paikkaa osana lasten ja nuorten toimintavalmiuksien edistämistä. Lasten ja nuorten pahoinvoinnin lisääntyessä ja syrjäytymisen riskin kasvaessa tarvitaan yhä enemmän erityistä tukea tarjoavia työmenetelmiä. Ajassamme korostuu erityisesti ennaltaehkäisevän työotteen merkitys, jolloin tavoitteena on varhainen puuttuminen ja hyvinvoinnin lisääminen, joita voidaan tavoitella myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keinoin. (Koistinen 2005, 1–2.) Ennaltaehkäisevällä työotteella tarkoitetaan terveyden ja sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä esimerkiksi ohjauksen ja neuvonnan keinoin niin, että vähennetään lasten ja nuorten pahoinvoinnista johtuvien raskaampien, niin sanottujen korjaavien palvelujen tarvetta. Ennaltaehkäisevän työotteen avulla voimme paitsi säästää monia yhteiskunnan resursseja, myös lisätä yksilöiden inhimillistä hyvinvointia. (Heinonen ym. 2012, 5 & 33–35.) Tämän vuoksi on tärkeää tarkastella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuuksia toimia lasten ja nuorten hyvinvointia edistävänä työmenetelmänä sekä tarkastella toiminnan vaikuttavuuden taustalla olevia osatekijöitä. Tässä tutkimuksessa tarkastelenkin, miten eri sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet edistävät ohjaajien mielestä lasten ja nuorten toimintavalmiuksia ja mihin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutukset heidän mukaansa perustuvat.

4.2 Aineisto

4.2.1 Kyselyaineisto

Tutkimukseni aineiston kerääminen tapahtui kyselyn ja kyselyaineistoa syventävän haastattelun keinoin. Kyselylomakkeen laatimisprosessi oli monivaiheinen ja työläs työvaihe. Toimivan kyselylomakkeen laatiminen vaatii hyvin paljon etukäteen tapahtuvaa suunnittelua ja kyselyn tekeminen edellyttää tutkijalta monien valintojen tekemistä. Nämä valinnat koskevat niin kohdejoukon määrittämistä kuin myös esimerkiksi kyselyn kysymysten ja vastausvaihtoehtojen asettelua, mutta myös jo ennen kyselyn konkreettista laadintaa tapahtuvaa käsitteellistämistä ja muuttujien operationalisointia. (de Leeuw ym. 2008, 1 & 4–5.) Andres (2012, 15) vertaakin onnistunutta kyselyn tekoprosessia mosaiikkiin, jossa tehdään useita erillisiä päätöksiä ja valintoja, jotka lopulta nivoutuvat yhdeksi yhtenäiseksi ja johdonmukaiseksi välineeksi lähteä tarkastelemaan ennalta-asetettua tutkimuskysymystä. Myös tässä tutkimuksessa kyselyn lopullinen rakenne muotoutui useiden pohdintojen jälkeen niin, että kyselyssä tarkasteltiin erilaisia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteitä suhteessa Nussbaumin (2011) teorian esittelemiin toimintavalmiuksiin. Kyselyssä osa toimintavalmiuksista esiintyi muotoilultaan muokattuina niin, että jokainen Nussbaumin (2011) esittämä toimintavalmius esitettiin mahdollisimman konkreettisena ja hevostoiminnan kontekstiin sopivana. Jokaisen toimintavalmiuden perusajatus kuitenkin säilytettiin. Esimerkiksi toimintavalmius ”yhteys muihin ihmisiin ja osallistuminen vuorovaikutukseen” muokattiin konkreettisempaan muotoon ”sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot” -toimintavalmiudeksi. Lisäksi kyselyä laatiessa valintojen kohteeksi nousi erityisesti se, mitä piirteitä juuri tässä tutkimuksessa käsitetään sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ominaisimmiksi piirteiksi. Tässä tutkimuksessa esitetyt seitsemän hevostoiminnan piirrettä muotoutuivat lopulliseen muotoonsa tutkimuksen käsitteen määrittelyn, tutkimukseni ohjaajien kanssa käydyn keskustelun, omakohtaisen kokemuksen ja Sosiaalipedagogisen Hevostoimintayhdistys ry:n kautta tavoitetun sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan täydentävien näkemysten summana.

Kyselyn (liite 2) alku muodostui vastaajien taustatietokysymyksistä, joissa kartoitettiin vastaajan sukupuolta, ikää, koulutustaustaa, hevosharrastuksen kestoa ja työkokemusta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa. Tämän jälkeen kyselyssä siirryttiin varsinaisiin tutkimusaihetta käsitteleviin kysymyksiin, jotka muodostuivat viisiportaisista Likert-asteikolla vastattavista kysymyksistä sekä avoimista kysymyksistä. Likert-vastausasteikolla tarkoitetaan asteittain eteneviä vastausvaihtoehtoja, joiden joukosta vastaaja valikoi oman kokemuksensa mukaisesti sopivimman vastausvaihtoehdon.

Tässä kyselyssä vastausasteikko muodostui portaittain välille ”ei lainkaan” – ”erittäin paljon”. Likert-asteikollisissa kysymyksissä tarkasteltiin sitä, kuinka paljon ohjaajien arvion mukaan eri sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet edistävät kutakin Nussbaumin (2011) teorian mukaista lapsen tai nuoren toimintavalmiutta. Tässä tutkimuksessa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteiksi nimettiin seuraavat osa-alueet: talliaskareiden yhdessä tekeminen, hevosen hoito, ratsastus, vuorovaiikutussuhde hevosen kanssa, ohjaajien antama (hevosen kanssa toimimiseen liittyvä) neuvonta ja ohjaus, tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuuluminen ja tallimiljöössä toimiminen. Likert-asteikollisissa kysymyksissä huomioitiin se seikka, että kaikkien vastaajien ajateltiin tuntevan aihealueen niin hyvin, että vastausvaihtoehto ”en osaa sanoa” jätettiin vastausvaihtoehtojen ulkopuolelle. Likert-asteikollisissa kysymyksissä huomioitiin lisäksi myös se, että kaikki sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimintamuodot, kuten esimerkiksi ratsastus, eivät toteudu kaikkien ohjaajien tekemässä työssä. Näin ollen vastaajien ei ollut pakko antaa vastausta jokaiseen kohtaan, vaan he saivat vastata kysymyksiin tekemänsä työn pohjalta. Kyselyä alustavat taustatietokysymykset olivat vastattavissa vapaamuotoisesti, mutta Likert-asteikolla vastattavat kysymykset tarjosivat kaikille vastaajille valmiit vastausvaihtoehdot. Kyselyn lopussa olevilla avoimilla kysymyksillä puolestaan tavoiteltiin kyselyyn vastanneiden vapaamuotoisia, spontaaneja vastauksia (Vilka 2015, 106). Myös näihin kysymyksiin vastaaminen oli vapaaehtoista. Avointen kysymysten myötä vastaajilla oli mahdollisuus vastata omin sanoin kysymyksiin, joissa vastaajalla oli mahdollisuus mainita muita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkittäviä lasten ja nuorten toimintavalmiuksia edistäviä piirteitä ja kertoa näkemyksensä siitä, mihin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdolliset vaikutukset perustuvat. Kyselyn lopuksi vastaajia pyydettiin jättämään yhteystietonsa, mikäli he olisivat halukkaita osallistumaan myös myöhemmin tapahtuvaan kyselyaineistoa syventävään haastatteluun. Yhteystietonsa jättäneitä henkilöitä oli lopulta 11. Myöhemmin tapahtuneen haastattelun kohderyhmä muodostettiin näiden yhteystietojen kautta.

Toteutin kyselyn Internetissä Webropol-kyselytyökalun avulla. Internetissä kyselyn lähettäminen vastaajille on suhteellisen helppoa ja nopeaa, sillä kysely voidaan lähettää esimerkiksi jonkin olemassa olevan osoiteluettelon perusteella kaikille niille henkilöille, joiden yhteystiedot ovat kyseisessä listassa (Valli & Perkkilä 2015, 111). Tässä tutkimuksessa kyselyn kohderyhmänä toimivat kaikki ne henkilöt, jotka olivat Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n nettisivuilla olevalla sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien yhteystietolistalla. Ohjaajat sijoittuivat eri puolelle Suomea ja yhteensä kysely lähetettiin 86 henkilölle. Kyselyyn vastasi lopulta vain 21 henkilöä. Kyselyaineisto jäi liian pieneksi tilastollista yleistämistä varten, minkä vuoksi kyselyaineistoa hyödynnettiin tutki-

musaiheeseen johdattelevana aineistona. Vastausten suhteellisen pieni määrä yllätti minut, eikä esimerkiksi kyselylomakkeesta saatu palaute antanut selitystä vastausten määrään. Vain yksi vastaajista antoi palautetta kyselylomakkeesta. Tämän palautteen mukaan kyselyyn tabletilla vastattaessa oli esiintynyt pieniä ongelmia vastauksen valitsemisessa, sillä valinta oli vaatinut käyttäjältä useamman painalluksen. Lisäksi kyselyyn vastaaminen koettiin palautteen mukaan aikaavieväksi.

Kyselymenetelmän käytön etuna on, että valmiina olevan yhteystietoluettelon ja kyselylomakkeen avulla voidaan tavoittaa suhteellisen yksinkertaisella tavalla sekä pienin kustannuksin tietyn ryhmän tai kategorian jäsenten näkemyksiä tarkastelun kohteena olevasta aiheesta (de Leeuw & Hox 2008, 244–245). Internetin hyödyntäminen tekee aineistonkeruusta verrattain nopeaa ja samalla se myös mahdollistaa tutkimukseen osallistuvien vastaamisen silloin kun se heille itselleen parhaiten sopii. Siten se lisää tutkimukseen osallistumisen joustavuutta, sillä kyselyyn vastaaminen ei ole tiettyyn paikkaan tai aikaan sidottua. Internet-kyselyn vastaukset tulevat nopeasti tutkimuksen tekijälle tietoon, valmiiksi kirjallisessa muodossa ja juuri sellaisina kuin vastaaja on kysymyksiin vastannut. Lisäksi sähköinen kysely on erityisen taloudellinen tilanteessa, jossa tutkimukseen osallistuvat henkilöt ovat eri puolilta Suomea, kuten myös tässä tutkimuksessa oli. (Valli & Perkkilä 2015, 109–110.) Internetin välityksellä lähetettävässä kyselyssä ei tapahdu henkilökohtaista kontaktia vastaajaan, vaan kaikki informaatio kulkee sähköisessä muodossa. Tällöin kaikki vastaanottajat saavat täsmälleen saman ohjeistuksen ja kyselyn sisältö on kaikille täysin samanlainen, jolloin vältetään esimerkiksi erilaisista haastattelutilanteista johtuvat eroavaisuudet kysymysten asettelussa eri henkilöiden välillä. (de Leeuw & Hox 2008, 239 & 244.) Tässä tutkimuksessa jokainen henkilö, jonka yhteystiedot löytyivät Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n yhteystietolistalta, sai sähköpostitse pyynnön osallistua kyselyyn vastaamiseen. Tutkimuspyyntö oli kaikille ohjaajille samanlainen ja sisälsi suoran linkin kyselyyn, joka niin ikään oli kaikille vastaajille täysin samanlainen. Jokaisella kyselyyn osallistuneella oli taustatietonaan sama informaatio tehtävästä tutkimuksesta ja jokainen vastasi oman asiantuntemuksensa ja kokemuksensa valossa yhteisesti esitettyyn kyselylomakkeeseen.

Internet-kyselyssä haastattelijan ja vastaajan henkilökohtaisen vuorovaikutuksen puuttuessa vähenee myös riski vastaajien kokemien niin sanottujen suotuisiksi oletettujen vastausten antamiseen. Vastausten voi sitä kautta olettaa olevan aitoja näkemyksiä tarkasteltavasta aiheesta. Lisäksi vastaajalla on mahdollisuus perehtyä kysymyksiin omassa rauhassa ja käyttää haluamansa aika kyselyyn vastaamisessa. (de Leeuw & Hox 2008, 244.) Tämän tutkimuksen kyselyyn vastaamiseen oli varattu vajaa kuukausi aikaa, sillä vastaajat saivat jättää vastauksensa ajalla 6.4.–30.4.2017. Vastaajat saivat tällä aikavälillä itse valita juuri heille parhaimman ajan ja paikan osallistua, millä oli tarkoitus taata vastaajille oma rauha kysymysten pohtimiseen.

Kaikki kyselyyn vastanneet henkilöt olivat naisia, iältään 31–56-vuotiaita. Vastaajien koulutustausta oli vaihteleva, mutta lähes kaikki kyselyyn vastanneet olivat pohjakoulutukseltaan korkeakoulutettuja, vaikkakin muutamia ammattikoulupohjaisia tutkintojakin löytyi vastaajien koulutustaustasta. Erityisesti sosionomin ja sairaanhoitajan tutkinnot olivat yleisempiä tutkintonimikkeitä kyselyyn vastanneiden keskuudessa. Yksi hyvin selkeä kaikkia kyselyyn vastanneita yhdistävä piirre oli heidän oman hevosharrastuksensa huomattavan pitkä kesto, vaihteluvälin ollessa 10 vuodesta 43 vuoteen. Vastaajien työkokemus ammatillisen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan parissa oli kuitenkin lyhyempi, vaihdellen 2–9 vuoteen, johtuen luonnollisesti koulutuksen suhteellisen lyhyestä historiasta.

4.2.2 Haastatteluaineisto

Täydensin kyselyaineiston muodostamaa tietoa haastattelujen avulla. Tutkimuksessa haastatellut henkilöt valikoituivat niin, että kyselyn lopuksi vastaajien oli mahdollista jättää yhteystietonsa, mikäli he olisivat käytettävissä myöhempää haastattelua varten. Kyselyyn yhteystietonsa jättäneitä oli yhteensä 11 kappaletta, joista lopulta sain toteutettua puhelinhaastattelun kahdeksan henkilön kanssa. Jaoin haastattelupyynnön kyselyyn yhteystietonsa jättäneille sähköpostin välityksellä, liitteeksi laitoin myös haastattelussa käytettävän teemahaastattelun rungon. Sain sovittua haastatteluajat useassa tapauksessa sähköpostin välityksellä ja joitakin haastatteluja sovin soittamalla haastateltaville puhelimitse haastatteluajan sopimiseksi. Muutamaan yhteystietonsa jättäneeseen en valitettavasti saanut yhteyttä haastattelun toteuttamiseksi. Haastatteluun valikoituneilla henkilöillä oli pitkä tausta hevosten parissa ja lisäksi taustallaan sosiaali-, terveys-, opetus- tai kasvatusalan koulutus ja työkokemus. Peruskoulutusten lisäksi haastateltavat olivat usein käyneet monenlaisia omaa alaa tukevia täydennyskoulutuksia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan koulutuksen lisäksi. Näin ollen haastateltavilla oli jaettavanaan varsin laajaa tietämystä ja asiantuntijuutta sekä hyvin monialaisia kokemuksia tutkimukseni teon tueksi.

Haastattelu on aineistonkeruunmenetelmänä yleinen ja sen idea on varsin selkeä. Haastattelun voi määritellä tilanteeksi, jossa haastattelija kerää tietoa jostakin teemasta keskustelemalla ja kysymyksiä haastateltavalle esittämällä. (Eskola & Suoranta 1998, 85.) Haastattelun voidaan nähdä olevan yksi vuorovaikutuksellisen keskustelun muoto, jolla pyritään oikeiden kysymysten avulla saavuttamaan mahdollisimman todenmukainen kuva haastateltavan todellisuudesta ja käsityksistä (Holstein & Gubrium 1998, 113–115). Myös tässä tutkimuksessa pyrin toteuttamaan haastattelun niin, että se an-

taisi mahdollisimman aidon kuvauksen ohjaajien kokemuksista. Esitin haastateltaville tiettyjä haastattelussa käytäviä teemoja, mutta mahdollistin myös haastateltavien vapaan kerronnan jättämällä tilaa vapaamuotoiselle kommentoinnille. Osa haastateltavista lähti kommentoimaan kokemuksiaan varsin laveasti, kun taas osa eteni kerronnassaan tarkemmin haastattelurungon pohjalta. Haastattelu tutkimusmenetelmänä tarjoaa haastateltavalle kanavan tuoda omat mielipiteensä esille ja mahdollisuuden vaikuttaa tutkimukseen osallistumisen kautta. Toisaalta omia kokemuksia jakamalla voidaan myös pyrkiä auttamaan ja hyödyttämään muita, kenties samassa tilanteessa olevia, ihmisiä. (Eskola & Vastamäki 2015, 28–29.) Tässä tutkimuksessa ohjaajien halu vaikuttaa tutkimukseen osallistumisen kautta näyttäytyi vahvana. Haastatteluun osallistumisen motiivina ohjaajilla vaikutti olevan hyvin usein oman alan tunnetuksi tekeminen ja toiminnan vaikuttavuuden osoittaminen tuoreen tutkimustiedon avulla. Ohjaajat nostivatkin haastattelujen aikana useaan otteeseen esille sitä, että he käytännön toimijoina tunnistavat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan suuret positiiviset vaikutukset asiakkaina olevien lasten ja nuorten elämässä, mutta tätä toiminnan vaikuttavuutta tulisi saada osoitettua paremmin myös päättävillä tahoilla. Tutkimustieto vaikutti siten olevan hyvin toivottua haastateltavien puolelta.

Haastattelutilanteessa haastateltava toimi tilanteen asiantuntijana, minun haastattelijana esittäessäni teemoihin liittyviä kysymyksiä sekä kommentoiden lyhyesti haastateltavien vastauksia ja ohjaten haastattelun kulkua ennalta laadittujen teemojen mukaisesti. Haastattelussa korostuikin haastateltavien rooli tietävinä osapuolina niin, että haastateltavat henkilöt toimivat tarkasteltavan ilmiön asiantuntijoina. Minun tehtäväni haastattelijana oli puolestaan asettautua niin sanotun tietämättömän osapuolen rooliin, antamatta aiemman omakohtaisen tiedon vaikuttaa haastatteluun. (Ruusuvuori & Tiittula 2005, 33–34.) Nämä haastattelutilanteen asettamat roolit vaikuttavat luonnollisesti haastattelun vuorovaikutukseen ja sisältöihin. Tutkimushaastatteluun sisältyy oletus siitä, että haastattelu alkaa haastattelijan aloitteesta ja haastattelijalla myös ohjaa käytyä keskustelua tarkasteltavan ilmiön kannalta olennaiseen suuntaan. Samanaikaisesti haastateltavan rooliin kuuluu puolestaan haastattelijan kysymyksiin vastaaminen ja tiedon antaminen. (Ruusuvuori & Tiittula 2015, 22–23.) Tämä toteutui myös tutkimushaastatteluissa, joissa toimin haastattelijana haastattelutilannetta avaavana ja haastattelun kulkua ohjaavana henkilönä. Haastateltavat pyrkivät kuvaamaan omia näkemyksiään ja kokemuksiinsa haastattelurungon esittämiin asioihin. Vaikka minulla oli käytössäni etukäteen suunniteltu haastattelurunko, annoin kuitenkin tilaa myös haastateltavan omalle, vapaamuotoiselle kerronnalle. Tämä puolestaan toi esille usein olennaisia asioita suhteessa ennalta suunniteltuihin haastattelun teemoihin.

Tutkijan käytössä olevien mahdollisten haastattelutapojen kirjo on suuri, sillä paitsi tarkastelun kohteena olevat aihepiirit myös haastattelun rakenteet voivat olla hyvin erilaisia. Tyypillisesti haastattelut voidaan jakaa eri haastattelutyyppeihin haastattelun rakenteen mukaisesti. Strukturoidulla haastattelulla tarkoitetaan haastattelua, jonka kysymysten muotoilu ja vastausvaihtoehdot ovat määritelty valmiiksi. Tällöin kaikki vastaajat osallistuvat samanlaiseen, ennalta muotoiltuun ja järjesteltyyn haastatteluun. Strukturoitu haastattelu tunnetaan kuvaavasti myös lomakehaastattelun nimellä. Mikäli valmiita vastausvaihtoehtoja ei ole annettu, mutta kysymykset ovat kaikille samat, puhutaan tuolloin puolistrukturoidusta haastattelusta. (Eskola & Vastamäki 2015, 29.) Puolistrukturoitu haastattelu tunnetaan yleensä teemahaastattelun nimellä, jolla tarkoitetaan sitä, että haastattelu koostuu tietyistä käsiteltävistä teemoista, joista vastaaja antaa vastauksiensa myötä omanlaisensa kuvauksen (Vilkkä 2015, 124). Strukturoitu haastattelu ei sopinut tähän tutkimukseen, sillä tavoitteenani oli tavoittaa monipuolisia kuvauksia tarkastelun kohteena olevista asioista. Kuitenkin minulla oli jo ennalta olemassa tiettyjä teemoja, joita tulisi käsitellä haastattelun aikana. Siten puolistrukturoitu teemahaastattelu oli sopiva menetelmä oman tutkimusasetelmani kannalta. Haastattelumenetelmä olisi voinut olla myös täysin avoin, eli strukturoimaton haastattelu, jolloin haastattelutilanne olisi edennyt vapaasti keskustelunomaiseen tyyliin. Avoin haastattelu ei rakennu erillisten ennalta-asetettujen kysymysten tai teemojen mukaisesti, vaan haastateltava saa puhua haastattelussa aiheesta varsin vapaamuotoisesti niistä näkökulmista, jotka hän kokee tärkeiksi. Koska eri haastateltavat nostavat usein erilaisia asioita ja teemoja tarkastelun kohteeksi, eri ihmisten kanssa käydyt haastattelutilanteet muodostuvat erilaisiksi, eikä esimerkiksi haastateltavien välisiä yhteisiä teema-alueita välttämättä esiinny. Vaikka haastateltavan rooli keskustelun muotoutumisessa on tuolloin varsin suuri, toisaalta myös haastattelija voi muokata keskustelun kulkua esittämällä haastateltavalle tämän kertomaa tarkentavia kysymyksiä. (Eskola & Vastamäki 2015, 29; Vilkkä 2015, 126–127.) Tämä haastattelumuoto olisi kuitenkin ollut ongelmallinen tämän tutkimuksen kannalta, sillä haastatteluun oli sisällytettävä tietyt teemat.

Lisäksi tutkimushaastattelut voidaan suorittaa niin yksilö- kuin ryhmätasollakin riippuen siitä, mitä haastattelulla pyritään tavoittamaan. Ryhmähaastatteluja voidaan pitää perusteltuina esimerkiksi tilanteissa, joissa haastateltavat hyötyvät toinen toistensa tuesta ja keskinäisestä keskustelusta. (Eskola & Suoranta 1998, 94–95.) Toisaalta ryhmä voi toimia myös jäseniään kontrolloivana yhteisönä, jolloin esimerkiksi ryhmän edessä esitettävät näkemykset voivat olla erilaisia kuin mitä yksilöhaastattelussa tulisi esille (Sulkunen 1990, 265, ref. Eskola & Suoranta 1998). Tässä tutkimuksessa suoritin haastattelut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajille puhelimitse tapahtuvan yksilöhaastattelun keinoin. Haastattelut suoritettiin puhelinhaastatteluna, koska haastateltavat sijoittuivat hajanaisesti eri puolille Suomea. Puhelimitse tapahtuvan haastattelun suurena etuna ovat merkittävät kustannus- ja aikasäästöt, mitkä johtivat myös omalla kohdalla kyseisen haastattelutavan valintaan (Pöntinen 1995,

242, ref. Eskola & Suoranta 1998). Toteutin haastattelut puhelimitse niin, että puhelimeni oli kaiuttimella pöydällä ja nauhoitin käydyn haastattelun nauhurilla. Haastateltavat olivat tietoisia haastattelun nauhoittamisesta, sillä kerroin tästä jo haastattelupyynnössä ja myös haastattelua aloittaessani kerroin, kun käynnistin nauhurin.

Haastattelurungon rakenne (liite 4) noudatti teemahaastattelun muotoa, jossa teemoiksi valikoituivat jo aiemmin mainitut seitsemän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirrettä. Näistä jokaista tarkasteltiin kyselyssä nousseiden toimintavalmiuksien näkökulmasta niin, että pyrittiin selvittämään niitä vaikutusmekanismeja, joita kyseisellä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteellä on suhteessa kyselyssä esiinnousseisiin Nussbaumin (2011) teorian mukaisiin lapsen ja nuoren toimintavalmiuksiin. Toisin sanoen haastatteluaineiston avulla pyrin kartoittamaan sitä, miksi ja minkä tekijöiden vuoksi tietty hevostoiminnan piirre vaikuttaa positiivisesti kyselyn tuloksissa korostuneisiin toimintavalmiuksiin. Haastattelu eteni rakenteellisesti niin, että aluksi kartoitin vastaajan taustatietoja eli haastateltavan ikää, koulutustaustaa ja hevosharrastuksen kestoa. Tämän jälkeen haastattelussa edettiin niin, että kävimme haastateltavan kanssa läpi eri sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteitä ja niiden vaikutusta kolmeen kyselyssä korkeimman keskiarvon saaneeseen toimintavalmiuteen. Näin ollen haastattelun runko sai muotonsa pitkälti kyselyn tulosten pohjalta, jolloin kysely ja haastattelu toimivat tässä tutkimuksessa kiinteästi toisiinsa limittyneinä menetelminä. Mutta kuten jo aiemmin mainitsin, lisäksi haastateltavilla oli mahdollisuus kertoa myös vapaamuotoisesti kokemuksistaan. Tällä tavoiteltiin mahdollisimman aitoa kuvausta sosiaalipedagogisen hevostoiminnan käytännöistä ja toisaalta tällä mahdollistettiin myös yllättävimpien havaintojen esiin tuominen.

4.3 Aineiston analyysi

Lähetin Internetissä olevalla Webropol-kyselytyökalulla laaditun kyselyn 86 sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajalle, joista kyselyyn vastasi lopulta 21 henkilöä. Koska saamieni vastausten määrä jäi odotettua alhaisemmaksi, ei tilastollista analyysia ja sitä kautta tilastollista yleistämistä voitu toteuttaa tässä tutkimuksessa. Päädyin hyödyntämään saamaani kyselyaineistoa tutkimustuloksia taustoittavana aineistona, jolloin kyselyaineiston strukturoitujen kysymysten pohjalta muodostettu yleiskuva sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksesta lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin toimi ikään kuin tutkimustuloksiin johdattelevana polkuna. Tämä tapahtui aineistosta muodostettuja suoria jakaumia, keskiarvoja ja keskihajontoja tarkastelemalla. Kyselyaineiston käsittelyn myötä muodostin taulukoita, joissa on nähtävillä ohjaajien antamien vastausten suorat jakaumat, jotka puo-

lestaan kertovat eri vastausvaihtoehtojen saamat frekvenssit. Näihin tietoihin pohjautuen laskin taulukon arvoille myös keskiarvot ja keskihajonnat, jotka kuvaavat täsmällisemmin niin sanottua keskimääräistä vastausta ja vastausten jakautumista tämän ympärille. Päädyin analyysivaiheessa myös siihen ratkaisuun, että en hyödynnä kyselyn ensimmäistä avointa kysymystä ja sen vastauksia tässä tutkimuksessa, koska koin jälkimmäisen avoimen kysymyksen tuottaman aineiston merkittävästi relevantimmaksi tutkimuksen kannalta. Analysoin kyselyn jälkimmäisen avoimen kysymyksen ja haastatteluiden muodostaman aineiston teoriaohjaavan sisällönanalyysin keinoin.

Toteutin haastattelut ja niiden kirjalliseen muotoon litteroinnin limittäin niin, että haastattelut olivat litterointivaiheessa vielä tuoreena mielessä. Koska litterointien kirjoittaminen osoittautui kuitenkin yllättävän aikaavieväksi, jouduin tekemään ääninauhojen purkamisen ja uusien haastatteluiden nauhoittamisen limittäin. Tämä ilmeni kuitenkin tehokkaaksi tavaksi työskennellä ja sain koko haastatteluaineiston litteroiduksi viikon päästä viimeisen haastattelun nauhoittamisesta. Litteroin aineiston huolella, sana sanalta. Myös täytesanat kuten ”niinku” tai ”öö”, tulivat näkyviin litterointeihin. En kuitenkaan litteroinut esimerkiksi mahdollisia keskustelussa käytyjä taukoja tai äänenpainoja, sillä koin, että näillä ei ole suurta merkitystä tämän tutkimuksen analyysin kannalta, vaan huomio on haastateltavan sanomien asioiden sisällöissä. Saatuaani haastatteluaineiston litteroiduksi kirjalliseen muotoon, aloitin aineiston analyysin.

Hyödynsin kyselyn avoimen kysymyksen ja haastattelun analyysimenetelmänä sisällönanalyysiä. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen menetelmä, jonka avulla tarkastellaan useita ihmiselämään liittyviä ilmiöitä. Sisällönanalyysin avulla voidaanakin siten tarkastella hyvin monenlaisia aineistoja, mutta yhteistä on, että analyysimenetelmä tuottaa usein yksityiskohtaisen kuvauksen tarkastelun kohteena olevasta ilmiöstä. (Lee Abbott ym. 2013, 44.) Myös Tuomi ja Sarajärvi (2009, 91 & 103) nostavat esille sisällönanalyysistä samankaltaisen huomion, jonka mukaan kyseisen menetelmän avulla voidaan tehdä hyvin monenlaista tutkimusta erilaisia aineistoja hyödyntäen. Sisällönanalyysin kohteena olevat aineistot voivat olla esimerkiksi kirjoja, artikkeleita, päiväkirjoja, haastatteluja tai raportteja. Tässä tutkimuksessa sisällönanalyysin kohteena olivat kahdeksan sosiaalipedagogisen hevoshoitajan ohjaajan haastattelut sekä kyselyn myötä saadut ohjaajien vastaukset kyselyn avoimeen kysymykseen. Sisällönanalyysin avulla muodostin aineistosta kategorisia jaotteluita, joiden avulla puolestaan tuotin tutkimuskohteistani uudenlaista tietoa ja kuvailin kohdetta mahdollisimman moniulotteisesti, kuten laadullisen aineiston analyysin opastuksessa on neuvottu (Silverman 2000, 128). Sisällönanalyysin avulla tiivistin sisällönanalyysille tyypillisen kuvauksen tarkastelemastani aiheesta, jolloin tämän tiivistelmän pohjalta pystyin puolestaan lopulta muodostamaan myös tutkimus-

tuloksista tehtävät johtopäätökset (Grönfors 1982, 161 ref. Tuomi & Sarajärvi 2009, 103). Näin tutkimusaineistosta tehty kategorisointi ja sen myötä syntyneet teemat olivat erittäin merkittävässä roolissa koko tutkimuksen yleisemmälle tasolle vievien johtopäätösten ja käytännön suositusten rakentumisessa.

Tutkimusmenetelmänä sisällönanalyysi voidaan jakaa tarkemmin induktiiviseen eli aineistolähtöiseen, deduktiiviseen eli teorialähtöiseen ja abduktiiviseen eli teoriaohjaavaan sisällönanalyysiin (Tuomi & Sarajärvi 2009, 99). Näistä aineistolähtöisellä sisällönanalyysillä viitataan analyysiin, jonka analyysiyksiköt nousevat aineistosta niin, että aikaisemmillä tiedoilla tai teorioilla ei ole vaikutusta analyysin toteuttamisen tai sen lopputuloksen kannalta. Käytännössä täysin puhtaasti aineistolähtöisen analyysin tekeminen on kuitenkin hyvin haastavaa, sillä täysin teoriasta ja aiemmin määritellyistä käsitteistä irrallisia havaintoja on tuskin olemassa. Tämä onkin tärkeä seikka, jonka induktiiviseen päättelyyn nojaava tutkija joutuu tiedostamaan läpi analyysin. Teorialähtöinen sisällönanalyysi puolestaan tukeutuu tiettyyn ennalta määritellyyn teoreettiseen malliin ja tyypillistä deduktiivista päättelyä on esimerkiksi jonkin teorian testaaminen suhteessa tutkijan omaan aineistoon. Tällöin uusi tieto ikään kuin uudistaa jo ennestään tiedettyä tietoa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 95–98.) Teoriaohjaava sisällönanalyysi sijoittuu kahden edellä mainitun analyysimenetelmän välimaastoon. Se muistuttaa lähtökohdiltaan induktiivista päättelyä, sillä analyysi etenee aineistosta käsin. Erona induktiiviseen päättelyyn teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä empiirinen aineisto liitetään myös jo aiemmin teoreettisesti jäsenneltyihin käsitteisiin. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 117.) Tämän tutkimuksen analyysimenetelmänä toimi teoriaohjaava sisällönanalyysi. Tutkimustulokset muodostuivat aineistolähtöisesti, mutta tutkimuksen teoreettisella viitekehyksellä oli vahva vaikutus aineistonkeruuseen. Lisäksi tutkimuksen teoreettinen viitekehys vaikutti myös analyysin toteutukseen. Aineistonkeruussa hyödynnetty kysely pohjautui rakenteeltaan Nussbaumin (2011) toimintavalmiuksien teorian mukaiseen jaotteluun, jolloin teorian osuus kyselyn muotoutumiseen näyttäytyi vahvana. Lisäksi kyselyä seuraavan haastattelun runko muotoutui kyselyn muodostamien tulosten pohjalta, jolloin teorian vaikutus ulottui myös haastattelurungon muotoutumiseen. Luonnollisesti käytetyt aineistonkeruun tavat vaikuttivat osaltaan saatuihin aineistoihin. Siten tässä tutkimuksessa tutkimuksen teoreettisella viitekehyksellä oli merkitystä myös tutkimustulosten muotoutumiseen. Kuitenkin tulokset muodostettiin kerätystä aineistosta käsin, jolloin kyseessä ei ollut myöskään täysin teorialähtöinen analyysitapa, vaan analyysi noudatti lähinnä teoriaohjaavan sisällönanalyysin muotoa.

4.4 Tutkimuksen luotettavuus

Tutkimuksessa saatujen tulosten käyttökelpoisuus riippuu merkittäväällä tavalla siitä, saadaanko tutkimuksella vastaus tutkimusongelmaan ja miten luotettavia saadut tutkimustulokset ovat (Karjalainen 2015, 16). Siten tutkijan on tärkeää tarkastella rehellisesti tutkimuksensa luotettavuutta arvioimalla tutkimuksensa sisältämiä virheitä ja näiden vaikutusta saatuihin tutkimustuloksiin (Vilkkä 2007, 154). Tämän tutkimuksen tiedonmuodostus perustui sekä määrälliseen että laadulliseen aineistoon. Tarkastelen seuraavaksi tutkimuksen luotettavuutta niin, että arvioin ensimmäiseksi tutkimuksen määrälliseen aineistoon perustuvan tiedonmuodostuksen luotettavuutta. Tämän jälkeen arvioin tutkimuksen luotettavuutta sen laadullisen tiedonmuodostuksen osalta.

Tämän tutkimuksen määrällinen aineisto kerättiin kyselyn avulla. Kyselylomaketta hyödyntäessä on tärkeää kiinnittää huomiota siihen, mittaako käytetty menetelmä sitä, mitä sen on tarkoituskin mitata. Tämä edellyttää muun muassa käsitteiden ja muuttujien tarkkaa määrittelyä ja mittariston huolellista suunnittelua. Lisäksi kyselylomaketta suunniteltaessa on huolehdyttävä, että kyselyn sisältämät kysymykset ovat kattavia koko tutkimusongelman kannalta. (Valli 2001; Heikkilä 2004; Hirsjärvi ym. 2005, ref. Vilkkä 2005, 193.) Ketokivi (2015, 129) puolestaan luonnehtii kyselylomakkeen suunnitteluvaihetta niin, että siihen liittyvä operationalisointi, eli tutkimuksen käsitteiden saattaminen mitattavaan muotoon, on varsin kriittinen vaihe. Tässä vaiheessa epäonnistuminen voikin johtaa koko tutkimuksen uskottavuuden vaarantumiseen.

Tämän tutkimuksen aineistonkeruussa hyödynnetty kyselylomake muodostui yhteistyössä. Sen muotoilemisessa olivat mukana tutkielmani molemmat ohjaajat sekä eräs Sosiaalipedagoginen Hevostointiyhdistys ry:n kautta tavoitettu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaaja. Tällä yhteistyöllä pyrittiin siihen, että kyselylomakkeen avulla saataisiin mitattua tutkimuskysymysten kannalta olennaisia asioita mahdollisimman täsmällisesti. Lisäksi käytännön ohjaustyötä tekevän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan näkemysten avulla tavoiteltiin sitä, että kyselylomake olisi ymmärrettävä ja selkeä vastaajien näkökulmasta. Lisäksi kyselylomakkeen laatimisessa hyödynnettiin vahvasti tutkimuksen teoreettista viitekehystä. Nussbaumin (2011) määrittelemät toimintavalmiudet toimivat kyselylomakkeen strukturoituja kysymyksiä jäsentävinä käsitteinä. Näitä toimintavalmiuksia muokattiin kyselylomakkeen suunnitteluvaiheessa kuitenkin niin, että ne kuvautuisivat vastaajille selkeästi, konkreettisesti ja hevostoiminnan kontekstiin sopien. Jokaisen toimintavalmiuden perusajatus säilytettiin kuitenkin niiden pienestä muokkaamisesta huolimatta.

Kokonaisuudessaan kyselylomakkeen suunnitteluun ja käsitteiden operationalisointiin varattiin runsaasti aikaa. Kyselyn yksityiskohtiin paneuduttiin huolella, mikä lisää koko tutkimuksen luotettavuutta. Koen, että kyselylomake antoi lopulta onnistuneesti vastauksia siihen, mitä lomakkeella haluttiinkin kysyä. Ongelmaksi nousi kuitenkin vastaajien pieni määrä, mikä esti tilastollisen analyysin tekemisen. Kyselylomakkeen teko oli tästä huolimatta tärkeä prosessi, joka pakotti itseäni pohtimaan ja avaamaan tutkimuksessa käytettyjä käsitteitä perinpohjaisesti. Tämä tekemäni käsitteellinen pohdinta on osaltaan lisännyt loppututkimuksen luotettavuutta. Vaikka kyselyaineistosta ei tehty tilastollista analyysiä, sen avulla muodostettua määrällistä tietoa hyödynnettiin kuitenkin tässä tutkimuksessa ikään kuin tutkimukseen johdattelevana aineistona.

Kyselyssä käytetyt käsitteet olivat tarkasti mietittyjä, mutta niitä ei kuitenkaan avattu vastaajille kyselylomakkeen yhteydessä. Kyselyn saamien vastausten perusteella osa kohdista, kuten esimerkiksi yhteiskunnallinen osallisuus ja kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat, saivat toisinaan suhteellisen suuria hajontalukuja. Suuri hajontaluku kertoi siitä, että ohjaajien vastaukset hajaantuivat laajasti vastausten keskiarvon ympärille (Karjalainen 2015, 97). On mahdollista, että joissakin kohdissa hajontaluvun suuruus johtui siitä, että vastaajat käsittivät nämä kyselyssä esiintyneet käsitteet eri tavoin. Tällä puolestaan on voinut olla vaikutusta tutkimuksen luotettavuuteen.

Laadulliseen aineistoon perustuvan tiedonmuodostuksen luotettavuuden arvioinnissa painottuvat puolestaan hieman erityyppiset asiat. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu erityisesti se seikka, että tutkija itse on yksi keskeinen tutkimuksen työväline. Siten tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa on tärkeää arvioida tutkijan tekemiä valintoja ja niiden läpinäkyvyyttä koko tutkimusprosessin ajalta. Laadullisessa tutkimuksessa korostuu myös analyysin tulkinnallisuus, jolloin samasta aineistosta voi löytyä monia vaihtoehtoisia tulkinnan mahdollisuuksia. Tehtyjen valintojen ja tulkintojen tuleekin olla hyvin perusteltuja, jotta myös ulkopuolinen lukija pystyy seuraamaan ja arvioimaan tutkijan tekemiä valintoja. (Eskola & Suoranta 1998, 211; Tuomi & Sarajärvi 2009, 141.) Tutkijan tutkimusraportissaan esittämä tarkka kuvaus tutkimuksen aikana tehdyistä valinnoista ja niiden perusteista lisää merkittävästi tutkimuksen luotettavuutta (Hirsjärvi ym. 2009, 232). Tutkimuksen teon läpinäkyvyyden lisäämiseksi olen raportoinut tämän tutkimuksen teon aikana tehdyt valinnat ja niihin johtaneet perustelut yksityiskohtaisesti. Tarkka raportointi lisää myös tutkimustulosten selkeyttä ja ymmärrettävyyttä lukijalle (Tuomi & Sarajärvi 2009, 141). Lisäksi olen tutkimuskirjallisuudessa esitettyjen ohjeiden mukaisesti rikastuttanut tutkimustulosten esittelyä haastatteluaineistosta otetuilla suorilla lainauksilla. Nämä on valittu havainnollistamaan lukijalle tehtyjen päätelmien taustalla olevaa aineistoa. (Eskola & Suoranta 1998, 233.) Tiedostan, että tutkimustulokset ovat minun tulkintani tulosta ja joku toinen tutkija olisi voinut mahdollisesti tulkita joitakin asioita myös toisin.

Haastatteluun valikoituivat sellaiset henkilöt, jotka olivat jättäneet yhteystietonsa kyselyn yhteydessä ja antaneet samalla alustavan suostumuksensa haastatteluun osallistumiseksi. Näin ollen moni tutkimukseen osallistunut osallistui sekä kysely- että haastatteluaineiston tuottamiseen. Siten tutkimukseen osallistuvat henkilöt edustivat varsin aktiivista sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien joukkoa. Tällä osallistujajoukolla on siten voinut olla vaikutuksensa myös saatuun aineistoon. On mahdollista, että erityisen aktiivisesti oman alansa kehittämiseen osallistunut joukko on voinut antaa verrattain positiivissävytteisiä arvioita toiminnastaan. Tutkimusaineiston valossa vastaajat eivät nostaneet esille esimerkiksi mahdollisia kehittämiskohteita tai toiminnan heikkouksia, mikä voisi osaltaan tukea edellä mainittua.

Eskola ja Suoranta (1998, 212–213) tarkastelevat laadullisen tutkimuksen luotettavuutta uskottavuuden, siirrettävyyden, varmuuden ja vahvistuvuuden näkökulmista. Uskottavuudella tarkoitetaan sitä, että tutkijan tekemät tulkinnat ja tutkittavien käsitykset tutkitusta aiheesta vastaavat toisiaan. Kuitenkaan se, että tutkittavat saisivat tutkijan tekemät tulkinnat luettavakseen ja vahvistettavakseen, ei varmuudella lisää tutkimuksen uskottavuutta. Tässä tutkimuksessa tekemiäni tulkintoja ei ole vahvistettu tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden toimesta rajallisten aikaresurssien vuoksi. Tämän vaiheen lisääminen olisi saattanut lisätä tulkintojen ja sitä kautta tutkimustulosten uskottavuutta, mutta tästä ei kuitenkaan ole varmuutta.

Laadullisessa tutkimuksessa tulosten siirrettävyys toiseen kontekstiin on mahdollista tietyin ehdoin (Eskola & Suoranta 1998, 212). On kuitenkin tärkeää huomata, että laadullisessa tutkimuksessa ei tavoitella empiirisesti yleistäviä päätelmiä kuten tilastollisessa tutkimuksessa (Sulkunen & Kekäläinen 1992, 11, ref. Eskola ja Suoranta 1998, 66). Tässä tutkimuksessa kyselyaineiston määrä jäi pieneksi, mikä johti tilastollisesta analyysistä luopumiseen. Haastateltavien henkilöiden määrä oli kahdeksan, mikä osoittautui riittäväksi määräksi, koska tutkimusaineistossa oli havaittavissa toistoa. Tutkijana koin, etteivät uudet tapaukset olisi tuottaneet merkittävää muutosta tutkimuksen analyysiin. Siten aineisto saavutti tutkimuskirjallisuudessa esitellyn kylläntymispisteensä (Eskola & Suoranta 1998, 62–63). Laadullisen tutkimusotteen ja haastatteluaineiston avulla tutkimus muodosti kattavan kuvan tutkitusta aiheesta. Tutkimuksesta ei pystytäkään tekemään varsinaisia yleistyksiä, mutta tutkimustulosten muodostama kuvaus lisää ymmärrystä tarkasteltavasta ilmiöstä.

Tutkimuksen varmuutta voidaan lisätä huomioimalla ne ennakkoehdot, jotka voivat vaikuttaa ennustamattomasti tutkimukseen (Eskola & Suoranta 1998, 213). Tämän tutkimuksen kannalta omat ennakkotietoni aiheesta sekä teoreettisen viitekehyksen kokoaminen ennen tutkimuksen empiiristä osiota loivat minulle tiettyä kuvaa tutkimusaiheestani. Oma pitkäaikainen harrastuneisuus hevosten parissa oli muodostanut minulle jo ennen tutkimuksen aloittamista kuvaa siitä, millaisia vaikutuksia

hevosten kanssa toimiminen mahdollisesti voi sisältää. Lisäksi teoreettisen viitekehyksen muodostaminen ennen tutkimuksen empiiristä osaa loi minulle käsitystä siitä, mitä aiempi tutkimus on jo osoittanut tutkimusaiheeseen liittyen. Siten tutkimuksen empiiristä osiota toteuttaessani minulla oli jo hieman ennakko-oletuksia tutkimusaiheestani. Ennakkotiedoistani huolimatta pyrin tutkimukseni teossa kuitenkin tietoisesti olemaan avoin juuri tämän tutkimuksen kohderyhmän näkemyksiä kohtaan. Tavoittelin avoimuudellani Tuomen ja Sarajärven (2008, 135–136) esittelemää puolueettomuutta laadullisen aineiston keräämisessä. Puolueettomuuttani lisäsi olennaisesti se seikka, että pyrin aineistonkeruussa ja aineiston analyysissä aidosti kuulemaan ja ymmärtämään tutkimukseen osallistuneiden näkemyksiä. Avoimuus tutkittavien näkemyksille näyttäytyi käytännössä esimerkiksi niin, että teemahaastattelun lomassa haastateltavat saivat tilaa myös vapaamuotoiselle kerronnalle. Tällä pyrin mahdollistamaan kenties yllättävimpienkin havaintojen esiin nousemisen.

Vahvistuvuudella tarkoitetaan puolestaan sitä, että tutkimuksessa tehdyt tulkinnot saavat vahvistusta muista samaa aihealuetta koskevista tutkimustuloksista (Eskola & Suoranta 1998, 213). Tässä tutkimuksessa sen luotettavuutta lisää erityisesti tämä seikka, sillä useat tutkimusaihetta sivuavat aiemmat tutkimustulokset ovat samansuuntaisia tässä tutkimuksessa saatujen tulosten kanssa. Luonnollisesti samasta tutkimusaiheesta ei ole tehty aiempaa tutkimusta, mutta yleisesti sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja hevosavusteisuudesta saadut tutkimustulokset tukevat myös tässä tutkimuksessa saatuja tutkimustuloksia.

4.5 Tutkimusetiikka

Tutkimuksenteko vaatii aineiston ja sen käsittelyyn liittyvien menetelmien hallinnan lisäksi vahvaa eettistä osaamista. Tutkimustyö edellyttää runsaasti eettistä harkintaa sen eri vaiheissa, aina tutkimusaiheen valinnasta tutkimustulosten raportointiin ja niiden julkaisuun (Hirsjärvi ym. 2003, 26–28). Eettiset kysymykset voivat olla myös sellaisia, joihin ei ole täysin aukotonta vastausta, jolloin eettinen pohdinta ja ratkaisut jäävätkin tutkijan itsensä varaan (Eskola & Suoranta 1998). Tutkimuseettinen neuvottelukunta on kuitenkin määritellyt tietyt hyvän tieteellisen käytännön ohjeet, joita jokaisen eettisesti kestävä tutkimustyö tekevän tutkijan on noudatettava. Eettisesti korkeatasoinen tutkimus noudattaa ehdotonta rehellisyyttä, huolellisuutta ja tarkkuutta tutkimustyön jokaisessa vaiheessa aina tutkimuksen suunnittelusta, aineiston tallentamisen kautta tutkimustulosten julkaisemiseen. Käytettävien menetelmien tulee täyttää tieteellisyyden kriteerit ja tutkimustulosten julkaisussa tutkijan tulee noudattaa tieteellistä avoimuutta. Tutkimustyötä tehdessä tulee tunnustaa myös muiden tutkijoiden

aiemmin tekemä työ, jotta heidän saavutuksensa saavat ansaitsemansa arvon. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2012, 6.) Käytännössä tämän toteuttaminen tapahtuu nostamalla esille aiheesta jo aiemmin tehdyt tutkimukset ja käyttämällä asianmukaisia lähdeviittauksia omassa työssä. Olen kiinnittänyt paljon huomiota edellä mainittuihin seikkoihin tutkimukseni teon aikana.

Tutkijan velvollisuus on kunnioittaa tutkimukseen osallistuvien henkilöiden itsemääräämisoikeutta tutkimukseen osallistumiseen liittyen (Clarkeburn & Mustajoki 2007, 66). Myös tähän tutkimukseen osallistuminen oli täysin vapaaehtoista ja oman osallistumisensa sai halutessaan keskeyttää milloin tahansa. Jokaiselle tutkimukseen osallistuvalla annettiin myös riittävästi tietoa tutkimuksen luonteesta ja sen tavoitteista, kuten tutkimuskirjallisuudessa on ohjeistettu tekemään (Eskola & Suoranta 1998, 56; Butler 2002, 243 & 246). Lisäksi tutkimuksenteon yhteydessä käsiteltävien tietojen luottamuksellisuus ja tutkimukseen osallistuvien henkilöiden anonymiteetti ovat ehdottoman tärkeitä (Eskola & Suoranta 1998, 57; Kuula & Tiitinen 2010, 448). Tutkimus ei siten saa paljastaa tutkimukseen osallistuneiden henkilöllisyyttä missään vaiheessa. Kuten kaikkialla sosiaalityössä, myös sosiaalityön tutkimuksessa korostuu luottamus ja totuuden kertominen (Antle & Regehr 2003, 139). Olen tutkijana suojannut tutkimukseen osallistuneiden anonymiteettia ja käsitellyt aineistonkeruun myötä syntynyttä materiaalia luottamuksellisesti. Lisäksi olen toiminut eettisesti kestäväällä tavalla ja noudattanut tutkimukseen kuuluvaa rehellisyyttä sekä tutkimuksenteon läpinäkyvyyttä koko tutkimusprosessin ajan, kuten tutkimuskirjallisuudessa on ohjeistettu tekemään (Hirsjärvi ym. 2003, 27).

Näiden edellä mainittujen tutkimuksenteon yleisten eettisten periaatteiden lisäksi jokainen tutkimus sisältää tarpeen juuri kyseistä tutkimusta koskevien eettisten seikkojen tarkasteluun. Tässä tutkimuksessa tutkimusaihe itsessään ei ole erityisen arkaluontoinen ja toisaalta myös tutkimuksen aineisto muodostui täysi-ikäisten, alan ammattilaisten vastausten pohjalta. Näin ollen tutkimuksen teon kohderyhmä ei ollut erityisen haavoittuvassa asemassa, verrattuna esimerkiksi tilanteeseen, jossa olisi haastateltu alaikäisiä lapsia. Tämän tutkimuksen kohdalla nostaisinkin eettiseen pohdintaan aineistonkeruun tapojen vaikutuksen saatuihin tutkimustuloksiin. Tässä tutkimuksessa kyselyaineisto jäi odotettua pienemmäksi. Internet-kyselyjen määrä on nykyään suuri, mikä saattaa laskea vastaajien vastaushalukkuutta ja lisätä samalla vastaajien katoa. Vastaamatta jättäneet henkilöt voivat olla kyselyn muodostamien tulosten kannalta merkittävä ryhmä. (Karjalainen 2015, 34.) On esimerkiksi oletettavaa, että tässä tutkimuksessa kyselyn saamat vastaukset tulivat kohderyhmän aktiivisimmilta henkilöiltä ja vastaamattomilta henkilöiltä olisi voinut saada mahdollisesti erityyppisiäkin vastauksia. Toisaalta Internetin välityksellä tapahtuvan kyselyn etuna voi pitää sitä, että kasvokkaisen vuorovaikutuksen puuttumisen vuoksi vastaajien alttius vastata heidän olettamalla suotuisalla tavalla piene-

nee, jolloin Internet-kyselyn vastaajat antavat todennäköisesti suhteellisen totuudenmukaisia vastauksia. Tässä tutkimuksessa haastatteluihin valikoituneisiin henkilöihin vaikutti näiden henkilöiden oma aktiivisuus. Haastateltavat valikoituivat sen perusteella, ketkä olivat itse ilmoittaneet halukkuutensa osallistua ja jättäneet omat yhteystietonsa haastattelua varten. Siten myös haastatteluihin osallistuneet henkilöt edustivat hyvin aktiivisesti osallistuvaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajaryhmää, sillä jo aiemmin täytetyn kyselyn lisäksi henkilöt olivat valmiita osallistumaan vielä kyselyaineistoa syventävään haastatteluun. Onkin huomioitava, että kokonaisuudessaan tutkimusaineistossa näyttäytyi erityisesti näiden aktiivisempien jäsenten näkemys, mikä on vaikuttanut luonnollisesti myös saattuihin tutkimustuloksiin. Tämä voi näyttäytyä esimerkiksi niin, että tutkimukseen osallistuvien vastaukset olivat mahdollisesti positiivissävyytteisiä arvioita, jotka esittivät sosiaalipedagogista hevostoimintaa verrattain hyvässä valossa.

5 TULOKSET

5.1 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri piirteiden vaikutus lapsen ja nuoren toimintavalmiuksiin

Tutkimustulosten jaottelu noudattaa ohjaajille lähetetyn kyselyn rakennetta niin, että ohjaajien vastausten frekvenssit ovat nähtävissä taulukoituna. Taulukot ilmaisevat lukumääräisesti ohjaajien vastausten sijoittumisen, mutta lisäksi taulukkoon on laskettu ohjaajien vastauksista saadut keskiarvot, jolloin jokaisesta kyselyn kohdasta on saatu muodostettua yhteinen, niin sanottu keskimääräinen vastaus. Lisäksi taulukoissa on huomioitu vastausten keskihajonta, joka ilmaisee sitä, kuinka laajasti ohjaajien antamat vastaukset ovat hajaantuneet keskiarvovastauksen ympärille (Karjalainen 2015, 97). Taulukon selkeyttämiseksi vastausvaihtoehto ”ei lainkaan” on jätetty taulukosta pois, koska se ei ole saanut vastauksia missään kohdassa. Tulosten esittämistavassa olen pyrkinyt noudattamaan tiettyä kaavamaisuutta, jotta tulokset tulisivat esitettyä suuresta informaation määrästä huolimatta selkeästi. Seuraavassa esitetyt tutkimustulokset kytketään tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen johtopäätöksissä, joissa tutkimustuloksia tarkastellaan yleisemmällä tasolla, teoriaan peilaten.

Talliaskareiden tekemisen yhdessä toisten kanssa katsotaan ohjaajien vastausten perusteella edistävän kaikkia mainittuja lapsen tai nuoren toimintavalmiuksia keskiarvotasolla tarkasteltuna vähintään jonkin verran. Lisäksi arvo ”paljon” ylittyy kolmessa eri toimintavalmiuden ulottuvuudessa (taulukko 1).

TAULUKKO 1. Talliaskareiden yhdessä toisten kanssa tekemisen vaikutukset lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin

	Vähän (2)	Jonkin verran (3)	Paljon (4)	Erittäin paljon (5)	Yht.	Keskiarvo	Keskihajonta
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	1	3	13	4	21	3,95	0,74
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	1	3	14	3	21	3,90	0,70
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	3	12	3	2	20	3,20	0,83
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	0	6	9	5	20	3,95	0,76
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	0	9	8	2	19	3,63	0,68
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	0	1	7	11	19	4,53	0,61
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	0	2	8	10	20	4,40	0,68
Kyky leikkiä ja nauraa	0	3	9	8	20	4,25	0,72
Yhteiskunnallinen osallisuus	1	10	3	6	20	3,70	0,98

Talliaskareiden tekemisen yhdessä toisten kanssa katsotaan ohjaajien vastausten valossa edistävän toimintavalmiuksista erityisesti lapsen tai nuoren sosiaalisia suhteita ja sosiaalisia taitoja (ka 4,53), suhdetta luontoon ja muihin lajeihin (ka 4,4) sekä kykyä leikkiä ja nauraa (ka 4,25). Toimintavalmiuksista matalimmat keskiarvot saavat puolestaan kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat (ka 3,2), kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon (ka 3,63) ja fyysinen terveys ja sen edellytykset (3,9), vaikkakin talliaskareiden yhdessä tekemisen koetaan edistävän myös näitä vähintäänkin jonkin verran. Toimintavalmiuksista suurin vastausten välillä oleva vaihtelu näyttäytyy kohdassa yhteiskunnallinen osallisuus, jossa vastausten keskihajonta on selvästi muita suurempi (s=0,98). Talliaskareiden tekemisen yhdessä koetaan edistävän lasten tai nuorten yhteiskunnallista osallisuutta vaihdellen vastauksesta ”vähän” vastauksiin ”erittäin paljon”, jolloin tämän toimintavalmiuden ulottuvuuden kohdalla on nähtävissä vastaajien välillä hyvin vaihteleva näkemys siitä, kuinka paljon yhteinen puuhastelu tallilla edistää kyseistä lapsen tai nuoren toimintavalmiutta.

Hevosen hoidon ohjaajat kokevat hevostoiminnassa edistävän lapsen tai nuoren toimintavalmiuksia yleisesti vähintään jonkin verran, mutta kolmen toimintavalmiuden kohdalla vastausten keskiarvo ylittää myös tason ”paljon” (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Hevosen hoidon vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin

	Vähän (2)	Jonkin verran (3)	Paljon (4)	Erittäin paljon (5)	Yht.	Keskiarvo	Keskihajonta
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	1	3	11	5	20	4,00	0,79
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	0	5	11	4	20	3,95	0,69
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	0	4	8	8	20	4,20	0,77
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	0	0	8	12	20	4,60	0,50
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	1	3	9	7	20	4,10	0,85
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	0	2	9	9	20	4,35	0,67
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	0	2	7	11	20	4,45	0,69
Kyky leikkiä ja nauraa	0	6	8	6	20	4,00	0,79
Yhteiskunnallinen osallisuus	1	12	6	1	20	3,35	0,67

Hevosten hoidon katsotaan ohjaajien mukaan edistävän toimintavalmiuksista erityisesti kykyä tuntea ja ilmaista omia tunteitaan (ka 4,6), suhdetta luontoon ja muihin lajeihin (ka 4,45) sekä sosiaalisia suhteita ja sosiaalisia taitoja (ka 4,35). Ohjaajien vastausten perusteella matalimmat keskiarvot saavat puolestaan yhteiskunnallinen osallisuus (ka 3,35) sekä fyysinen terveys ja sen edellytykset (3,95). Huomattavaa kuitenkin on, että vastausten keskiarvojen valossa myös nämä toimintavalmiudet edistyvät ohjaajien mukaan ainakin jonkin verran hevosia hoitaessa. Eniten vastausten välistä hajontaa esiintyy kohdassa kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon ($s=0,85$), vastausten vaihteluvälin ulottuessa vastauksesta ”vähän” vastauksiin ”erittäin paljon”.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteistä ratsastus puolestaan edistää ohjaajien mukaan lasten ja nuorten erilaisia toimintavalmiuksia vähintään jonkin verran, mutta kolme toimintavalmiutta ylittävät keskiarvoltaan myös tason ”paljon” (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Ratsastuksen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin

	Vähän (2)	Jonkin verran (3)	Paljon (4)	Erittäin paljon (5)	Yht.	Keskiarvo	Keskihajonta
Aktiivisuus oman elämänsä asi- oissa	0	8	7	5	20	3,85	0,81
Fyysinen terveys ja sen edelly- tykset	0	2	10	8	20	4,30	0,66
Kyky tunnistaa fyysisen koske- mattomuuden rajat	1	9	7	3	20	3,60	0,82
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	0	5	9	6	20	4,05	0,76
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	1	6	9	4	20	3,80	0,83
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	0	8	8	4	20	3,80	0,77
Suhde luontoon ja muihin lajei- hin	0	4	9	7	20	4,15	0,75
Kyky leikkiä ja nauraa	2	5	11	2	20	3,65	0,81
Yhteiskunnallinen osallisuus	1	12	6	0	19	3,26	0,56

Useimpien ohjaajien mukaan ratsastus vaikuttaa erityisen myönteisesti lasten ja nuorten fyysiseen terveyteen ja sen edellytyksiin (ka 4,3), suhteeseen luontoon ja muihin lajeihin (ka 4,15) sekä kykyyn tuntea ja ilmaista omia tunteitaan (ka 4,05). Toimintavalmiuksista yhteiskunnallinen osallisuus (ka 3,26), kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat (ka 3,6) ja kyky leikkiä ja nauraa (ka 3,65) saavat hieman muita matalamman keskiarvon, mutta myös näiden keskiarvo sijoittuu selkeästi asteikon ”jonkin verran” yläpuolelle. Ohjaajien antamat vastaukset vaihtelevat useammassakin kohdassa niin, että vastausten keskihajonnat ovat kautta linjan hieman korkeampia. Siten ratsastuksen merkitys toimintavalmiuksien eri ulottuvuuksiin on saanut ohjaajilta vaihtelevampia vastauksia kuin muut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet.

Vuorovaikutussuhteen hevosen kanssa nähdään ohjaajien vastausten valossa edistävän kaikkia mainittuja toimintavalmiuksia huomattavan paljon. Vain yhdessä toimintavalmiudessa, yhteiskunnallisessa osallisuudessa, ohjaajien vastausten keskiarvo alittaa tason ”paljon”, mutta tässäkin vain hieman. Muilta osin keskiarvot ylittävät useimmissa tapauksissa arvon ”paljon” selkeästi, lähennellen kohdassa kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan jo arvoa ”erittäin paljon” (taulukko 4).

TAULUKKO 4. Ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin

	Vähän (2)	Jonkin verran (3)	Paljon (4)	Erittäin paljon (5)	Yht.	Keskiarvo	Keskihajonta
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	0	3	10	7	20	4,20	0,70
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	0	4	10	6	20	4,10	0,72
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	0	2	8	10	20	4,40	0,68
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	0	0	6	14	20	4,70	0,47
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	1	1	7	11	20	4,40	0,82
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	0	2	7	11	20	4,45	0,69
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	0	2	7	11	20	4,45	0,69
Kyky leikkiä ja nauraa	0	1	10	9	20	4,40	0,60
Yhteiskunnallinen osallisuus	1	7	8	4	20	3,75	0,85

Korkeimman keskiarvon toimintavalmiuksista saavat kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan (ka 4,7), mutta myös sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot (ka 4,45) ja suhde luontoon ja muihin lajeihin (ka 4,45) edistyvät ohjaajien mukaan erityisen paljon ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen myötä. Myös matalimman keskiarvon saaneen toimintavalmiuden, yhteiskunnallisen osallisuuden, keskiarvo on varsin korkea (ka 3,75). Vastausten välistä hajontaa esiintyy puolestaan eniten kohdassa yhteiskunnallinen osallisuus ($s=0,85$), jossa ohjaajien antamat vastaukset ovat jakaantuneet melko epätasaisesti arvojen ”vähän” ja ”erittäin paljon” välille.

Ohjaajat kokevat, että heidän antamansa neuvonta ja ohjaus edistävät lapsen tai nuoren toimintavalmiuksia useimmissa tapauksissa vähintäänkin paljon. Vain kaksi toimintavalmiuksien piirrettä, yhteiskunnallinen osallisuus ja fyysinen terveys ja sen edellytykset jäävät keskiarvoltaan alle tason ”paljon” (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Ohjaajien antaman (hevosten kanssa toimimiseen liittyvän) neuvonnan ja ohjauksen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin

	Vähän (2)	Jonkin ver- ran (3)	Paljon (4)	Erittäin paljon (5)	Yht.	Keskiarvo	Keskihajonta
Aktiivisuus oman elämänsä asi- oissa	0	3	11	6	20	4,15	0,67
Fyysinen terveys ja sen edelly- tykset	0	5	11	4	20	3,95	0,69
Kyky tunnistaa fyysisen koske- mattomuuden rajat	0	4	9	7	20	4,15	0,75
Kyky tuntea ja ilmaista omia tun- teitaan	0	2	9	9	20	4,35	0,67
Kyky kriittiseen ajatteluun ja ref- lektioon	1	2	8	9	20	4,25	0,85
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	0	2	10	8	20	4,30	0,66
Suhde luontoon ja muihin lajei- hin	0	4	10	6	20	4,10	0,72
Kyky leikkiä ja nauraa	0	6	6	8	20	4,10	0,85
Yhteiskunnallinen osallisuus	1	5	12	2	20	3,75	0,72

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien antaman neuvonnan ja ohjauksen katsotaan ohjaajien näkemysten mukaan edistävän etenkin kykyä tuntea ja ilmaista omia tunteitaan (ka 4,35), sosiaalisia suhteita ja sosiaalisia taitoja (ka 4,3) sekä kykyä kriittiseen ajatteluun ja reflektioon (ka 4,25). Toimintavalmiuksista matalimmat keskiarvot saavat yhteiskunnallinen osallisuus (ka 3,75) ja fyysinen terveys ja sen edellytykset (ka 3,95), vaikka huomattavaa on, että myös niiden saama keskiarvo on lähellä arvoa ”paljon”. Ohjaajien vastausten välinen keskihajonta on suurinta toimintavalmiuksien kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon (s=0,85) ja kyky leikkiä ja nauraa (s=0,85) kohdalla. Kohdassa kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon vaihteluväli on suurempi, sillä vastaukset vaihtelevat välillä ”vähän” ja ”erittäin paljon” välillä, vaikkakin vastauksissa korostuvat selkeästi enemmän vastausvaihtoehdot ”paljon” ja ”erittäin paljon”. Kohdassa kyky leikkiä ja nauraa vastaukset esiintyvät välillä ”jonkin verran” ja ”erittäin paljon” vastausten ollessa jakaantuneena tälle välille suhteellisen tasaisesti.

Ohjaajien vastausten keskiarvojen valossa tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuulumisen katsotaan edistävän eri toimintavalmiuksia vähintään jonkin verran. Neljässä toimintavalmiudessa taso ”paljon” ylitetään, mutta myös muut toimintavalmiudet lähentelevät kyseistä arvoa (taulukko 6).

TAULUKKO 6. Tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuulumisen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin

	Vähän (2)	Jonkin verran (3)	Paljon (4)	Erittäin paljon (5)	Yht.	Keskiarvo	Keskihajonta
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	0	3	11	6	20	4,15	0,67
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	1	7	10	2	20	3,65	0,75
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	1	7	9	3	20	3,70	0,80
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	1	4	10	5	20	3,95	0,83
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	2	4	10	4	20	3,80	0,89
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	0	2	6	12	20	4,50	0,69
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	0	6	10	4	20	3,90	0,72
Kyky leikkiä ja nauraa	0	2	10	8	20	4,30	0,66
Yhteiskunnallinen osallisuus	0	3	9	8	20	4,25	0,72

Ohjaajien näkemysten mukaan tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuuluminen edistää erityisesti lapsen tai nuoren sosiaalisia suhteita ja sosiaalisia taitoja (ka 4,5), kykyä leikkiä ja nauraa (ka 4,3) sekä yhteiskunnallista osallisuutta (ka 4,25). Ohjaajien vastausten matalimmat keskiarvot saavat toimintavalmiuksista fyysinen terveys ja sen edellytykset (ka 3,65) sekä kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat (ka 3,7), vaikka myös näiden keskiarvo sijoittuu arvojen ”jonkin verran” ja ”paljon” väliin. Vastaajien väliset näkemykset poikkeavat toisistaan eniten kohdassa kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon (s=0,89), jossa vastaukset jakautuvat hajanaisimmin keskiarvon ympärille, vaihteluvälin ollessa ”vähän – erittäin paljon”.

Tallimiljöössä toimiminen edistää ohjaajien mielestä kaikkia mainittuja lasten tai nuorten toimintavalmiuksia vähintään jonkin verran. Neljä toimintavalmiutta ylittää arvon ”paljon”, mutta myös useat muut toimintavalmiudet lähentelevät tätä arvoa (taulukko 7).

TAULUKKO 7. Tallimiljöössä toimimisen vaikutus lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin

	Vähän (2)	Jonkin ver- ran (3)	Paljon (4)	Erittäin paljon (5)	Yht.	Keskiarvo	Keskihajonta
Aktiivisuus oman elämänsä asi- oissa	0	6	10	5	21	3,95	0,74
Fyysinen terveys ja sen edellytyk- set	0	5	11	5	21	4,00	0,71
Kyky tunnistaa fyysisen koskemat- tomuuden rajat	4	6	8	3	21	3,48	0,98
Kyky tuntea ja ilmaista omia tun- teitaan	1	4	12	4	21	3,90	0,77
Kyky kriittiseen ajatteluun ja ref- lektioon	1	9	7	4	21	3,67	0,86
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	0	5	9	7	21	4,10	0,77
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	0	4	9	8	21	4,19	0,75
Kyky leikkiä ja nauraa	0	3	12	6	21	4,14	0,65
Yhteiskunnallinen osallisuus	0	7	11	3	21	3,81	0,68

Tallimiljöössä toimimisen katsotaan ohjaajien mukaan edistävän erityisesti suhdetta luontoon ja muihin lajeihin (ka 4,19), kykyä leikkiä ja nauraa (ka 4,14) sekä sosiaalisia suhteita ja sosiaalisia taitoja (ka 4,1). Matalimmat ohjaajien vastausten perusteella muodostetut keskiarvot tallimiljöössä toimimisen vaikutuksista esiintyvät toimintavalmiuksissa kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat (ka 3,48), kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon (ka 3,67) ja yhteiskunnallinen osallisuus (ka 3,81). Huomattavaa kuitenkin myös tässä taulukossa on se, että myös matalimmat keskiarvot saaneet toimintavalmiudet ovat ylittäneet selkeästi arvon ”jonkin verran”, lähennellen keskiarvoltaan arvoa ”paljon”. Erityisen mielenkiintoista tässä tulostaulukossa on se seikka, että koko kyselyn suurin hajontaluku esiintyy kohdassa, jossa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajat ovat arvioineet, kuinka paljon tallimiljöössä toimiminen edistää lasten tai nuorten kykyä tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat. Vastausten keskihajonta ($s=0,98$) osoittaa, että vastaukset ovat hajaantuneet keskiarvon ympärille keskimääräistä laajemmin. Taulukosta onkin luettavissa, että vastaukset ovat jakaantuneet suhteellisen tasaisesti vaihteluvälille ”vähän – erittäin paljon”, jolloin vastauksissa on näkyvissä ohjaajien välillä hyvin vaihteleva näkemys tallimiljöön vaikutuksesta tähän toimintavalmiuteen lasten tai nuorten elämässä. Tulkitsen tämän niin, että kyseinen kohta antaa paljon tilaa ohjaajan henkilökohtaiselle tulkinnalle, koska sekä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirre ”tallimiljöössä toimiminen”, että toimintavalmiuksien ulottuvuus ”kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat”

ovat molemmat vahvasti tulkinnallisia. Näin ollen ohjaajat ovat todennäköisesti tulkinneet näitä molempia käsitteitä omista lähtökohdistaan, yksilöllisesti vaihtelevalla tavalla, jolloin tämä tulkinnallisuus näyttäytyy myös vastausten välisinä suurina eroina.

Kokonaisuudessaan kyselyn tuottamat tulokset osoittavat, että kaikki seitsemän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirrettä edistävät jokaista lasten ja nuorten toimintavalmiuden ulottuvuutta ohjaajien näkemyksen mukaan vähintään ”jonkin verran” (ka. 3). Noin puolessa hevostoiminnan piirteen ja toimintavalmiuden yhdistävässä kohdassa keskiarvo ylittää myös keskiarvon 4 eli ”paljon”. Tässä on kuitenkin vaihtelua sen osalta, että ohjaajien vastausten perusteella eri hevostoiminnan piirteiden välillä on eroja siinä, kuinka monessa eri toimintavalmiudessa keskiarvo 4 (”paljon”) ylittyy. Esimerkiksi ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutussuhde on hevostoiminnan piirre, joka ylittää ohjaajien vastausten perusteella keskiarvon 4 jopa kahdeksassa toimintavalmiuden kohdassa, jolloin vain yhdessä toimintavalmiuden kohdassa tämä keskiarvo alittuu. Vastaavasti taas hevostoiminnan piirteistä talliaskareiden tekeminen yhdessä ylittää keskiarvon 4 (”paljon”) kolmessa kohdassa, viiden toimintavalmiuden saadessa tätä pienemmät keskiarvot.

Tutkimustulosten kokonaisuudessa huomattavaa on myös se seikka, että vastausvaihtoehto ”ei lainkaan” ei ole saanut vastauksia missään kohdassa. Myös vastausvaihtoehto ”vähän” on selkeässä vähemmistössä vastausten frekvenssejä tarkastellessa. Kyselyn tuloksia tiivistäen voikin sanoa, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta edistää merkittäväällä tavalla kaikkia tässä tutkimuksessa mainittuja lasten ja nuorten toimintavalmiuksia. Vaihtelua esiintyy lähinnä sen suhteen, mitkä lasten ja nuorten toimintavalmiudet edistyvät ohjaajien näkemysten mukaan kussakin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteessä toisia enemmän. Kyselyn tuloksia kokonaisuudessaan tarkastellen näyttäytyy, että toimintavalmiuksista erityisesti kyky tuntee ja ilmaista omia tunteitaan, sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot, suhde luontoon ja muihin lajeihin sekä kyky leikkiä ja nauraa korostuvat sellaisina toimintavalmiuksina, joita eri sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet toistuvasti ohjaajien näkemyksen mukaan edistävät eniten. Näin ollen kyselyn tuloksia voi tulkita niin, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaikuttaa erityisesti lasten ja nuorten tunnetaitoihin sekä suhteisiin muiden ihmisten ja ympäröivän ympäristön kanssa. Siten toiminnan vaikutukset näyttäytyvät merkittävinä sekä lapsen tai nuoren suhteessa omaan itseensä ja tunteisiinsa, mutta myös ulospäin yksilön suhteessa ympäröivään maailmaan ja sen sisältämään vuorovaikutukseen.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteitä vertailtaessa on havaittavissa, että ohjaajat ovat nostaneet tietyt hevostoiminnan osa-alueet selkeästi sellaisiksi, jotka edistävät kokonaisuutena suurinta osaa lasten ja nuorten toimintavalmiuksia varsin vahvasti. Näitä ovat erityisesti ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutussuhde, ohjaajan antama neuvonta ja ohjaus sekä hevosen hoito, joiden vaikutus

eri toimintavalmiuksiin kautta linjan näyttäytyy selkeästi. Toisin sanoen kyselyn vastauksia tulkittaessa on nähtävillä, että ohjaajat nostavat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ytimeen erityisesti ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen ja sitä tukevan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan ammatillisen ohjauksen. Vuorovaikutussuhde hevosen kanssa nousee ohjaajien vastausten valossa erityisen merkitykselliseksi toiminnan ydinpiirteeksi ja toisaalta vastauksissa myös keskimääräisesti korkeita keskiarvoja saanut piirre, hevosen hoito, tapahtuu pitkälti hevoseen vuorovaikuttaen, joten näissä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteissä on nähtävissä tiettyä päällekkäisyyttä. Vaikka hevosen ja asiakkaan vuorovaikutussuhde näyttäytyy toiminnassa hyvin tärkeänä, näyttäytyy myös ohjaajan rooli yhtenä erityisen merkittävänä osana lasten ja nuorten toimintavalmiuksien edistämistä. Lisäksi on kuitenkin tärkeää huomata, että kyselyn tulosten mukaan myös loput sosiaalipedagogisen hevostoiminnan osa-alueet näyttäytyvät kokonaisuutta ajatellen merkityksellisinä. Näin ollen myös talliympäristössä toimimisella ja tähän ympäristöön kuuluvilla sosiaalisilla yhteisöillä on tärkeä rooli osana lasten ja nuorten toimintavalmiuksien edistämistä ja sitä kautta kokonaisyhyvinvointia edistävää sosiaalipedagogista työtä.

Vaikka ohjaajien mukaan eri sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet edistävät kaikkia lasten ja nuorten toimintavalmiuksien ulottuvuuksia vähintäänkin jonkin verran, toistuvat tuloksissa myös muutamat toimintavalmiuksien osa-alueet, joiden saamien vastausten keskiarvo on toistuvasti useammassa kohdassa suhteessa muita alemmalla tasolla. Näitä ovat fyysinen terveys ja sen edellytykset, kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat sekä yhteiskunnallinen osallisuus. Huomattavaa kuitenkin on, että keskiarvot eivät jää näissä tapauksissa paljon jälkeen muista keskiarvoista. Siten myös nämä toimintavalmiuksien alueet hyötyvät ohjaajien näkemysten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksesta, vaikka jäävätkin toimintavalmiuksien eri ulottuvuuksien saamien keskiarvojen keskinäistä järjestystä vertailtaessa useimmiten loppupäähän. Tulkitsen fyysisen terveyden ja sen edellytysten keskiarvojen sijoittumista niin, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla vastataan ensisijaisesti sosiaalisen kuntoutuksen haasteisiin. Siten ensisijainen huomio kiinnittyy enemmän psyykkisiin ja sosiaalisiin toimintavalmiuksien osa-alueisiin. Toisaalta toiminta edistää jonkin verran myös fyysisiä hyvinvoinnin alueita, mutta se ei näyttäydy toiminnan päätavoitteena, kuten esimerkiksi enemmän fysioterapiaan painottuvassa ratsastusterapiassa. Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat -toimintavalmius on puolestaan osa-alue, joka vaatii ohjaajalta tulkintaa sen sisällöstä. Oletan, että tämä kohta on mahdollisesti ollut ohjaajien näkökulmasta melko haastava arvioitava juurikin käsitteen tulkinnallisuuden vuoksi, etenkin hevostoimintaan ja talliympäristöön yhdistettynä. Yhteiskunnallinen osallisuus toimintavalmiutena vaatii puolestaan sijoittamaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksia osaksi huomattavan laajaa kontekstia. Lisäksi myös tämä

osa-alue sisältää melko paljon tulkinnallisuutta, jolloin ohjaajien on saattanut mahdollisesti olla haastavaa tavoittaa kaikkia kyseisen toimintavalmiuden ulottuvuuksia.

Edellä kyselyn tulosten tarkasteleminen tapahtui ohjaajien antamien vastausten keskiarvoja vertailemalla. Luonnollisesti eri ohjaajien antamissa näkemyksissä on ollut myös jonkin verran hajontaa, mutta pääasiallisesti näiden kyselyn Likert-asteikollisten kysymysten saamat vastaukset ovat akselilla ”jonkin verran – erittäin paljon”. Vastauksia ”ei lainkaan” ei esiinny lainkaan ja myös vastausvaihtoehto ”vähän” on saanut vain yksittäisiä mainintoja (n=19–21). Saatujen vastausten määrä vaihtelee eri kohdissa, koska kaikki kyselyn Likert-asteikolliset kysymykset olivat vastaajille vapaaehtoisia.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri piirteiden vaikutukset lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin saavat ohjaajien vastausten perusteella varsin positiivisia arvioita ja tehty työ koetaan merkitykselliseksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta. Hajontalukujen avulla voidaan kuitenkin täsmällisemmin tarkastella, mitkä kyselyn kohdat nostavat tuloksien valossa eniten eroja ohjaajien näkemysten välille. Suurin ohjaajien vastausten hajontaluku ($s=0,98$) on kohdassa, jossa ohjaajat arvioivat, kuinka paljon tallimiljöössä toimiminen edistää lapsen tai nuoren kykyä tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat. Tässä kohdassa vastaukset ovat jakaantuneet pitkälle vaihteluvälille melko tasaisesti. Vastaukset ovat jakautuneet välille ”vähän – erittäin paljon”, jolloin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien välillä on nähtävissä hyvin vaihtelevia näkemyksiä tallimiljöön vaikutuksesta juuri tähän lasten ja nuorten toimintavalmiuksien ulottuvuuteen. Suuri hajontaluku tallimiljöön vaikutuksesta fyysiseen koskemattomuuteen liittyy todennäköisesti useaan asiaan. Tulkitsen suuren hajonnan niin, että molemmat käsitteet, sekä tallimiljöössä toimiminen että fyysinen koskemattomuus, ovat voineet näyttäytyä vastaajille tulkinnallisina. Siten nämä käsitteet ovat voineet saada erilaisia tulkintoja. Nämä erilaiset tulkinnat näyttäytyvät luonnollisesti myös vastaajien antamissa vastauksissa. Lisäksi tulkinnallisuutta lisää se seikka, että ohjaajat voivat kokea toiminnassa hyödyntämänsä tallimiljöön eri tavoin myös siitä syystä, että sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa käytettävät toimintaympäristötkin ovat erilaisia.

5.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutusten taustalla olevat tekijät

Kyselyaineiston perusteella voidaan todeta, että ohjaajat arvioivat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteiden edistävän Nussbaumin (2011) toimintavalmiuksien teoriassa esitettyjä toimintavalmiuksia lasten ja nuorten elämässä. Haastatteluaineiston sekä kyselyn avoimen kysymyksen avulla tutkimuksessa on paikannettu myös tiettyjä toistuvia vaikutusten taustalla olevia tekijöitä. Ohjaajien näkemysten mukaan toiminnan vaikutukset perustuvat seuraaviin lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan teemoihin:

- 1) Hevosten lajiominaisuuksien hyödyntäminen**
- 2) Ohjaajan sosiaalipedagoginen ammatillisuus**
- 3) Luontoelementin hyödyntäminen**
- 4) Toiminnallisuus ja omakohtainen oppiminen**
- 5) Yhteisöllisyys**

Esitän tutkimustulokset näiden edellä mainittujen aineiston tarjoamien käsitteiden mukaisessa järjestyksessä niin, että etenen kussakin teemassa kyselyä jäsentävien, sosiaalipedagogista hevostoimintaa luonnehtivien, käsitteiden mukaisissa ryhmittelyissä. Tekstin selkeyttämisen vuoksi olen kursivoinut nämä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet. Lisäksi myös aineistosta otetut lainaukset on merkitty kursiivin avulla, jotta ne erottuisivat selkeästi muusta tekstistä. Aineistosta esille nousseet teemat on puolestaan lihavoitu niin ikään luettavuuden helpottamiseksi. Tulosten muodostamisen tukena olen hyödyntänyt analyysitaulukkoa, joka ilmaisee kuinka monessa haastattelussa mainittu vaikuttavuuden taustalla oleva teema esiintyy kunkin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteen kohdalla (liite 5).

5.2.1 Hevosten lajiominaisuuksien hyödyntäminen

Talliaskareiden tekemisessä yhdessä hyödynnetään vastaajien mukaan **hevosen perustarpeita ja näiden heijastamista lapsen tai nuoren omiin tarpeisiin**. Tallilla ollessaan lapsi voi nähdä, että esimerkiksi hevosen päivittäisestä ravinnon tarpeesta ja karsinan siisteydestä huolehtiminen on tärkeää, ja hän voi pohtia näitä asioita myös omaan elämäänsä soveltaen. Samalla lapsen kanssa voidaan käydä keskustelua siitä, miksi esimerkiksi puhtaus on tärkeää niin hevoselle kuin ihmisellekin. Näin tätä kautta voidaan perustella tiettyjen perustarpeiden täyttymisen merkitystä myös ihmisen hyvinvoinnille hyvin konkreettisesti.

”Näkee kun se hevonen syö tai talli tulee puhtaaksi, se on semmosta elämän perusasioiden äärellä, mitä voi soveltaa niinku omaan elämään eli miten siivoat omaa huonetta tai syötkö sä aamulla puuroa.”

Toinen vastaajien esiin nostama teema oli **hevosen merkitys lapsia toimintaan motivoivana tekijänä**. Vastausten mukaan hevonen on lapsille ja nuorille hyvin tärkeä motivaatiotekijä toimintaan osallistumisessa, sillä talliaskareiden teko ja sitä kautta hevosten hyvinvoinnista huolehtiminen koetaan tärkeäksi. Ohjaajien mukaan toiminnassa opetellaan monipuolisesti kaikkea hevosen elämään kuuluvia asioita. Toimintaan kuuluvat siten kaikki hevosen hyvinvointiin liittyvät talliaskareet, eikä esimerkiksi vain ratsastus, joka toisinaan saatetaan lasten ja nuorten keskuudessa mieltää miellyttävimmäksi askareeksi. Siten lapsi saa kokemusta siitä, että kaikki talliaskareet ovat tärkeitä ja ne pitää tehdä, jotta hevosella olisi hyvä olla. Tämän puolestaan voi ajatella kasvattavan sinnikkyyttä ja pitkäjänteisyyttä, jotka ovat tärkeitä ominaisuuksia myös lapsen ja nuoren muussa elämässä.

Hevosen hoidossa puolestaan hyödynnetään ohjaajien vastausten mukaan **hevosen rauhoittavaa, hyväksyvää ja helposti lähestyttävää olemusta**. Vastaajat luonnehtivat hevosta massiiviseksi eläimeksi, joka kiinnittää tehokkaasti lapsen tai nuoren huomion. Hevosta hoitaessa tapahtuva kosketus eläimeen ja eläimen tarjoama lämpö lisäävät mielihyvää ja laskevat stressitasoja. Tämä vaikuttaa fysiologisesti rauhoittaen ja rentouttaen lasta, mikä voi puolestaan toimia lapsen omia tunnelukkoja avaavana tekijänä. Ohjaajien vastauksissa korostui myös hevosen lempeys ja sen tarjoama hyväksyntä. Hevonen ei arvostele tai kiusaa, vaan hevonen hyväksyy lapsen tai nuoren juuri sellaisena kuin hän on. Tämä puolestaan on erittäin arvokas kokemus monelle lapselle tai nuorelle, joka on tullut aiemmin elämässään kenties syrjityksi tai kiusatuksi. Lisäksi hevosen kanssa toimiessa ei esiinny samanlaisia jännitteitä kuin mitä voi esimerkiksi ihmissuhteissa toimiessa olla. Siten lapsi tai nuori voi opetella tunnetaitoja turvallisesti.

”Nää lapset on tuottanu niinku sitä tavallaan, että et ne on niin luotettavia ja niille voi niinku kertoo näitä asioita ja salaisuuksia ja ne ei kerro kenellekkään tai et ne hyväksyy mut just sel-lasena kun mä oon, et ne ei niinku millään tavalla arvostele sitä oonko mä nyt täs jotenki lihava tai laiha tai tai mitä tahansa.”

Hevosta hoitaessa voidaan ohjaajien mukaan **tarkkailla hevosen käytöstä ja peilata tätä ihmisten väliseen vuorovaikutukseen**. Hevonen on lajiominaiselta käyttäytymiseltään herkästi reagoiva ja sama herkkyyys on havaittavissa myös hevosen reagoinnissa ihmisen toimintaan ja sen sisältämiin viesteihin. Tätä hevosen lajiominaista herkkyyttä voidaan ohjaajien vastausten mukaan hyödyntää esimerkiksi siinä, kun lapsi tai nuori harjoittelee hevosen avulla toisen ihmisen lähestymistä ja vuorovaikutussuhteessa toimimista. Hevosen kanssa toimiessa kiinnitetään aktiivisesti huomiota nonverbaaliin viestintään eli omien tunnetilojen ilmaisuun ja eleisiin. Näiden lisäksi myös esimerkiksi käytettyyn äänensävyyn voidaan kiinnittää huomiota. Hevoset ovat luontaisesti vastavuoroisia ja kontaktia ottavia laumaeläimiä, jolloin hevosta hoitaessa lapsi voi tarkkailla hevosen reaktioita hänen toimintaan ja hoivaan. Hevonen antaa ihmisen toiminnasta välitöntä palautetta omalla elekielellään ja ilmaisee hyvin rehellisellä tavalla, pitääkö se saamastaan hoivasta vai ei. Samalla tätä hevosen kertomaa voidaan peilata ohjaajien mukaan myös lapsen omaan elämään, jolloin hevosen kokemat tunnetilat voivat toimia siltana lapsen omiin tunteisiin ja ajatuksiin. Näin päästään luonnollisella tavalla pohtimaan myös näitä asioita lapsen elämässä.

Ohjaajat korostivat vastauksissaan myös sitä, että **hevosta hoitaessa lapsi joutuu harjoittamaan omaa tunteiden säätelyään**. Hevosen luokse ei voi mennä kiihtyneenä tai vihaisena tämän lajiominaisen herkkyyden vuoksi, joten lapsen on oltava rauhallisessa tunnetilassa ennen hevosen lähestymistä. Myös hevosen läheisyydessä tapahtuvissa tilanteissa lapsen on hallittava omat tunteensa ja niiden ilmaisunsa. Toisaalta ihmisen rauhallisella käyttäytymisellä voidaan tietoisesti myös rauhoittaa esimerkiksi pelokasta tai levotonta hevosta, jolloin lapsi voi omaa käyttäytymistään säätelemällä huomata hyvin konkreettisesti oman tunnetilan vaikutukset hevosen tunnetilaan. Näin ollen reaktiot hevosessa näyttävät lapselle selkeästi sen, miten omat tunteet ja reaktiot vaikuttavat myös vuorovaikutukseen toisten ihmisten kanssa.

Ratsastuksen kautta lapsi voi kokea **hevosen rentouttavan vaikutuksen**. Hevosen rauhallinen, keinahteleva liike ja ilman satulaa ratsastaessa siirtyvä lämpö vaikuttavat ohjaajien mukaan hyvin usein lapsia rentouttavasti. Ohjaajat kertoivat moneen otteeseen, että usein nämä ratsastushetket saavat lapset rentoutumaan ja sen kautta myös avautumaan henkisesti, mikä helpottaa omien asioiden käsittelyä ja niistä puhumista.

Haastatteluissa korostui myös, että hevosella ratsastaessa lapsen on kiinnitettävä uudella tavalla **huomiota omaan viestintään ja kehonkieleen**. Ratsastus vaatii onnistuakseen hevosen kanssa kommunikointia. Koska hevosen kanssa ei voi viestiä sanoin, täytyy lapsen harjoitella kommunikointia non-verbaalein keinoin. Tällöin ratsastuksessa korostuu oman kehollisuuden hyödyntäminen tärkeänä osana vuorovaikutusta, johon hevonen osallistuu puolestaan reagoimalla suoraan ja aidosti omalla elekielellään palautetta ratsastajalle antaen.

Ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen vaikuttavuus perustuu ohjaajien näkemysten mukaan hyvin monin tavoin hevosen lajiominaisuuksien hyödyntämiseen. Ohjaajat toivat esille, että jo **hevosen läsnäolo helpottaa lasten vaikeiden asioiden käsittelyä**. Esimerkiksi ahdistaviin keskusteluihin voidaan palata hevosen läsnä ollessa niin, että hevosen vierellä olo auttaa päästämään ulos ahdistaviakin tunteita. Hevonen on ohjaajien mukaan usein lapsia rauhoittava ja hevosen läsnäoloa ja sen rentouttavia vaikutuksia voidaan hyödyntää monin eri tavoin, esimerkiksi liikestimulaation, kosketuksen tai vain sen rauhallisen läsnäolon kautta.

Vuorovaikutussuhde hevosen kanssa **mahdollistaa lapselle tuntea ja osoittaa kiintymystä ja hellyyttä** turvallisella tavalla. Hevostoiminnan kautta lapset usein kiintyvät hevoseen ja myös osoittavat monin tavoin kiintymystään hevoselle. Kiintymystä voidaan osoittaa esimerkiksi koskettamalla, siittämällä ja halaamalla. Hevosen kanssa tapahtuva vuorovaikutus on aitoa ja suoraa, koska hevosella ei ole ennakkosenteita tai muita jännitteitä ihmistä kohtaan, vaan se reagoi vuorovaikutustilanteessa kokemansa mukaan. Usein lapsen onkin ohjaajien mukaan helpompi osoittaa kiintymyksen tunteita hevoselle kuin toisille ihmisille ja vuorovaikutus eläimen kanssa lähtee usein lapsen omasta kiinnostuksesta. Myös hevonen on usein vuorovaikutuksen aloitteellinen osapuoli. Tämä toisen elävän olennon osoittama kiinnostus myönteiseen kontaktiin voi olla esimerkiksi kiusatuksi tulleelle lapselle harvinainen kokemus ja se voi rakentaa uudenlaista kokemusta toisen välittämisestä ja luottamuksesta.

Vuorovaikutussuhteessa hevosen kanssa **lapsi näkee selkeästi myös hevosen ilmaisemat tunnetilat ja voi peilata näitä omiin kokemuksiinsa**. Hevonen on saaliseläin, joka reagoi esimerkiksi erilaisiin kokemuksiinsa uhkatiloihin säikähtäen. Ohjaajat toivat esille, että hevostoiminnassa hevosen erilaisia tunteita, kuten pelkoa, voidaan sanoittaa ja toisaalta voidaan myös miettiä keinoja näiden tunteiden säätelymiseksi. Samalla lapset voivat tarkastella hevosen kokemia tunnetiloja myös omakohtaisesti. Näin ollen hevosen lajinomainen käyttäytyminen voi saada myös lapsen kokemuksia aukeamaan uudella tavalla ja tarjoaa samalla myös reitin niistä puhumiseen.

”... et miks tietty hevonen niinku toimii tietyllä tavalla niin sit sieltä joskus voi tulla niitä juttuja, et joku poika sanoo, et mä tiedän, että miltä tosta hevosesta tuntuu, et ku musta on tuntunu ihan samalta ja sit sieltä lähtee niinku aukenemaan niitä vaikeita kokemuksia.”

Pelon tunteiden lisäksi hevoset ilmaisevat selkeästi muitakin kokemiaan tunteitaan. Hevoset ilmaisevat tunteitaan esimerkiksi lauman keskinäisessä vuorovaikutuksessa, joten hevoslaumaa tarkkailemalla lapsi voi havaita hevosen toimintaa ja tunnetiloja sosiaalisessa kanssakäymisessä ja tarkastella näitä myös suhteessa ihmisten väliseen vuorovaikutukseen. Lisäksi myös erilaiset muut ihmiselämään kuuluvat ilmiöt ja tuntemukset, kuten vaikkapa ärtymys tai kiukkuisuus, näkyvät selvästi myös hevosen elekielessä, jolloin niitä on helppo peilata omaan elämään.

”... viimeks tää yheksän vee tyttö sano, että kun se hevonen vähän siinä, siinä oli vissiin ötököitä tai jotain, niin mä aattelin et nyt se on vähän kiukkunen et se yrittää häätää noit ötököitä, nii se tyttö sano nii mejän äitiki ku on kiukkunen niin se saattaa hirveen äkkiä huitasta tai tehdä asioita nopeesti tai lähtee paikalta pois.”

Ohjaajien antamassa neuvonnassa ja ohjauksessa hyödynnetään hevosen ominaisuuksia erityisesti niin, että **ohjauksen etenemisen suunta riippuu pitkälti sekä hevosen toiminnasta että hevosen ja asiakkaan vuorovaikutustilanteista**. Näin ollen ohjaus on tilannesidonnaista ja saa kulloisenkin suuntansa erilaisten, vaihtelevien vuorovaikutustilanteiden myötä. Esimerkiksi hevosen ilmaiset tunnetilat voivat ohjata keskustelua lapsen kanssa tiettyyn suuntaan. Mikäli hevonen ei näytä tyytyväiseltä, voidaan lapsen kanssa lähteä käsittelemään tähän tilanteeseen liittyviä mahdollisia syitä ja käsitellä tunneasioita myös laajemmassakin kontekstissa. Hevosen toiminta nostaa usein keskusteluun esille myös muita tärkeitä teemoja, kuten johtajuus- ja laumaelämiseen liittyviä teemoja, joiden avulla voidaan päästä käsittelemään näitä aiheita ja toisaalta verrata näitä myös ihmisten väliseen toimintaan. Hevosen toiminta antaa ohjaajalle paljon mahdollisuuksia tehdä erilaisia avauksia ja johdtaa keskustelua myös lapsen elämään liittyviin teemoihin hevosen toiminnan kautta.

Lisäksi ohjaajat kertoivat vastauksissaan, **että he hyödyntävät työssään hevosen herkkyyttä aistia lapsen tunnetiloja**. Hevoset itsessään ovat suuria ja kunnioitusta herättäviä eläimiä, jotka voivat herättää joissakin lapsissa jännityksen tai jopa pelon tunteita. Ohjaajat kertoivat, että hevoset reagoivat lapsen jännitykseen, jolloin ohjaaja pääsee sitä kautta luonnollisella tavalla myös tarttumaan tilanteeseen ja keskustelemaan näistä tunteista lapsen kanssa.

Myös kyselyn avoimella kysymyksellä kartoitettiin sitä, mihin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutukset perustuvat. Näin ollen kyselyssä lähestyttiin samaa kysymystä, mutta eri suunnasta, mahdollista ohjaajien vapaamuotoisen lähestymistavan kysymykseen. Kyselyaineistosta esille nousseet

teemat mukailevat voimakkaasti haastatteluaineiston muodostamia tuloksia. Kyselyn vastaajien mukaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hyödynnetään hevosen lajiominaisuuksia monin eri tavoin. **Hevosen iso, lämmin ja rauhallinen olemus houkuttelee lasta keskittymään, olemaan läsnä ja osoittamaan kiintymystä.** Vastauksissa nousi esiin myös se, että **hevonen motivoi lasta toimintaan,** sillä hevonen ja sen hyvinvoinnista huolehtiminen koetaan tärkeiksi asioiksi. Lisäksi hevosesta ja sen hyvinvoinnista huolehdittaessa **lapsi voi peilata näitä havaitsemiaan asioita myös omaan elämäänsä** ja voi näin luonnollisella tavalla päästä pohtimaan omaan hyvinvointiinsa liittyviä asioita. Myös hevosen lajiominaisen herkkyyys ja rehellisyys nousivat esille useissa vastauksissa. **Hevonen on ohjaajien mukaan vuorovaikutukseen aktiivisesti osallistuva eläin, joka antaa lapselle välitöntä ja suoraa palautetta tämän toiminnasta.** Hevonen peilaa hyvin aktiivisesti ihmisen tunnetiloja ja eleitä, jolloin ihminen saa reaktion omaan olemisen tapaansa aidoilla ja välittömillä reaktioilla. Hevonen opettaa lasta myös toisia arvostamaan kohteluun, sillä hevonen tekee oikein ja arvostaen kohtelemalla asioita ihmisen puolesta tai yhdessä ihmisen kanssa. Lisäksi ohjaajat korostivat myös haastatteluaineistossa painottunutta tärkeää seikkaa, jonka mukaan **hevosen kanssa lapsella on mahdollisuus tulla kohdatuksi tasa-arvoisena ja hyväksyttynä toimijana.**

5.2.2 Ohjaajan sosiaalipedagoginen ammatillisuus

Talliaskareiden tekemisessä yhdessä ohjaajat tuovat ammatillisuudellaan toimintaan **sosiaalipedagogisen viitekehyksen ja sen mukaisen tavoitteellisuuden.** Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on ammatillista toimintaa ja ohjaaja vastaa toiminnassa siitä, että toiminta mukailee toteutukseltaan sosiaalipedagogista ideologiaa. Ohjaajat korostivat lisäksi sitä, että **ohjaaja on vastuussa myös ilmapiiristä,** jossa tätä sosiaalipedagogista työtä tehdään. Tämä tarkoittaa sitä, että ilmapiiri on sosiaalipedagogisen toiminnan tavoitteita tukeva, kannustava ja positiivinen, jolloin jokainen on tervetullut tallille omana itsenään. Lisäksi ohjaaja voi ylläpitää toiminnassa myös tietynlaista leikillisyyttä, jolloin myös huumorille ja spontaaniudelle annetaan tilaa osana ammatillista ja tavoitteellista toimintaa. Tämä toiminnan leikillisyyys voi näyttäytyä esimerkiksi spontaaneina leikkeinä, vaikkapa kottikärrykisöjen muodossa, tai toisaalta myös suunnitellumpina toiminnallisina ohjelmanumeroina, esimerkiksi jonkun ryhmän jäsenen syntymäpäiväjuhlien järjestämisenä hevostoiminnan lomassa.

Ohjaajien ammatillisuus korostuu talliaskareiden tekemisen yhteydessä myös relevanttien **havaintojen huomiointina ja näiden sanoittamisena**. Talliaskareita lapsen tai nuoren kanssa yhdessä tehdessä ohjaaja voi esimerkiksi tehdä havaintoja ympäristöstä ja sanoittamalla näitä ohjaaja saa myös lapsen kiinnittämään huomionsa näihin.

”... et jos mietitään niit talliaskareita niin siellä luonnossa ulkonahan niitä tehdään et samalla havainnoidaan keväällä, katotaan hei mitä lintuja tääl on, mitä tääl on hei maassa, tuol menee joku etana niinko viimeks, nähdään myyriä. ”

Lisäksi ohjaajat havainnoivat ja sanoittavat myös itse hevostoimintaa. Tällöin ohjaaja esimerkiksi perustelee tiettyjen hevosen elämään kuuluvien talliaskareiden tekemisen tärkeyttä ja sanoittaa lapsille siten näiden erilaisten tehtävien merkitystä. Näin lapselle voidaan ohjaajan sanoittamisen kautta lisätä ymmärrystä siitä, mitä hevosen kokonaisvaltaiseen huolenpitoon kuuluu ja miksi toiminnassa tehtävät askareet ovat tärkeitä.

Hevosen hoidossa ohjaajien ammatillisuus korostuu **lapsen toiminnan ja tunteiden havainnoinnissa ja näiden ammatillisessa ohjaamisessa**. Hevosen hoidon yhteydessä ohjaaja havainnoi lapsen toimintaa ja kulloisia tunnetiloja sekä tarvittaessa puuttuu näihin. Eri pohjakoulutuksen saaneiden sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien näkökulmat voivat olla painotuksiltaan vaihtelevia, sillä toinen ohjaaja voi esimerkiksi havainnoida ja arvioida lapsen toimintaa enemmän motoristen taitojen näkökulmasta kuin toinen. Tästä huolimatta eri ohjaajien vastauksissa yhteisenä piirteenä korostui se, että lapsen toiminnassa vallitsevien tunnetilojen havainnointi ja tarvittaessa näiden säätely ovat tärkeä osa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan ammatillista osaamista. Tämä tarkoittaa esimerkiksi sitä, että mikäli lapsi on vääränlaisessa tunnetilassa hevosta lähestyttäessä, ohjaaja puuttuu tilanteeseen ja pyrkii rauhoittamaan lapsen tunnetta ennen kuin tämä jatkaa hevosen kanssa toimimista.

”Koska voidaan ihan todeta, että nyt meillä on semmonen hetki, että mejän pitää rauhottua ennen ku me voidaan mennä hakemaan tuo hevonen tai tota nyt on niin, ollaan ylikierroksilla, että me ei pystytä alottaa tätä harjotusta ennen ku kaikki on rauhottunu tai. ”

Lisäksi hevosen hoidossa ohjaajan ammatillisuus korostuu **toiminnan oikea-aikaisena sanoittamisena**. Sanoittaminen tapahtuu monin tavoin, sillä siihen kuuluu niin hevosen toiminnan, sääntöjen ja rutiinien sekä lapselle annettavan palautteen sanoittaminen. Hevosen toimintaa ohjaajat kertoivat sanoittavansa niin, että hevosta hoitaessa he tekevät tulkintoja hevosen elekielestä ja sanoittavat näitä

hevosen nonverbaaleja viestejä lapselle. Näin ohjaajat tuovat lapselle sanallisesti esille sen, mitä hevonen yrittää kertoa ja miltä siitä saattaa tuntua. Näistä ohjaajat puolestaan kertoivat laajentavansa keskustelua aasinsillan tavoin lapsen tai nuoren omiin tunteisiin ja ajatuksiin.

”... siin samal mietittiin et hevonen vähän siin puisti päätään ja mä sit sanoin, että ehkä se kiukustu vähän jostain, mitäs sit tapahtuu kun äiti sulle kiukustuu, elikkä siin me päästään niinku itte niiden asioitten äärelle.”

Ohjaajat nostivat esille myös heidän vastuunsa toiminnan yhteisten sääntöjen ja tapojen noudattamisesta. Ohjaajien tehtävänä on tuoda nämä säännöt selkeästi esille lapselle ja sanoittaa myös näiden taustalla olevia perusteluita. Monet säännöistä perustuvat esimerkiksi turvallisuusseikkoihin tai hevosen hyvinvointiin, jolloin tietyt yleisemmälläkin tasolla noudatettavat säännöt tulevat usein hevostoiminnan kautta lapselle konkreettisesti perustelluiksi toimintaohjeiksi irrallisten sääntöjen sijasta. Sääntöjen ja ohjeiden sanoittamisen lisäksi ohjaajat kertoivat sanoittavansa paljon lapsen toimintaa ja antavansa sanallista palautetta tähän liittyen. Ohjaaja ja lapsi käyvät toiminnan aikana dialogia, jossa ohjaaja voi sanoittamisen avulla antaa välitöntä palautetta lapselle ja nostaa sen avulla esille myös lapsen vahvuuksia ja onnistumisia.

”... mähän aina sanotan lapsille niinkun tämmöstä vahvuussanastoo tavallaan ja yritän niinku sitä että että tosi sinnikkäästi nyt jaksat tätä harjata ja tehä alusta loppuun...”

Lisäksi ohjaajat **suunnittelevat hevosen hoidon yhteydessä tehtävät harjoitukset sosiaalipedagogisen viitekehyksen mukaisesti** niin, että harjoitteet ovat tarkoituksenmukaisia ja edistävät aina jonkin sosiaalipedagogisesti merkittävän tavoitteen saavuttamista. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on suunnitelmallista ja tavoitteellista työtä, jossa erilaiset harjoitukset ovat hyvin merkittävässä roolissa. Harjoitteiden avulla lapsi pääsee hyvin konkreettisella tavalla harjoittamaan erilaisia elämässä tarvittavia tärkeitä taitoja. Ohjaaja suunnittelee nämä harjoitukset oman sosiaalipedagogisen ammatillisuutensa pohjalta niin, että jokaisella harjoituksella on aina jokin tavoite, jonka saavuttamista harjoitus tukee. Näin ollen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tehtävillä harjoituksilla on taustallaan omat, ammatilliset ja kasvatukselliset perusteensa.

Ratsastuksessa ohjaaja **havainnoi ja sanoittaa** oman ammatillisuutensa pohjalta niin hevosen käyttäytymistä kuin myös lapsen tunteita. Ratsastus itsessään voi jännittää tai jopa pelottaa lasta, jolloin toiminnassa mukana oleva ohjaaja voi havainnoida tämän, pukea esimerkiksi jännityksen sanoiksi ja päästä näin keskustelemaan tästä tunteesta enemmänkin. Lisäksi ohjaajat kertoivat, että hevosen käyttäytymistä voidaan sanoittaa myös ratsastuksen aikana, jolloin voidaan peilata hevosen kokemia asi-

oita myös lapsen omaan elämään. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ratsastus näyttäytyy toteutukseltaan hyvin rauhallisena. Esimerkiksi maastoratsastuksen lomassa ohjaajan on luonnollista saada aikaan keskustelua lapsen tuntemuksista. Näin hevosen selässä ollessaan lapsi voi pohtia tunteitaan sekä niiden säätelyä ja ilmaisua, jotka ovat tärkeitä myös ratsastaessa. Hevosen selässä lapsen täytyy olla johdonmukainen ja rauhallinen, sekä ohjata hevosta tekemään haluttuja asioita palkitsemalla sitä positiivisella tavalla.

Ratsastus on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan osa-alueena suhteellisen fyysinen ja siinä korostuvat esimerkiksi monet lapsen fyysisyyteen, motoriikkaan ja tasapainoon liittyvät asiat. Ohjaajat voivat hyödyntää tätä suunnitellessaan **lapsen fyysisiä ominaisuuksia edistäviä harjoituksia**. Ohjaajat toivat esille, että ratsastuksen avulla ohjaajat voivat hahmottaa esimerkiksi lapsen motorisia taitoja ja kehonsa hahmottamista, jolloin ratsastuksen avulla sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voidaan päästä edistämään myös lapsen fyysiseen terveyteen ja hyvinvointiin liittyviä asioita. Ratsastuksen avulla ohjaaja voi tietoisesti teettää lapsilla erilaisia esimerkiksi tasapaino- ja motoriikkaharjoituksia, jotka voivat fyysisen kehityksen myötä kasvattaa myös muita ominaisuuksia, kuten esimerkiksi rohkeutta.

Lisäksi ratsastuksessa ohjaaja voi tietoisesti **hyödyntää ympäristön eri elementtejä ja reflektoida yhdessä lapsen kanssa ratsastusympäristössä koettuja asioita**. Hyvin usein sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tapahtuva ratsastaminen tapahtuu ohjaajien vastausten mukaan luonnossa. Ohjaajat kuvasivat, että ohjaajina he pyrkivät toimimaan hyvin moniulotteisesti niin, että myös muut ympäristöstä löytyvät elementit hyödynnetään ratsastuksen yhteydessä. Ohjaajat kuvasivatkin, että he pyrkivät tietoisesti huomioimaan ja sanoittamaan esimerkiksi ratsastusympäristönä hyvin usein olevan metsän ominaisuuksia ja yhdistämään sitä kautta ratsastukseen myös ympäristön havainnointia ja omien kokemusten reflektointia. Ohjaajat kertoivat hyödyntävänsä työssään esimerkiksi erilaisten vuodenaikojen tarjoamia aistihavaintoja ja toisaalta yleisesti ympäristön rauhoittavaa vaikutusta. Näin ollen ratsastus kuvautui ohjaajien vastauksissa toiminnan osa-alueena, johon on mahdollista ammatillisesti yhdistää monenlaisia muita ympäristön tarjoamia ulottuvuuksia.

Ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen tukemisessa ohjaajalla on erittäin tärkeä rooli toiminnan **sanoittamisessa**. Ohjaaja havainnoi lapsen ja hevosen välistä vuorovaikutussuhdetta ja lukee samalla hevosen käytöstä ja tunnetiloja. Asiakas ei välttämättä osaa aina itse tulkita hevosen elekieltä, jolloin ohjaajan rooli hevosen viestien sanoittajana nousee tärkeään osaan. Lisäksi hevosen käytöksen sanoittamisen myötä ohjaaja ja lapsi voivat pohtia esimerkiksi, miltä hevosesta tuntuu ja edetä keskustelussa sitä kautta myös lapsen omiin tunteisiin ja ajatuksiin tämän omaan elämään peilaten.

Ohjaaja vastaa myös lapsen ja hevosen vuorovaikutuksen turvallisuudesta. Ohjaajien vastauksissa korostui, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan on tärkeää tuntea yleisimmin hevosen lajiominaista käyttäytymistä ja toisaalta tuntea myös yksityiskohtaisemmin työskentelyssä mukana oleva hevonen, jotta voisi kertoa tämän ominaispiirteistä myös lapselle. Osassa vastauksissa tuli ilmi, että ohjaaja käyttää aina samaa hevosta saman lapsen kanssa työskennellessä. Tällöin lapsi oppii tuntemaan kyseisen hevosen ja juuri sille ominaisen tavan reagoida eri asioihin, jolloin toiminnasta tulee sitä kautta turvallisempaa.

Lisäksi haastateltavat antoivat useita mainintoja **ihmisen ja hevosen vuorovaikutussuhteen hyödyntämisestä erilaisissa harjoituksissa**. Tätä vuorovaikutussuhdetta hyödynnetään hyvin usein erilaisissa maasta käsin -harjoitteissa, jolloin esimerkiksi erilaisia vuorovaikutustilanteita voidaan harjoitella ihmisen ja hevosen vuorovaikutussuhteen kautta. Tyypillinen esimerkki tällaisesta maasta käsin tehtävästä vuorovaikutusharjoitteesta on harjoitus, jossa asiakas harjoittelee palautteenantoa toiselle hevosen kautta. Tällöin lapsi voi esimerkiksi kuvitella hevosen tilalle jonkin tietyn henkilön, vaikkapa oman perheenjäsenen, jolle haluaisi antaa palautetta. Lisäksi hevosen kanssa tehtävissä harjoituksissa voi harjoitella myös yleisemmällä tasolla vuorovaikutussuhteessa toimimisen tapoja, harjoitellen esimerkiksi kiittämistä tai läheisyyden ilmaisemista toiselle. Siten hevosen ja ihmisen välisen vuorovaikutussuhteen kautta harjoitellaan niitä taitoja, joita voidaan samalla tavalla soveltaa myös ihmisten välisessä vuorovaikutussuhteessa. Toisaalta hevosen ja ihmisen välisessä vuorovaikutussuhteessa voidaan myös turvallisella tavalla käydä läpi aikaisempia lapsen elämässä ahdistavia tunteita herättäneitä tilanteita, ja ikään kuin palata purkamaan tätä ahdistusta hevosen tarjoaman vuorovaikutuksen tuella. Näin ihmisen ja hevosen vuorovaikutussuhdetta hyödyntäen ohjaaja voi tukea lasta päästämään ulos niitä tunteita, joita lapsen on ollut aikaisemmin mahdollisesti vaikea ilmaista.

Ohjaajat kuvasivat omaa rooliaan *neuvonnassa ja ohjaamisessa* monipuolisesti. Erityisesti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan tehtävä **sanoittaa ja myös mallintaa omaa tunteiden ilmaisua** lapselle nousi hyvin monen haastateltavan puheessa yhdeksi kantavaksi ohjauksen teemaksi. Ohjaajat korostivat omaa ammattitaitoaan tunteiden tunnistamisessa ja toisaalta myös niiden sanoittamisessa. Tunteista puhuessa ohjaajat kertoivat hyödyntävänsä paljon hevosta ja tämän elekieltä siltana lapsen omiin asioihin. Toisaalta myös ohjaajat itse kuvasivat mallintavansa lapsille tunteita omien tunneilmaisujensa kautta niin, että lapsi konkreettisesti voi nähdä ohjaajan itsensä ilmaisemat erilaiset tunteet ja ohjaajan näille sanoittamat nimet. Hevosen eleiden sanoittamisen ja omien tunteiden mallintamisen lisäksi ohjaaja pyrkii tukemaan myös lapsen omaa tunneilmaisua. Ohjaaja voi esittää lap-

selle esimerkiksi erilaisia tarkentavia kysymyksiä ja edistää sitä kautta lapsen äänen kuulluksi tule-
mista. Lisäksi ohjaaja voi hyödyntää työssään erilaisia välineitä, kuten kuvia, lapsen tunneilmaisun
helpottamiseksi.

Ohjauksessa korostuu haastateltujen mukaan lisäksi **ohjaajan vastuu turvallisuudesta**. Ohjaajan tu-
lee huolehtia siitä, että toiminta on toteutukseltaan kaikin tavoin turvallista ja ohjattava kokee sen
myös henkisesti turvalliseksi. Turvallisuutta lisätään ohjauksella, jolla kiinnitetään huomiota esimer-
kiksi turvallisiin toimintatapoihin. Tällöin ohjaaja pohtii lasten kanssa turvallisuusasioita sekä heidän
sen hetkisiä henkilökohtaisia valmiuksia ja taitoja toimia hevosten kanssa. Mikäli ohjaaja kuitenkin
havaitsee, että jokin lapsen toiminnassa voi johtaa vaaratilanteeseen, ohjaajien on reagoitava tähän
välittömästi pysäyttämällä tilanne ja käytävä tilanne läpi yhdessä ohjattavan kanssa. Lapsen henkistä
turvallisuudentunnetta ohjaaja voi lisätä puolestaan kunnioittamalla asiakkaan omia rajoja, joiden yli
tämä ei kykene siinä hetkessä menemään. Lisäksi ohjaaja voi lisätä turvallisuudentunnetta käymällä
käyntikertojen yhteydessä läpi lapsen sen hetkisiä tuntemuksia tehtyihin asioihin ja käsiteltyihin tee-
moihin liittyen, jolloin lapsen on mahdollista tuoda tunnetilansa turvallisella tavalla esille ohjaajalle.

Kolmas haastateltujen ohjaajien esiin nostama ammatillisen ohjauksen teema on **ammatillinen vuo-
rovaikutustilanteisiin tarttuminen**. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lasten ja nuorten kanssa on
tilanteista toimintaa, jossa vuorovaikutukselle ei ole annettu ennalta määrättyä käsikirjoitusta vaan
vuorovaikutuksessa korostuvat ohjaajan ammatillisuus ja kyky rakentaa vuorovaikutustilannetta dia-
logisesti, tilanteen mukaisesti edeten. Haastatellut korostivat, että sosiaalipedagogisen hevostoimin-
nan ohjaajan tulee olla koko ajan tilanteen tasalla ja tarttua kiinni niihin hetkiin, joiden avulla ohjaaja
voi nostaa esille sosiaalipedagogisesti tärkeitä teemoja. Ohjaajan työssä korostuikin haastateltavien
mukaan hetkessä toimiminen ja tilanteittain eteneminen niin, että ohjaajan interventiot ovat tuke-
massa sosiaalipedagogisten tavoitteiden toteutumista.

*”... että kyllä me aina pysähdytään siihen, että välillä että hei, varsinkin jos joku nuori alkaa
niinku sättiä itseensä, että tänään ei menny joku asia hyvin niin sit jos hän on pidempään käynyt
niin voidaan miettiä taaksepäin, että no hei mietippä, että mistä me ollaan lähetty ja mitä on
ollu sillon ja aika paljon nuoret reflektoi myös sitä omaa arkeaan sitten ja pohtivat välillä, et
kun se luottamuksellinen suhde on syntynyt niin sittenhän ne pohtii myös sitä, että no kun mä
sanoin äitille tälleen nii oliko se nyt ookoo ja ja et se on sitten se mihin se menee. Sillon se
ohjaajan ohjaaminen niin muuttuu myös siihen, että täytyy olla tarkoilla, että miten sitä koti-
elämää sitten ohjaa. ”*

Vuorovaikutustilanteet työssä voivat olla toisinaan myös haastavia ja esimerkiksi konfliktitilanteita tapahtuu. Tällöin ohjaajalla täytyy olla herkkyyttä tunnistaa orastavat ristiriitatilanteet ja ohjata niitä siinä hetkessä niin, että kaikki osapuolet voivat säilyttää kasvonsa ja myös oppia tilanteesta tulevaisuutta varten. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajalla tuleekin olla herkkä puuttumiskynnys ja kyky tarttua myös yllättäviin ja mahdollisesti haastaviinkin vuorovaikutustilanteisiin ammatillisesti kestäväällä tavalla.

Tallin sosiaalisen yhteisön muutoutumisessa näyttäytyi myös ohjaajien ammatillisuuden merkitys. Haastateltavat nostivat esille heidän roolinsa ohjaajina tuoda **talliyhteisöönsä yleisemminkin sosiaalipedagogisen ideologian mukaisia toimintamalleja**, jossa tähdätään sosiaalipedagogisten arvojen mukaisesti syrjäytymisen ehkäisemiseen, osallisuuteen ja yhteisöllisyyteen. Tällöin ohjaaja on vastuussa tallin sosiaalisen yhteisön vallitsevasta ilmapiiristä ja siitä, että jokainen tuntee itsensä yhdenvertaisesti tervetulleeksi osaksi yhteisöä juuri sellaisena kuin tämä on. Lisäksi myös ohjaajan oma olemisen tapa määrittää osaltaan talliyhteisössä vallitsevaa henkeä ja ohjaajat voivat omalla käyttäytymisellään viestittää talliyhteisön ilmapiiriä. Ohjaajat kuvasivat haastatteluissa, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta antaa tilaa myös ohjaajan leikillisyydelle ja hassuttelulle, mitä ohjaajat voivat itse hyödyntää myös osana sosiaalisen yhteisön ilmapiirin rakentamista. Ohjaajat voivat esimerkiksi hassutella, nauraa ja ottaa osaa lapsen leikkeihin, mikä omalta osaltaan mallintaa talliyhteisön rentoa, leikkimielistä ja sallivaa ilmapiiriä myös lapsille.

Tallimiljöössä toimimisen ulottuvuudessa ohjaajat kuvasivat **hyödyntävänsä tietoisesti ympäristön tarjoamia puitteita** sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutuksessa. Tallimiljöö sijaitsee usein luontoympäristössä, jolloin ohjaajat voivat hyödyntää laajasti sen tarjoamia erilaisia toiminnallisia mahdollisuuksia. Näin ollen sosiaalipedagoginen hevostoiminta voi luonnollisella tavalla saada myös muita kuin juuri hevosta käsitteleviä toiminnan piirteitä, esimerkiksi luontoretkeä. Järjestämällä talliympäristössä erilaista toimintaa, ohjaajat myös mahdollistavat lapsille ja nuorille sen, että he voivat turvallisesti tehdä ja kokeilla sekä samalla myös kehittää omia taitojaan, usein heidän arjestaan poikkeavassa ympäristössä.

”Ja ku tää on sitä, että taas tullaan tähän sosiaalipedagogiikkaan, että tota se on sitä toimintaa, et sitä ei ole jos vaan niinku ollaan tai ei tehä mitään, niin sinnehän sitten niinku ohjaaja voi halutessaan tai jos se tavoitteisiin sopii, niin sitten niinku tehä myös ei-hevosavusteisestikin niinkun retken tai.”

Kyselyaineistossa ohjaajan ammatillisuuden vaikuttavuuden taustalla näyttäytyi erityisesti **ohjaajan käyttämä sosiaalipedagoginen viitekehys ja sen mukainen ohjaajan, hevosen ja lapsen välinen**

vuorovaikutus. Useissa kyselyyn osallistuneiden vastauksissa oli mainittu ohjaajan, eläimen ja asiakkaan välinen kohtaaminen. Tätä kohtaamista luonnehtivat vastaajien mukaan sosiaalipedagogisen ideologian mukaiset arvot, kuten luottamus, arvostus, aitous, tasa-arvoisuus sekä dialogisuus. Kyselyn vastaajat analysoivat vastauksissaan muita vaikuttavuuden elementtejä ohjaajan ammatillisuutta enemmän ja kuvaukset tältä osa-alueelta jäivät kyselyssä melko vähäisiksi. Luultavasti syynä oli se, että kyselyn avoimeen kysymykseen vastatessa ohjaajat eivät osanneet samalla tavalla pohtia omaa, henkilökohtaista osuuttaan ja ammatillisuuttaan työn vaikuttavuuden osana, vaan sitä pidettiin ikään kuin itsestäänselvyytenä. Haastattelussa puolestaan kysyin haastateltavilta suoraan ohjaajan roolista ja merkityksestä, jolloin ohjaajan vaikutus sai haastatteluaiaineistossa esille huomattavasti enemmän erilaisia näkökantoja.

5.2.3 Luontoelementin hyödyntäminen

Kolmas ohjaajien nostama sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden takana oleva teema on luontoelementin hyödyntäminen työssä. *Talliaskareiden tekeminen yhdessä* on hevostoiminnan piirre, jossa **luonto on hyvin konkreettisesti läsnä. Tällöin se on luonnollisella tavalla hyödynnettävissä sosiaalipedagogisten tavoitteiden saavuttamisen tukena.** Ohjaajat kuvasivat, että talliaskareita tehdään usein ulkona, erilaisten luontoelementtien ympäröimässä maaseutumiljöössä. Tällöin erilaiset luonnon ilmiöt tulevat hyvin luonnolliseksi osaksi toimintaa ja hevostoiminnan ohessa ohjaajan on mahdollista havainnoida ja pohtia näitä ilmiöitä yhdessä lapsen kanssa. Yhteys luontoon on ohjaajien mukaan konkreettista, sillä hevostoimintaan osallistuvat lapset pääsevät kosketuksiin luonnon kanssa oman tekemisensä ja omien havaintojensa kautta. Erilaiset talliaskareet ja hevosen toiminta ovat hyvin luonnonmukaisia ja toisaalta luontoa voidaan soveltaen hyödyntää myös sen itsensä vuoksi. Luonto ja ympäristö tarjoavat lapsille moninaisia aistikokemuksia, jolloin luonnon kokemuksellisuus tapahtuu monilla eri tasoilla esimerkiksi näkö- ja hajuaistin sekä konkreettisen käytännön tekemisen ja luontokosketuksen kautta.

”No talliaskareitten tekeminen, niit tehdään siellä ulkona, mullon tossa vähän niinku syrjässä toi mun talli ja tota niin no, jos talliaskareisiin katotaan se et me saatetaan asiakkaitten kanssa käydä esimerkiks hakemassa mustinkanvarpuja mun hevoselle, niin siinä se luonto niinku tavallaan on...”

”Ja tota niin se, miten lapset havainnoi niinku tavallaan se niin nehän huomaa niinku tosi herkästi ja aistii hajuja ja muuta et siinä se tulee myös se luonto siinä, että on ne hajut ja.”

Toinen ohjaajien nostama luontoelementin hyödyntämiseen talliaskareiden tekemisessä liittyvä aihe teema käsitti **muihin eläinlajeihin tutustumisen ja sitä kautta myös näiden lajiominaisuuksien hyödyntämisen mahdollisuuden** talliaskareiden teon lomassa. Osa ohjaajista nosti esille, että heidän tallillaan on myös muita eläinlajeja, useimmiten etenkin kissoja ja koiria, joiden käyttäytymistä ja toimintaa voidaan havainnoida yhdessä lapsen kanssa. Näin ollen talliympäristössä suhde myös muihin eläinlajeihin kuin hevosiin tulee usein tutummaksi, mikä osaltaan tuo luontoa lähemmäksi lasten elämää.

Myös *hevosen hoidossa* luontoelementti näyttäytyy siinä, että hevosen hoidon **ympäristönä toimii lapsen arkiympäristöstä usein poikkeava luontomiljöö ja sen eri eläinlajit**. Ohjaajat kuvasivat, että hevosen hoidon yhteydessä tutustutaan myös muihin lajeihin ja huolenpito voi koskettaa hevosten lisäksi muita eläimiä. Tallilla ollessa lapset voivat hoitaa ja huolehtia myös tallikissoista ja -koirista, mutta myös metsäeläimistä kuten linnuista ja metsäkauriista esimerkiksi niitä ruokkimalla. Tämä puolestaan edistää ohjaajien mukaan luonnon ja eläinten kunnioittamista.

”...Monesti hoidetaan tallissa muitakin eläimiä ku hevosia, tallikissasta huolehitaan ja koirista ja. --- Talvella ruokitaan lintuja ja kauriille viedään heinää ja että tota semmonen niinku luonnon kunnioittaminen ja eläinten kunnioittaminen tulee siitä.”

Lisäksi **ohjaajat korostivat nostavansa tietoisesti esille lapselle luonnon tarjoamia havaintoja ja hyödyntävänsä siten luonnon monipuolisia mahdollisuuksia** hevosen hoidon yhteydessä. Tällöin ympäröivä luonto tulee tutuksi erilaisten aistihavaintojen kautta, ja näin lapsen on mahdollista laajentaa kuvaa ympäröivästä maailmasta hyvin konkreettisella tavalla. Lisäksi muutamat ohjaajat mainitsivat, että hevosen hoidon yhteydessä tapahtuva luontomiljöössä toimiminen ja luonnon tarjoamat aistikkemukset vaikuttavat samanaikaisesti lapsiin myös rauhoittaen. Näin luonnossa toimiminen ja erilaiset aistihavainnot tuovat lapselle uusia kokemuksia omasta elinympäristöstään, mutta luovat myös lisäedellytyksiä siellä toimimiseen sen positiivisten kehollisten vaikutusten vuoksi.

Ratsastuksessa ohjaajat kertoivat hyödyntävänsä luontoelementissä erityisesti sen **rauhallista tunnelmaa ja rauhoittavaa vaikutusta**. Ohjaajien mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ratsastus toteutetaan hyvin usein luonnossa, esimerkiksi metsässä rauhallisesti samoillen. Toisaalta yksi ohjaajista mainitsi, että luonto voi tarpeen mukaan myös aktivoida nuorta positiivisella tavalla, jolloin luontoa voidaan hyödyntää monin eri tavoin, saaden siltä erilaisia vaikutuksia yksilön tarpeiden mukaan. Lisäksi ratsastus luonnossa vaikuttaa myös fyysiseen hyvinvointiin, sillä lapsen tulee samalla ulkoiltaa ja oltua sen myötä myös poissa esimerkiksi erilaisilta päätelaitteilta.

Ohjaajat korostivat myös ratsastuksen yhteydessä tapahtuvaa **luonnon elämyksellisyyttä ja sen hyödyntämistä**. Luonnossa ratsastaessa voidaan esimerkiksi tunnustella miltä tuntuu, kun hevonen kävelee erilaisissa maastoissa ja samalla voidaan myös havainnoida esimerkiksi luonnon tuoksua ja eri vuodenaikojen ilmenemistä ympäristössä. Siten sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ratsastus voi sisältää hyvin monia erilaisia elementtejä, ja ratsastuksen kautta voidaan päästä myös muiden sosiaalipedagogisesti hyödynnettävissä olevien asioiden äärelle.

”Mut mulla on kyllä vähän semmonen niinko et ei monesti oo se ratsastus niinku se pääasia tai sitte mulla on niinku se ratsastus sinänsä, et sitte me käydään, mullon tota niin mulla on semmonen nalle puhin metsä siinä, missä on semmonen sammalmatto ja muuta, et sit on melkein näitä luontoelämyksiä mitä me haetaan niinku tavallaan ratsastamalla.”

Ihmisen ja hevosen välisessä vuorovaikutussuhteessa luontoelementti näyttäytyy ohjaajien mukaan siinä, että **vuorovaikutus tapahtuu luontomiljöössä ja vuorovaikutuksen toinen osapuoli on elävä luontokappale**. Luontomiljöö on usein lapsille erilainen kuin heidän arkinen elinympäristönsä ja tallilla hevosen kanssa toimiessa luonto on hyvin konkreettisesti ympärillä. Tällöin lapset saavat kosketusta esimerkiksi luonnon erilaisiin materiaaleihin, kuten sammaleeseen ja käpyihin. Eräs ohjaajista kuvasi luonnon tärkeyttä niin, että toisinaan hänen toiminnassaan luontoelementti voi mennä jopa hevosen edelle. Tällöin lapsen kanssa lähdetään havainnoimaan erilaisia asioita luonnossa ja hevonen on toiminnassa mukana, mutta ikään kuin sivuosassa. Niissä tapauksissa, missä lapsi ei jostain syystä pääse itse lähtemään luontoon, luontoa voidaan hyödyntää tuomalla siitä palasia lapsen luokse. Työskentelyssä voidaankin vahvistaa lapsen luontosuhdetta erilaisin luonnon välinein, tuomalla esimerkiksi luonnosta viljoja ja omenoita mukaan lapsen ja hevosen väliseen vuorovaikutukseen. Lisäksi ohjaajien vastauksissa tuli esille myös hyvä huomio siitä, että hevonen itsessään on osa luontoa ja siten lapsi on hevostoiminnassa vuorovaikutuksessa elävän luontokappaleen kanssa. Tämä syventää lapsen suhdetta eläimiin ja luontoon. Tämä puolestaan auttaa avartamaan käsitystä ympäristöstä ja ymmärtämään samalla myös erilaisuutta sekä erilaisia toiminnan ja käyttäytymisen tapoja.

Tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuulumisen sai vain yhden luontomaininnan. Pääasiassa ohjaajat kuvailivat tätä osa-aluetta muiden lasten ja nuorten hyvinvointia edistäviin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan teemojen kautta, mutta yksi ohjaaja mainitsi luonnon myös tässä yhteydessä. Tällä ohjaajalla sosiaalipedagoginen hevostoiminta tapahtuu asiakkaan kanssa keskenään toimien, ilman sosiaalista yhteisöä. Tämä ohjaaja nostikin esille, että myös hevoset ja ympäröivä luonto voivat edustaa omalla tavallaan tietynlaista yhteisöä, jonka kanssa olla vuorovaikutuksessa.

Tallimiljöössä toimimista ohjaajat kommentoivat luonnollisesti usealla viittauksella luontoon. Tallit sijaitsevat useimmiten maalla, luonnon läheisyydessä. Haastateltavat kertoivat, että talliympäristö eroaakin usein oleellisella tavalla siitä ympäristössä, jossa asiakkaana olevat lapset ovat tottuneet elämään. Tämä puolestaan mahdollistaa tallilla toimiessa **arjesta irtautumisen** kokemuksen. Talliympäristössä korostuvat luonnon eri elementtien läsnäolo ja lisäksi ympäristö on usein esteettisesti rauhoittava, verrattuna esimerkiksi kaupunkiympäristöön. Talliympäristössä lapsen onkin mahdollista rauhoittua ja kokea samalla myös ympäristön positiiviset vaikutukset syvemmin. Lisäksi lapset voivat hevostoiminnalla saada kokonaan uudenlaisen kuvan maaseudulla toimimisesta ja esimerkiksi ulkona eläinten hoitamisesta. Tällaiset asiat voivat olla ohjaajien mukaan kaupungissa kasvaneille lapsille ja nuorille sellaisia, joista heillä ei ole ennestään kokemusta. Hevostoiminnan avulla lapsi voikin siten uudella tavalla päästä puuhastelemaan ulkoilmassa, konkreettisia ja merkityksellisiä askareita tehden.

Tallimiljöössä toimimisessa ohjaajat korostivat lisäksi **luonnon elementtien tietoista havainnointia eri aistien välityksellä**. Ohjaajat kuvasivat, että tallimiljöötä ympäröi usein luonnon kauneus ja moninaisuus. Esimerkiksi vuodenkierto ja sen mukana vaihteleva luonnon moninaisuus ovat hyvin selkeästi nähtävillä tallilla toimiessa. Lisäksi luonnosta saatavat kokemukset ovat helposti saatavilla, sillä metsät ja pellot ovat usein tallin välittömässä läheisyydessä. Ohjaajat kuvasivat, että lapsen kanssa voidaan havainnoida katsomalla ympäristön moninaisuutta, haistelemalla luonnon tarjoamia tuoksua ja tarkastelemalla myös muiden eläinlajien ominaisuuksia esimerkiksi suhteessa hevoseen.

”... ja se luonnon kauneus lumoo siinä ympäristössä. Ja vuodenajat näkyy hyvin, koska ollaan maaseudulla ja siinä on aina se vuodenkierto näkyy kun on maatila siinä tallin yhteydessä, niin siinä näkyy hyvin aina. Syksyllä on viljanpuintia, talvella sitten on taas jotain talven se hiljaisuus ja pimeys, keväällä sitten kylvötyöt ja kesällä vehreys ja kasvukausi ja paljon luonnon eläimiä ja.”

Kyselyaineistossa esiintyi samoja teemoja kuin haastatteluaineistossa, mutta kyselyaineiston muodostama kuva jäi huomattavasti suppeammaksi kuin haastatteluaineiston analyysin tuottama kuvaus. Saadut tulokset olivat kuitenkin samansuuntaisia ja tukivat toisiaan. Kyselyssä ohjaajat korostivat luonnon hyvinvointivaikutuksia, jotka saadaan ulkona, luonnonmukaisessa talliympäristössä toimiessa. Ohjaajien mukaan tallimiljöössä voidaan olla **monipuolisessa vuorovaikutuksessa niin luonnon kuin sen eri eläinlajien kanssa**. Kyselyaineistossa tuli myös esille sama seikka kuin haastatteluaineistossa koskien nykyihmisten ja luonnon suhdetta. Eräs ohjaaja kuvasi kyselyaineistossa osuvasti, että historian saatossa ihminen on menettänyt osan luontaisesta kyvystään olla vuorovaikutuksessa luonnon kanssa, eikä luontoympäristössä toimiminen ole enää samalla tavalla luontaista kuin

se oli ennen. Lapsiin ja nuoriin kohdistuvan hevostoiminnan avulla voidaankin palauttaa yleisemmällä tasolla tätä **luonnon ja ihmisen hyvin alkukantaistakin keskinäistä suhdetta ja siihen sisältyvää vuorovaikutusta**. Näin voidaan samalla vähentää luonnosta vieraantumista tuomalla luonto lähemmäksi lasten ja nuorten elämää.

5.2.4 Toiminnallisuus ja omakohtainen oppiminen

Talliaskareiden tekemisessä yhdessä on ohjaajien mukaan selkeästi havaittavissa **toiminnallisuuden kuntouttava vaikutus**. Ohjaajat kuvasivat, että tallilla toimiessa erilaiset tehtävät ovat varsin konkreettisia, ja erilainen aktiivinen yhdessä tekeminen on usein olennainen osa sosiaalipedagogista hevostoimintaa. Ohjaajien mukaan lasten ja nuorten tallilla tekemät talliaskareet ovat suunniteltu toteutukseltaan mukaviksi ja miellyttäviksi, ja usein niihin sisältyy myös leikillisyyttä esimerkiksi erilaisien leikkien tai leikkimielisten kilpailujen muodossa. Talliaskareiden tekemiseen tarvittavissa taidoissa on myös harjoituksella mahdollista kehittyä, jolloin lapsi voi oman kehittymisen myötä saada erilaisia onnistumisen ja oppimisen kokemuksia. Talliaskareiden tekeminen onkin usein lapsille ja nuorille mieluista toimintaa, jolloin toiminnallisuuteen aktivoituminen tapahtuu usein hyvin luonnollisella tavalla. Aktiivisuus lisää aktiivisuutta, jolloin lapsen rohkaistuminen tekemään eri talliaskareita voi rohkaista lasta myös tekemään jotain muutakin. Siten tallilla tapahtuvalla toiminnalla voidaan todeta olevan kuntouttava vaikutus, kun lapsi motivoivan toiminnan avulla aktivoituu tekemään erilaisia askareita ja rohkaistuu mahdollisesti tätä kautta myös laajemmin elämässään vahvempaan toimijuuteen.

Myös *hevosen hoidossa* korostuu lapsen ja nuorten toiminnallisuus. Erilaisten hevosen hoitotehtävien ja harjoitteiden myötä lapsi pääsee **suunnittelemaan omaa toimintaansa ja harjoittamaan ongelmanratkaisutaitojaan** hyvin konkreettisten toimien parissa. Hevosten hoito vaatii lapselta tiettyä järjestelmällisyyttä ja toiminnan selkeyttä, mikä puolestaan edellyttää toiminnan suunnitelmallisuutta. Toisaalta hevosen kanssa toimiminen on myös tilanteittaista, jolloin lapsi joutuu usein luonnollisella tavalla ratkomaan erilaisia ongelmatilanteita ja käyttämään omaa, sen hetkistä päättelyä. Ohjaajien vastausten perusteella hevosen hoidon voikin tulkita edistävän lapsen itsenäistä ajattelua, suunnitelmallisuutta ja ongelmanratkaisutaitoja erinomaisesti.

Hevosen hoito antaa ohjaajien mukaan lapselle myös paljon eheyttäviä **onnistumisen ja itsensä ylittämisen kokemuksia**. Hevosia hoitaessa lapsi toimii itse aktiivisesti erilaisissa hoitotoimenpiteissä.

Tällöin lapsi pääsee harjoittelemaan uusia taitoja, ja onnistuessaan kokemaan ilon tunteita oman toiminnan kautta. Osalle lapsista hevosen kanssa toimiminen ja jo hevosen lähellä oleminen voi kokemuksena olla jännittävä, jolloin ison eläimen hoitaminen voi tuntua lapsesta alkuun jopa pelottavalta. Kun lapsi kuitenkin ohjaajan tukemana rohkenee jännityksestään huolimatta kontaktiin hevosen kanssa, on tämä lapselle usein hyvin tärkeä itsensä ylittämisen kokemus. Tämä voi lisätä myönteistä kuvaa omasta itsestä ja omista kyvyistä.

”Ja sitten myöskin sellanen niinku et niinku se rohkeus siihen, et uskallat ees mennä sinne. Monelle se on niinku se itsensä ylittäminen ja sit se tyytyväisyys siihen, että mä tein sen.”

Ratsastus on ohjaajien mukaan toimintaa, joka tarjoaa toiminnallisuuden kautta lapselle niin **fyysisiä kuin psyykkisiä kehittymisen mahdollisuuksia**. Ratsastaessa lapsi pääsee käyttämään motorisia taitojaan hyvin monipuolisesti, sillä ratsastukseen kuuluu olennaisella tavalla esimerkiksi eri kehonosien yhteistoiminta. Ratsastuksen avulla voidaan kehittää niin laajempaa karkeamotoriikkaa ja kehon tasapainoa, kuin myös tarkempia hienomotorisia taitoja, joihin liittyen lapsilla voi olla erilaisia haasteita. Lisäksi ratsastus aktivoi usein sellaisia lihaksia, jotka eivät muuten olisi käytössä ja vahvistaa sitä kautta lapsen lihaskuntoa ja fyysistä kestävyyttä. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ratsastuksessa hyödynnetään myös erilaisia aistikokemuksia. Ratsastuksen aikana voidaan tarkastella esimerkiksi omaa tuntoaistia ja sen toimintaa ja tulla siten tietoisemmaksi oman kehon tuntemuksista.

”...nii kyl mä niinku nään, että siin tapahtuu siin kehonhallimassa, ku joillaki on ihan hirveen vaikee jopa päästä esimerkiksi selkään tai selästä pois. Niin kun sä teet joka kerta, me aina niinku joka viikko harjotellaan tää asia, et miten sinne päästään, miten se kaveri siinä auttaa ja miten tää tehdään yhdessä ja näin, niin tota kyllä ne vaan niinkun sitten rupee, ne rupee niiltä kömpelöiltäkin tavallaan sit sujumaan ja siellähän on hirveen hyvä tehdä just kaikkee tasapainoharjoituksia...”

Ratsastuksen kehittävä vaikutus yltää myös lapsen psyykkiseen hyvinvointiin, sillä ratsastus tarjoaa ohjaajien mukaan **mahdollisuuksia myös itsensä ylittämiseen ja onnistumisen kokemuksiin**. Ratsastus voi ohjaajien mukaan jännittää arempia lapsia, jolloin lapsi joutuu keräämään rohkeutensa ja ylittämään oman jännityksensä ollessaan hevosen selässä. Rohkaistumisen myötä tapahtunut onnistuminen lisää lapsen uskoa omiin kykyihin ja voimauttaa näin lasta myös tulevia tilanteita varten.

Vaikka ratsastaessaan lapsi voi kokea erilaisia onnistumisen tunteita, kuuluvat myös erilaiset vastoin käymiset olennaisesti siihen. Ratsastuksessa kohdatut haasteet **kasvattavat ohjaajien mukaan lasten pettymyksen sietokykyä**, kun esimerkiksi hevonen ei toimikkaan, kuten lapsi olisi itse toivonut. Tämä voi aiheuttaa lapsessa turhautumisen tunteita, joista pyritään ohjaajan tukemana pääsemään

eteenpäin. Näistä haasteista selviäminen voi antaa lapselle voimauttavan tunteen ja lapsi voi koke-
miensa haasteiden myötä oppia uudenlaisia taitoja sietää ja käsitellä myös muita eteen tulevia petty-
myksiä elämässään.

Vuorovaikutussuhde hevosen kanssa perustuu pitkälti lapsen, ohjaajan ja hevosen väliseen toiminnal-
lisuuteen. **Toiminnallisuus avaa usein lapsen tunnelukkoja**, mikä voi helpottaa merkittävällä ta-
valla lapselle hankalien asioiden käsittelyä. Ohjaajien mukaan vuorovaikutteinen toiminnallisuus voi
olla esimerkiksi maasta käsin työskentelyä hevosen kanssa, hevosen selässä istumista rauhallisen
maastokävelyn merkeissä tai hevosen koskettamista. Ohjaajat korostivat, että hevosen kanssa tapah-
tuva toiminnallinen vuorovaikutus saa lapset ja nuoret avautumaan niin, että esimerkiksi hiljaiset
nuoret alkavat vähitellen puhumaan ja lopulta kertomaan myös omista asioistaan. Lisäksi ohjaajan ja
lapsen keskusteluun liitetty, samanaikainen toiminta hevosen kanssa helpottaa ohjaajien kokemusten
mukaan lapsen puhumista vaikeista asioista, kun lapsi voi puhumisen ohessa samaan aikaan tehdä
toiminnallisesti erilaisia asioita.

*”... ne on sen hevosen kanssa ja ne on niinku tossa nii sit ne rupee niinku, ne ei aluks ees
puhu esimerkiks mitään, ne on aivan niinku tiäksä semmosia teinejä, jotka on aivan niinku
sulkeutunu, sit rupee tulee se hymy ja sit rupee tulee niit asioita.”*

Lisäksi ohjaajat kertoivat hyödyntävänsä lapsen ja hevosen välistä vuorovaikutussuhdetta erilaisissa
toiminnallisissa harjoituksissa varsin laajasti. Eräs ohjaaja kuvasi toiminnallisuuden roolia harjoit-
teissa mielenkiintoisella tavalla. Hän kertoi, että hänen teetättämiensä toiminnallisten harjoitteiden
kautta lapsen tunteet tulevat usein hyvin kehollisesti näkyviin. Sama näyttäytyi myös muiden ohjaa-
jien vastauksia tulkittaessa. Lisäksi toiminnallisissa harjoitteissa on usein olennaisessa roolissa myös
hevosen ja lapsen välinen vuorovaikutus, jolloin hevosen on mahdollista antaa lapselle tämän toimin-
nasta palautetta. Toisaalta ohjaajan kehittämiä toiminnallisia harjoitteita voidaan toteuttaa myös il-
man hevosta, esimerkiksi hevosaiheisiin teemoihin liittyen, kuten seuraavassa eräs sosiaalipedagogi-
sen hevostoiminnan ohjaaja kuvaa:

*”Mullon erilaisia kortteja käytössä, mitä mä oon ite kehittäny ja tosiaanki sit mulla on sem-
mosta hevosenkenkäsuunnistusta, että mulla on laitettu eri paikkoihin hevosenkenkiä ja siellä
on sitte joku tehtävä mikä sun pitää tehdä. - - - sit mulla on semmosta hevosenkengän heitto
semmoseen tikkuun ja. Mut se että siihenki on sidottu tavallaan sit niinku se, et esimerkiks ta-
vallaan tunteisiin liittyen, et sit saattaa olla et no okei, ne hevosenkengät mitk ei menee siihen
tikkuun, niin sit pitää sanoo vaikka niin monta asiaa, mitkä pelottaa.”*

Ohjaajien antamassa neuvonnassa ja ohjauksessa hyödynnetään ohjaajien vastausten perusteella erilaisia hevostoiminnan toiminnallisia tilanteita, joita **yhdessä refleктоimalla voidaan mahdollistaa lapsen omasta toiminnasta oppiminen**. Ohjaajat kuvasivat, että ohjaajalla on oltava herkkä puuttumiskynnys, mikäli hevostoiminnassa on havaittavissa jokin sosiaalipedagogisesti merkittävä tilanne. Esimerkiksi erilaiset konfliktitilanteet, mahdolliset turvallisuusuhat tai toiminnassa syntyvät lapsen vaikeat tunnetilat vaativat ohjaajan puuttumista ja tilanteiden yhteistä reflektointia lapsen kanssa. Näin ollen toiminnallisuus ja sen sisältämät erilaiset tilanteet antavat hyvän pohjan ohjaajan ja lapsen väliselle reflektoinnille ja oman toiminnan tarkastelulle. Toiminnallisuus synnyttää luonnostaan lapsen arkielämän kannalta tärkeitä kokemuksia, jolloin lapsella on mahdollista käsitellä näitä turvallisesti yhdessä ohjaajan kanssa ja myös oppia näistä tulevaisuutta ajatellen.

”... puuttumiskynnys täytyy ohjaajalla olla herkkä, että kun näkee, että joku menee vähän vinoon niin sitten osaa ohjaaja ohjata sen tilanteen niin, että konfliktitilanteet, kun niitä syntyy ja niitä pitää syntyä, koska elämässä ei pärjää sillä lailla, ettei koskaan olisi missään konfliktitilanteessa, niin se ohjaajan vaikutus siinä on se, että ohjataan hoitamaan se tilanne niin, että kaikki pystyy jatkamaan kasvonsa säilyttäneenä siitä eteenpäin.”

Tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuulumisen sisältää ohjaajien mukaan joitakin toiminnallisia elementtejä. **Talliyhteisössä toimiessa toiminnallisuus ja tekeminen nousevat luonnollisella tavalla hevosten tarpeista, jolloin lapsen on helppo kokea tekemänsä asiat merkityksellisiksi**. Talliyhteisössä ihmisille jaetaan erilaisia tehtäviä, jolloin jokaiselle muodostuu tärkeä rooli hevosen hyvinvointiin tähtäävässä toiminnassa, ja lapsi voi tuntea oman panoksensa merkittäväksi osaksi hevosen hyvinvoinnin edistämistä. Keksityn toiminnallisuuden sijasta todellisiin hevosten tarpeisiin pohjautuva toiminnallisuus motivoi lasta aktiiviseen toimintaan uudella tavalla. Lisäksi talliyhteisöissä voidaan järjestää yhteisesti myös muuta toimintaa kuin hevosen jokapäiväistä huolehtimista. Esimerkiksi erilaiset tapahtumat ja tallin yhteiset toiminnalliset perinteet voivat sisältää samalla tavoin erilaisia tehtäviä, joiden tekemisen lapsi kokee usein hyvin mielekkäänä ja motivoivana toimintana.

”... sit me lähetään suunnittelemaan yhteistä joulujuhlaa ja esityksiä siihen ja tota ne esitykset lähtee hyvin pitkälti niinku nuorista itsestä, minkälaisia he haluavat. Meillä on jouluevanke-liumi esimerkiksi. Nuoret on toivonu, et se esitetään hevosten kanssa, ollu joka joulu ja tuota yhdessä sitä niinku harjotellaan ja siitä on tullu semmonen, et kaikki niinku odottaa innolla aina, et millon alkaa harjotukset ja millon päästään tekemään yhdessä...”

Tallilla olevassa sosiaalisessa yhteisössä lapsi pääsee ohjaajien mukaan toimimaan myös **leikin ja leikillisyyden** kautta. Leikillisyyys voi näyttäytyä talliyhteisössä esimerkiksi hevosten kanssa hassuteluna tai myös erillisinä leikkeinä talliympäristössä. Ohjaajat kuvasivat, että talliyhteisöissä lasten leikki ja leikillisyyys ovat tervetulleita ja lapset voivat hevostoiminnan yhteydessä leikkiä esimerkiksi omia leikkejä leluilla.

Tallimiljöössä toimiminen tarjoaa lapselle ohjaajien mukaan useita **aktiivisen tekemisen mahdollisuuksia**. Talliympäristö on usein lapselle tämän arkiympäristöstä poikkeava ympäristö, joka mahdollistaa myös arjesta poikkeavan toiminnallisuuden. Talliympäristö on varsin virikkeellinen ympäristö ja se tarjoaa luonnostaan monia tekemisen mahdollisuuksia. Ohjaajat kuvasivat, että talliympäristössä voidaan lasten kanssa tehdä hyvin monipuolisesti eri asioita; voidaan esimerkiksi korjata hevosten aitoja, lähteä luontoretkele, rakentaa tallille pesiä tai leikkiä erilaisia leikkejä. Kokonaisuudessaan tallimiljöö mahdollistaa lapsille luonnollisella tavalla erilaista merkityksellistä tekemistä, lasten arkisesta toimintaympäristöstä poikkeavassa miljöössä.

Kyselyaineisto myötäili haastatteluaineiston muodostamaa kuvaa ohjaajien korostaessa monin paikoin aktiivisen toiminnallisuuden merkitystä osana toimintaa. Kyselyaineistossa nousi esille erityisesti sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollistamat **aktiivisen toiminnan monipuoliset mahdollisuudet ja sen kautta syntyvät lapsen onnistumisen ja uuden oppimisen kokemukset**. Tallilla lapsen on ohjaajien mukaan mahdollista mielekkäällä tavalla liikkua ja edistää niin fyysisiä kuin psyykkisiä taitoja. Erilaiset lapselle annetut **vastuutehtävät kasvattavat lapsen uskoa omiin kykyihin ja antavat kokemuksia omasta pärjäämisestä**. Nämä voimauttavat kokemukset kantavat usein myös pitkälle lapsen arkeen. Lisäksi mahdollisuus kokeilla uutta turvallisessa ympäristössä antaa lapselle **omakohtaisia oppimisen kokemuksia sekä edistää näin lapsen omaa oivaltamista ja samalla myös laajempaa päättelykykyä**.

5.2.5 Yhteisöllisyys

Ohjaajat kuvasivat *talliaskareiden tekemistä* erityisesti **yhdessä tekemiseksi ja yhteisiin tavoitteisiin** tähtääväksi toiminnaksi. Lähes kaikki ohjaajat mainitsivat, että talliaskareita tehdään yhteistyössä muiden kanssa ja samalla kaikkia yhteisön jäseniä yhdistää yhteinen tärkeä tavoite, hevosen hyvinvointi. Vain yksi haastatelluista ohjaajista toteutti sosiaalipedagogista hevostoimintaa yksilö- ja perhetasolla, jolloin ryhmätasoisien yhteisöllisyyden merkitys ei koskenut hänen työtään. Muut ohjaavat

kuvasivat, että sosiaalipedagogiselle hevostoiminnalle merkitykselliset yhteisöt muodostuvat luonnollisesti ryhmätoiminnassa, mutta lisäksi yhteisöksi voi käsittää myös laajemman talliyhteisön, johon kuuluvat myös muut tallilla kävijät. Toiminnassa korostuvat ohjaajien näkemysten mukaan yhdessä tekeminen ja toiminnan kautta vuorovaikutuksessa oleminen. Vuorovaikutusta ohjaa usein erilaiset tehtävät, joita jakamalla jokainen voi saada itselleen jonkin roolin, jossa toimia. Erilaisista tehtävistä huolimatta lapset saavat tarvittaessa apua toinen toisiltaan, jolloin lapset pääsevät yhteistyöllä yhteisesti asetettuun päämäärään. Koska talliaskareiden tekeminen näyttäytyy hyvin yhteisöllisenä ja vuorovaikutuksellisenä toimintana, se antaa hyvän pohjan lapsen sosiaalisten taitojen harjoittamiselle.

Ohjaajat nostivat esille myös sen, että talliaskareiden yhdessä tekeminen avaa usein tietä lasten **tunteiden ja kokemusten jakamiselle**. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan talliyhteisöissä pyritään tukemaan sitä, että jokainen lapsi on tervetullut mukaan omana itsenään, omine iloineen ja suruineen. Ryhmätoiminta kokoaa eritaustaisia lapsia yhteen, ja toiminnallisuuden parissa tapahtuva yhteisöllisyys luo luonnollisen kontekstin puhumiseen ja muuhun vuorovaikutukseen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaina olevilla lapsilla sosiaaliset suhteet voivat näyttäytyä toisinaan hankalina, mutta usein välittömän katsekontaktin sijasta toiminnallisuuden ohessa käyty vuorovaikutuksellisuus koetaan helpommaksi. Tällöin keskusteluja käydään paitsi ohjaajan kanssa, mutta myös lasten kesken, kun lapset voivat helposti jakaa toistensa kanssa omia kokemuksiaan.

”... näissäki lapsissa, mitä mulla on niin hyvin monella on niinku paljon sellasta yksinäisyyden kokemusta, et niil ei oo koulussa kavereita, mutta tääl tallilla mulla on kavereita. Ja sitä ne niinku sanoo ihan ääneen ja on ollu sellasii tilanteita ja hetkiäki, että istutaan pöydän ääressä ja joku sit uskaltaa sen sanoo ääneen ja toinen vieressä totee, et mulla on samanlainen kokemus ja siinä on niinku itkee tirautettukin vähän niinku yhdessä...”

Hevosien hoidossa korostuvat usein **keskinäinen vuorovaikutus, sopimuksellisuus sekä yhteiset normit**. Tallilla oleminen ja hevosen hoito ovat yhteistoiminnallista tekemistä, jolloin lapset pääsevät hevosen hoidon ohessa kommunikoimaan ja sopimaan esimerkiksi työnjaosta toistensa kanssa. Hevosien hoidon ja siinä tapahtuvan vuorovaikutuksen tulee olla hevosen näkökulmasta selkeää, jolloin lasten täytyy keskenään sopia esimerkiksi siitä, kuinka hevosen kanssa seuraavaksi toimitaan. Lisäksi hevosen tarvitsema johdonmukaisuus ja arjen selkeys vaativat talliyhteisöltä tiettyjä yhteisiä normeja, joita kaikki yhteisön jäsenet sitoutuvat noudattamaan. Tällöin yhteisön täytyy olla tietoisia yhteisistä rutiineista, säännöistä ja tavoista, jotka voidaan luonnollisesti perustella yhteisen turvallisuuden ja hevosen hyvinvoinnin toteutumisella.

Sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan sisältyvässä *ratsastuksessa* hyödynnetään toisinaan myös lasten ja nuorten **keskinäistä tukea ja ratsastukseen liittyviä kommunikoinnin mahdollisuuksia**. Ratsastuksessa voidaan hyödyntää esimerkiksi parityöskentelyä, jolloin kaveri on auttamassa esimerkiksi hevosen selkään pääsyssä. Tällöin ratsastuksen kautta tehdyistä harjoitteissa voidaan huomioida myös sosiaalisen kanssakäymisen mahdollisuudet ja yhteistyön merkitys ratsastukseen liittyvien tavoitteiden saavuttamiseksi. Lisäksi myös hevosen selässä oleminen sisältää usein kosketuksen muihin kanssaratsastajiin, sillä esimerkiksi maneesissa muiden kanssa ratsastaessa tapahtuu luonnollisella tavalla kommunikaatiota toisten ratsastajien kanssa.

Ohjaajat kertoivat hyödyntävänsä omassa *ohjauksessaan ja neuvonnassaan* **ryhmän sisäistä luottamusta ja keskinäistä tukea**. Ohjaajien kokemusten mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta antaa luontevan sosiaalisen kontekstin toisilleen entuudestaan tuntemattomien lasten kohtaamiselle. Yhteisten tavoitteiden ja sosiaalisen toiminnan myötä ryhmissä vallitsee ohjaajien mukaan usein hyvin luottamuksellinen ilmapiiri ja ryhmäläiset ovat varsin kannustavia toisiaan kohtaan. Luottamuksellisten suhteiden ja yhteenkuuluvuuden tunteen synnyttyä lapset jakavat välillä hyvin henkilökohtaisiakin asioita ja toimivat vertaisinaan toisilleen. Lisäksi talliympäristössä lapsen on mahdollista ottaa arkielämästään poikkeava rooli ja ilman arkista painetta hän voi tulla kuulluksi juuri sellaisena kuin hän on. Esimerkiksi arjessaan hyvin ujona näyttäytyneestä lapsesta voi tulla uudessa yhteisössä ja luottamuksellisessa ilmapiirissä rohkea ja toisia kannustava ryhmänjäsen. Ohjaajien haastatteluissa tuli mielestäni hyvin esille se, kuinka sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa korostuvat myös lasten ja nuorten vertaisuuden kokemus ja siitä syntyvä keskinäinen luottamus ja tuki.

Ryhmissä oleva yhteisöllisyys antaa ohjaajien mukaan hyvän pohjan myös **sosiaalisten normien ohjaamiseen**. Koska ryhmätoiminta sisältää luonnostaan paljon vuorovaikutusta, ohjaajien on mahdollista hyödyntää vuorovaikutustilanteita ohjatessaan lapsille yhteisöllisen vuorovaikutuksen tapoja. Esimerkiksi erilaisten kohteliaisuus- ja vuorovaikutussääntöjen läpikäyminen tapahtuu luonnollisesti, aidoissa vuorovaikutuksellisissa tilanteissa, hevostoiminnan ohessa. Lisäksi ohjaajat voivat kannustaa lapsia esimerkiksi antamaan toisilleen rakentavaa palautetta ja harjoittelemaan samalla myös yhteistoiminnassa käytävää kommunikaatiota ja reflektiota.

Tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuulumisen edistää ohjaajien mukaan **lasten osallisuutta ja tunnetta siitä, että he kuuluvat osaksi jotain porukkaa**. Tallin sosiaaliseen yhteisöön kuuluvat ihmiset voivat olla keskenään eri-ikäisiä ja eritaustaisia henkilöitä, mutta yhteisöä yhdistää yhteinen kiinnostuksenkohde ja toiminnalle asetetut yhteiset tavoitteet. Ohjaajat kuvasivat, että lapselle on hyvin tärkeää kuulua johonkin ja olla sitä kautta osallisia yhteisön toiminnasta. Sosiaalipedagogisessa

hevostoiminnassa käyville lapsille ja nuorille talliyhteisöön kuuluminen voi olla ensimmäinen myönteinen kokemus johonkin porukkaan kuulumisesta, millä on puolestaan positiivinen vaikutus lapsen itsetuntoon ja identiteetin muodostamiseen. Kuulumista johonkin tiettyyn yhteisöön halutaan myös usein ilmentää ulospäin esimerkiksi erilaisin logoin ja tunnuksin. Näiden avulla lapset ja nuoret ilmaisevat myös muille ihmisille kuulumistaan tiettyyn yhteisöön ja ovat siitä ylpeitä.

”Ja sit tietenkin se, että vaikka teetetään t-paitoja tai huppareita tai pipoja tai jotain, niis on se logo ja niitä kannetaan niinku ylpeinä, koska me kuulutaan tähän näin.”

Tallin sosiaalinen yhteisö kuvastaa ohjaajien mukaan osuvasti myös eräänlaista **mini yhteiskuntaa ja sen sisältämiä rooleja**. Lapset voivat näin turvallisella tavalla harjoitella yhteisöllistä osallisuutta ja ottaa aktiivista roolia yhteisten asioiden parissa. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa kiinnitetään ohjaajien mukaan huomiota lapsen kuulluksi tulemiseen ja myös kriittiseen mielipiteen ilmaisuun kannustetaan. Kokemus yhteisössä toimimisesta luo lapselle tunteen siitä, että oma ääni on tärkeä ja sillä on vaikutusta. Tämä voi puolestaan ruokkia myös laajempaa halua vaikuttaa ja osallistua niin omissa asioissa kuin yhteiskunnallisella tasollakin. Lisäksi talliyhteisössä ihmisillä on usein hyvin erilaisia rooleja. Esimerkiksi osa ihmisistä on toisia määräävämmässä asemassa, ja toisaalta myös tallilla tehtävät askareet ja niihin liittyvät roolit vaihtelevat. Erilaisia tehtäviä ja niiden asettamia rooleja seuraamalla ja myös näihin itse osallistumalla lapsen on mahdollista huomata, että yhteisö koostuu hyvin erilaisista tehtävistä, jotka ovat kaikki eri tavoin hyvin tärkeitä. Nämä tehtävät ja roolit voivat myös vaihdella, ja yksilön on mahdollista kokemuksen myötä myös kehittyä niissä. Näin ollen yhteisöjen tehtävät ja roolit antavat lapselle konkreettisen kokemuksen siitä, millaisia jakoja yhteiskunnassa yleisemminkin voi vallita.

Tallimiljöössä toimiminen mahdollistaa usein **erilaisten yhteisöjen luonnollisen syntymisen**. Tallimiljöössä toimivia erilaisia ihmisiä yhdistää sama hevosten hyvinvoinnista huolehtimisen tavoite. Tämän yhteisen tavoitteen kautta muotoutuu luonnollisella tavalla myös tallin yhteisöllisyys. Toisaalta yhteisöllisyys voidaan käsittää myös tallia laajemmin: tallimiljöötä ympäröivä, laajempi kyläyhteisökin voidaan kokea yhteisöksi, jonka jäsenenä olla. Näissä erilaisissa tallin ja sen ympäristön yhteisöissä lapsi pääsee tarkastelemaan myös omaa rooliaan ja toimintamallejaan osana yhteisössä toimimista. Tallimiljöössä lapsi on vuorovaikutuksessa muiden kanssa, jolloin yhteisölliset normit, kuten esimerkiksi tervehtiminen ja muiden kanssa juttelu, voivat kehittyä lapselle aiempaa luontevammiksi tavoiksi toimia. Tämä puolestaan vaikuttaa lapsen käsitykseen omasta itsestään ja roolistaan osana erilaisia yhteisöjä.

Kyselyssä ohjaajat nostivat esille **talliympäristön yhteisöllisyyden ja yhteisöissä toimimisen merkityksen turvallisena, lasta elämässä eteenpäin tukevana tekijänä**. Tallilla olevan yhteisöllisyyden kautta lapsen on mahdollista saada **yhteys toisiin ihmisiin** sekä saada **voimauttavia kokemuksia yhteisöön kuulumisesta**. Lisäksi ohjaajat korostivat yhteisöllisyydessä sen positiivisia vaikutuksia lapsen **sosiaaliin taitoihin**, jotka kehittyvät tallilla toisten kanssa yhteistyössä toimiessa hyvin luonnollisella tavalla. Tallilla lapsi saa erittäin tärkeitä kokemuksia vuorovaikutuksessa toimimisesta erilaisten ihmisten kanssa ja lisäksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan kautta lapsen on mahdollista saada **tukea myös vertaisiltaan**. Kyselyn muodostama kuva mukailee siten haastatteluaineiston myötä syntyneitä tuloksia siitä, että tallilla vallitsee lapselle usein hyvin merkityksellistä yhteisöllisyyttä. Talliyhteisön kautta lapsen on mahdollista saada monia eheyttäviä kokemuksia ja oppia toiminnan kautta myös elämässä tärkeitä yhteisöissä toimimisen taitoja.

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

6.1 Ohjaajien näkemys sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteiden vaikutuksesta lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin

Ensimmäisen tutkimuskysymyksen avulla etsin vastausta siihen, miten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri piirteet vaikuttavat ohjaajien näkemyksen mukaan Nussbaumin (2011) toimintavalmiuksien teorian mukaisiin toimintavalmiuksiin lasten ja nuorten elämässä. Seuraavassa tarkastelen saatuja tutkimustuloksia suhteessa tutkimuksen sosiaalipedagogiseen ja teoreettiseen viitekehykseen. Tutkimuksen teoreettisessa viitekehyksessä esiintynyt Allardtin (1976) hyvinvoinnin määritelmä toimi tutkimuksen teon aikana omaa reflektiota tukevana teoreettisena jäsennyksenä, kun taas Nussbaumin (2011) toimintavalmiuksien teoria oli näkyvissä konkreettisesti, tutkimuksessa käytettyjä kyselyä ja haastattelua jäsentävänä teoriana.

Tutkimustulokset osoittivat, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri piirteet vaikuttavat yleisesti tarkastellen merkittäväällä tavalla erilaisiin lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin ja sitä kautta kokonaisyhyvinvointiin. Ohjaajien mukaan kaikki tutkimuksessa esitellyt sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet edistävät jokaista Nussbaumin (2011) teorian mukaista toimintavalmiutta vähintäänkin jonkin verran, mutta useissa tapauksissa paljon. Toimintavalmiuksien teorian mukaiset toimintavalmiudet kattavat erilaiset hyvinvoinnin ulottuvuudet varsin laajasti. Siten tutkimuksen osoittamien tulosten valossa voidaan sanoa, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan kokonaisuudessaan vastata monipuolisella tavalla erilaisiin hyvinvoinnin haasteisiin lapsen tai nuoren elämässä.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta vaikuttaa ohjaajien mukaan toimintavalmiuksista erityisen paljon lapsen tai nuoren kykyyn tuntea ja ilmaista omia tunteitaan, sosiaalsiin suhteisiin ja sosiaalsiin taitoihin, suhteeseen luontoon ja muihin lajeihin sekä kykyyn leikkiä ja nauraa. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla näyttäisi siten olevan vaikutusta niin lapsen sisäisiin tunnetaitoihin kuin myös toisaalta lapsen ja ympäristön väliseen vuorovaikutukseen. Tämä tutkimustulos on yhdenmukainen sosiaalipedagogisen tavoitteenasettelun kanssa. Sosiaalipedagogiikan teoriassa korostuu kasvatustyölle asetettujen tavoitteiden monitasoisuus: yhtäältä sosiaalipedagogisessa työssä pyritään voimauttamaan yksilöä omassa elämässään, mutta toisaalta myös liittämään tätä osaksi suurempia yhteisöjä. Edellä mainituista toimintavalmiuksista lapsen tai nuoren kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan sekä kyky leikkiä ja nauraa ovat esimerkkejä sosiaalipedagogisesti tärkeistä, yksilötason kasvatuksellisista ta-

voitteista. Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot sekä suhde luontoon ja muihin lajeihin ovat toimintavalmiuksia, joihin liittyy puolestaan yhteisötason kasvatuksellisia tavoitteita. Siten sosiaalipedagogisesti tärkeät kasvatukselliset tavoitteet näyttäytyvät ohjaajien näkemysten valossa toteutuvan myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Lisäksi kokonaisuudessaan tutkimustuloksia tarkasteltaessa nähdään, että ohjaajien mukaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta vahvistaa kaikkia lapsen tai nuoren toimintavalmiuksia melko paljon. Toimintavalmiuksien kokonaisuus käsittää niin yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatason kasvatuksellisia tavoitteita. Koska sosiaalipedagoginen hevostoiminta edistää ohjaajien näkemysten mukaan kaikkia Nussbaumin (2011) teorian mukaisia toimintavalmiuksia lapsen elämässä, on sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa havaittavissa myös sosiaalipedagogisessa toiminnassa tavoiteltavaa yksilö-, yhteisö- ja yhteiskuntatasojen läpäisevää vaikuttavuutta.

Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteistä kaikki tässä tutkimuksessa eritelty toiminnan osa-alueet koettiin ohjaajien vastausten perusteella tärkeiksi lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta. Vaikka kaikilla sosiaalipedagogisen hevostoiminnan osa-alueilla nähtiin omat, tärkeät merkityksensä osana sosiaalipedagogista työtä, arvioitiin jotkut sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet erityisen merkityksellisiksi toimintavalmiuksien kokonaisvaltaisen edistämisen näkökulmasta. Näitä osa-alueita olivat ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutussuhde, ohjaajan antama neuvo ja ohjaus sekä hevosen hoito. Ohjaajien mukaan erityisesti ihmisen ja hevosen välinen vuorovaikutussuhde näyttäytyy sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa hyvin erityislaatuisena ja merkittävänä työn vaikuttavuutta lisäävänä tekijänä. Lisäksi tämä ihmisen ja hevosen ainutlaatuinen suhde erottaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan olennaisella tavalla muusta sosiaalipedagogisesta toiminnasta. Ohjaajan ammatillisuus näyttäytyy tutkimustulosten valossa hyvin merkittävänä osana lasten ja nuorten toimintavalmiuksien edistämistä. Tämä tarkoittaa sitä, että myös ammatillisen ohjauksen rooli on työssä erittäin tärkeässä roolissa, ja juuri se tekee työstä ammatillista ja tavoitteellista toimintaa. Myös hevosen hoito osoittautui sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteeksi, joka korostui ohjaajien vastauksissa. Tulkitsen tämän niin, että myös hevosen hoidolla ohjaajat käsittivät osittain päällekkäisiä teemoja ihmisen ja hevosen välisen vuorovaikutussuhteen kanssa, jolloin myös tässä osa-alueessa näyttäytyvät ihmisen ja hevosen välisen suhteen ainutlaatuisuus ja sen kuntouttavat vaikutukset. Toisaalta hevosen hoito on sosiaalipedagogisen hevostoiminnan osa-alue, jossa toiminnallisuus ja omakohtainen tekeminen nousevat merkittävään rooliin. Tämän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteen voisi siten nähdä vaikuttavan lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin osittain myös aktiivisen tekemisen ulottuvuuden myötä.

Tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on nähtävissä sosiaalipedagogiselle toiminnalle ominaisten aktiivisuus-, yhteisö- ja elämyspedagogisten ulottuvuuksien tärkeä merkitys. Erilaiset sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet, kuten esimerkiksi hevosen hoito, mahdollistavat lapsen tai nuoren aktiivisen osallistumisen toiminnallisuuden myötä. Lisäksi sosiaalipedagoginen hevostoiminta sisältää paljon yhteisöllisyyttä ja toiminnassa mukana olevat lapset ja nuoret pääsevät hevostoiminnassa osaksi erilaisia yhteisöjä. Yhteisöllisyys näyttäytyy lapsen vuorovaikutuksessa hevosen ja ohjaajan kanssa, talliyhteisössä ja myös talliyhteisöä laajemmassa yhteisöllisyydessä, esimerkiksi tietyllä alueella vallitsevan yhteisöllisyyden kautta. Lisäksi sosiaalipedagogiikalle ominainen elämyspedagogisuus on nähtävissä vahvana sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Toimiminen vuorovaikutuksessa ison eläimen kanssa on vahvasti elämyksellistä toimintaa. Lisäksi hevostoiminnassa hyödynnetty tallimiljöö ja sen sisältämät toiminnan mahdollisuudet eroavat olennaisella tavalla asiakkaiden arkisesta ympäristöstä. Myös tämä on tekijä, joka syventää elämyspedagogista ulottuvuutta sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.

Tutkimustuloksista kävi ilmi, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan eri piirteet vahvistavat ohjaajien näkemysten mukaan kaikkia Nussbaumin (2011) esittämiä lasten ja nuorten toimintavalmiuksia vähintäänkin jonkin verran, useissa tapauksissa jopa paljon. Nämä Nussbaumin esittämät toimintavalmiudet on mahdollista jaotella myös Allardtin (1976) hyvinvoinnin teorian mukaisiin jaotteluihin. Allardt jaotteli hyvinvoinnin kolmeen ulottuvuuteen, joita ovat: 1) Having 2) Loving 3) Being. Toimintavalmiuksista fyysinen terveys ja sen edellytykset kuuluu selkeästi Allardtin jaottelun ensimmäiseen osaan eli having-ulottuvuuteen. Loving-kategoriaan kuuluvat tulkintani mukaan toimintavalmiuksista sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot sekä suhde luontoon ja muihin lajeihin. Kolmanteen jaottelun osa-alueeseen, being-ulottuvuuteen, kuuluvat toimintavalmiuksista aktiivisuus oman elämänsä asioissa, kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan, kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon, kyky leikkiä ja nauraa sekä yhteiskunnallinen osallisuus. Näin myös Allardtin teorian mukaisen hyvinvoinnin voidaan tulkita edistyvän sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myötä vähintäänkin jonkun verran, paikoitellen myös tätä enemmän, kun Allardtin tekemiä teoreettisia jaotteluja tarkastellaan Nussbaumin esittämien toimintavalmiuksien jäsentämänä.

6.2 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla olevat tekijät ohjaajien näkemysten mukaan

Toisen tutkimuskysymyksen avulla pyrin paikantamaan sitä, mihin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuus ohjaajien mukaan kokonaisuudessaan perustuu. Tutkimustulosten mukaan ohjaajat kokevat, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuus perustuu hevosten lajiominaisuuksien hyödyntämiseen, ohjaajan sosiaalipedagogiseen ammatillisuuteen, luontoelementin monipuoliseen hyödyntämiseen, toiminnallisuuteen ja omakohtaiseen oppimiseen sekä yhteisöllisyyteen. Hevosen lajiominaisuuksia voidaan ohjaajien mukaan hyödyntää sosiaalipedagogisessa työssä hyvin monipuolisesti. Useita hevosen elämisen perustarpeita ja myös hevosen käyttäytymistapaa voidaan peilata luontevasti ihmisen elämään. Hevosen olemus on rauhoittava ja helposti lähestyttävä, jolloin lapsen on usein helpompi lähteä käsittelemään omia asioitaan hevosen kautta. Hevosen läheisyydessä lapsi tai nuori pääsee myös luonnollisella tavalla havainnoimaan ja säätelemään omia tunteitaan, sillä vuorovaikutus hevosen kanssa edellyttää hallittua ja johdonmukaista käyttäytymistä ihmiseltä. Lisäksi hevonen toimii usein lapsia toimintaan voimakkaasti motivoivana tekijänä, jolloin lapset kokevat sosiaalipedagogisen toiminnan usein mielekkäänä ja osallistuvat toimintaan varsin aktiivisesti.

Tutkimustulokset osoittivat, että hevosten lajiominaisuuksien hyödyntäminen mahdollistaa ohjaajien mukaan lapsen tai nuoren vuorovaikutustaitojen harjoittamisen matalammalla kynnyksellä kuin normaaleissa ihmisten välisissä vuorovaikutustilanteissa. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan voidaan katsoa toteuttavan sosiaalipedagogiikan erityistä tehtävää, jossa kasvatustyö kohdistuu erilaisissa elämän riskitilanteissa oleviin yksilöihin (Kurki & Nivala 2006, 12; Nivala 2008, 32). Tämä näyttäytyy siten, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan asiakkaina olevat lapset ja nuoret ovat usein kohdanneet elämässään monenlaisia haasteita liittyen omaan arkeensa. Nämä haasteet vaikuttavat usein myös muiden kanssa käytävään vuorovaikutukseen ja siten lasten ja nuorten vuorovaikutukseen liittyvät taidot voivat olla monin paikoin puutteellisia. Hevosen kautta lapsen on usein kuitenkin helpompi lähestyä näitä asioita ja harjoitella erilaisia vuorovaikutuksellisia taitoja turvallisessa ympäristössä, yhdessä hevosen kanssa. Taitojen karttuessa lapsi tai nuori voi uskaltautua hiljalleen soveltamaan opittuja taitoja myös ihmisten parissa. Matalalla kynnyksellä aloitettu vuorovaikutustaitojen harjoittelu tuo onnistumisen kokemuksia ja nämä onnistumiset usein ruokkivat aktiivisuutta myös muualla elämässä.

Toinen merkittävä ohjaajien nostama sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden takana oleva tekijä on ohjaajien sosiaalipedagoginen ammatillisuus. Tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan täydennyskoulutuksen käyneet ohjaajat tuovat oman ammatillisuutensa

myötä toimintaan sen sosiaalipedagogisen viitekehyksen ja siihen liittyvän toiminnan ideologian. Tulosten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan roolissa korostuvat erityisesti toiminnan tilanteiden ja asioiden sanoittaminen sekä tehtyjen havaintojen reflektointi yhdessä lapsen tai nuoren kanssa. Ohjaaja myös mallintaa omalla käyttäytymisellään ja toiminnallaan merkittävällä tavalla erilaisia vuorovaikutuksellisia taitoja. Ohjaaja on siten tärkeässä roolissa raamittamassa toiminnan kulkua ohjaamalla sitä omien havaintojensa kautta sosiaalipedagogisesti toivottuun suuntaan. Lisäksi tekemiensä havaintojen pohjalta ohjaaja reflektoi tilanteita yhdessä lapsen tai nuoren kautta, jolloin hän pyrkii antamaan tilaa myös tämän omalle ajattelulle ja ongelmanratkaisutaitojen kehittymiselle. Tällöin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien työssä näkyvät selkeästi sosiaalipedagogiset arvot. Näiden mukaan ohjaajan tulee tukea asiakkaan tiedollisten ja toiminnallisten voimavarojen kasvua, mutta toimien kuitenkin niin, että molemmat vuorovaikutuksen osapuolet ovat aktiivisen toimijan asemassa (Mönkkönen ym. 1999, 9 & 24–25). Siten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajan työssä korostuvat havaintojen tekeminen, niiden sanoittaminen sekä toiminnan mallintaminen, mutta myös asiakkaan rohkaiseminen osallisuuteen ja aidosti dialogiseen vuorovaikutussuhteeseen.

Tutkimustulosten mukaan ohjaajat kokevat kolmanneksi hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla olevaksi tekijäksi luontoelementin hyödyntämisen. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimintaympäristö on yleensä luontomiljöö ja ohjaajat hyödyntävät usein myös luonnon tarjoamia mahdollisuuksia osana sosiaalipedagogisten tavoitteiden saavuttamista. Luonto ominaisuuksineen tarjoaa lukuisia mahdollisuuksia havainnointiin ja ohjaajan ja lapsen väliseen refleктоivaan dialogiin näistä. Arjesta poikkeava ympäristö tarjoaa mahdollisuuden myös arjesta irrottautumisen kokemuksiin, minkä voi tulkita helpottavan omalla tavallaan myös omista totutuista arkisista tavoista ja rooleista irrottautumista. Lisäksi luonnon erilaiset lasta rauhoittavat tai aktivoivat aistikokemukset voivat useissa tapauksessa toimia ohjaajan sosiaalipedagogista työtä vahvistavana tekijänä. Usein lapsen tai nuoren arkiympäristöstä poikkeava luonto tarjoaa lisäksi sellaista elämyksellisyyttä, mitä hän ei muuten ehkä kokisi. Elämyksellisyys on yksi sosiaalipedagogiselle toiminnalle asetettu tärkeä tavoite, mutta se voi näyttäytyä eri käytännön sovelluksissa hieman eri painotuksin (Hämäläinen & Koistinen 2015, 20). Tutkimustulosten valossa sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa elämyksellisyys näyttää saavan suuren merkityksen, sillä sekä toimintaympäristö että itse toiminta hevosten parissa ovat vahvasti asiakkaiden arjesta erottuvia, elämyksellisiä toiminnan piirteitä.

Neljäs sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla oleva tekijä on ohjaajien näkemysten mukaan toiminnallisuus ja sen kautta tapahtuva lapsen tai nuoren omakohtainen oppiminen. Tutkimustuloksista ilmeni, että sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluvalla toiminnallisuudella

ja aktiivisella tekemisellä on ohjaajien näkemysten mukaan paljon kuntouttavia vaikutuksia. Toiminnallisuus ja sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan kuuluvat toiminnalliset harjoitukset mahdollistavat niin fyysisen kuin psyykkisenkin kehittymisen. Toiminnallisuudella voidaan parantaa esimerkiksi lapsen tai nuoren motoriikkaa ja tasapainoa. Lisäksi toiminnallisuus tarjoaa erilaisia kokemuksia, vahvistaen tilanteesta riippuen niin lapsen pettymyksen sietokykyä kuin uskoa omaan pystyvyyteen. Lisäksi toiminnallisuuden yhteydessä lapsi joutuu usein suunnittelemaan toimintaansa etukäteen ja pääsee aktiivisella tekemisellä harjoittamaan omia toiminnan suunnittelu- ja ongelmanratkaisutaitojaan. Toiminnallisuus edellyttää myös oman toiminnan reflektointia, ja antaa siten mahdollisuuden oppia omasta toiminnastaan. Kokonaisuudessaan talliympäristössä tapahtuva toiminnallisuus näyttäytyy lapsen tai nuoren näkökulmasta merkityksellisenä ja motivoivana, sillä toiminta lähtee usein tärkeiksi koetuista hevosen perustarpeista käsin. Lisäksi sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan olennaisesti kuuluva leikillisuus tekee toiminnasta helppoa ja hauskaa totisen puurtamisen sijasta. Kurki (2006, 181–183) esittää, että sosiaalipedagogiselle toiminnalle asetettu tärkeä tavoite on tarjota asiakkaille aktiivisen toimimisen mahdollisuuksia. Mahdollisuudet aktiiviseen toimintaan tukevat puolestaan yksilön kansalaisuuteen kasvamista. Tämä sosiaalipedagogiikan tavoite toteutuu tutkimustulosten mukaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa erinomaisesti, sillä toiminta perustuu pitkälti toiminnallisuuteen ja sen yhteydessä tapahtuvaan vuorovaikutukseen ja oppimisen kokemuksiin. Lisäksi tutkimustulosten valossa toiminnallisuus toimii tärkeänä asiakkaan ja ohjaajan välistä vuorovaikutusta syventävänä tekijänä, sillä ohjaajat kokevat toiminnallisuuden avaavan usein hevostoimintaan osallistuvien lasten ja nuorten tunnelukkoja.

Viides sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla oleva seikka on ohjaajien kokemusten mukaan toiminnassa vallitseva yhteisöllisyys. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta pohjautuu yhdessä tekemiseen ja sen myötä asetettuihin yhteisiin tavoitteisiin. Näin ollen yhteisöt syntyvät hyvin luonnollisella tavalla, sillä yhteisöjen jäsenet ovat kokoontuneet yhteisen asian äärelle. Yhteisöistä puuttuu siten keinotekoisuus ja ne ovat hyvin aitoja esimerkkejä erilaisista elämän aikana kohdattavista yhteisöistä. Yhteisöllisyys mahdollistaa lapsille ja nuorille omien tunteiden ja kokemusten jakamisen samanhenkisessä porukassa, ja näitä ryhmiä kuvaakin usein sisäinen luottamus ja keskinäinen tuki. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa lapset ja nuoret saavat tukea ja rohkaisua monitasoisesti, niin vertaistukena kuin hevosen ja ohjaajan tarjoamana. Yhteisöissä toimiessa korostuvat sekä keskinäisen vuorovaikutuksen että kommunikaation taidot ja näiden harjaantuminen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myötä. Lisäksi toiminnan myötä syntyvät yhteisöt näyttäytyvät ikään kuin miniyhteiskuntina, joissa on havaittavissa todellisessa yhteiskunnassa vallitsevia roolijaotteluita.

Näin lapsi tai nuori voi yhteisöllisyyden kautta havaita erilaisia yksilöiden välillä ja myös ajassa vaihtelevia rooleja, jotka kaikki ovat merkityksellisiä kokonaisuuden kannalta. Tämä voi harjaannuttaa ja voimauttaa lasta tai nuorta myös kasvavaan toimijuuteen ja osallisuuteen niin omassa elämässään, kuin myös laajemmin ympäröivässä yhteiskunnassa. Edellä mainittu talleilla vallitseva yhteisöllisyys näyttäytyy yhdenmukaisena sosiaalipedagogisen ideologian kanssa, sillä sosiaalipedagogisessa ajattelussa korostetaan yhteisöjen ja yhteisöllisen oppimisen merkitystä kasvatuksellisen työn välineenä (Hämäläinen & Koistinen 2015, 17). Tämä sosiaalipedagogisen toiminnan piirre näyttäytyy ohjaajien kokemusten mukaan vahvana tallilla tehtävässä työssä. Ohjaajien kokemusten mukaan talliyhteisö luo oman, luonnollisesti syntyvän ja varsin ainutlaatuisen yhteisöllisyyden tärkeäksi osaksi sosiaalipedagogista työtä.

Kokonaisuudessaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalta on ohjaajien mukaan paikannettavissa selkeästi sosiaalipedagogisen ajattelun lähtökohtia. Sosiaalipedagoginen teoria- ja tietopohja näyttäytyi vahvasti saaduissa tutkimustuloksissa ja sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa teoria ja käytäntö kytkeytyvät selkeästi yhteen. Teorian ja käytännön kytkös näyttäytyy sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa niin, että ohjaajat tunnistavat ja hyödyntävät käytännön työsäännön monia sosiaalipedagogisen toiminnan elementtejä, kuten muun muassa sosiaalipedagogista tavoitteellisuutta ja tavoitteita tukevia toiminnallisia harjoitteita, refleктоivaa ohjaustapaa ja sosiaalista yhteisöllisyyttä. Toisaalta sosiaalipedagoginen vuorovaikutus saa aineksia myös käytännöstä, sillä sosiaalipedagoginen hevostoiminta on tilanteittaista toimintaa. Hevostoiminnalla ei ole ennalta-asetettua käsikirjoitusta, vaan vuorovaikutustilanteet etenevät ennakoimatta, jolloin työssä korostuu ohjaajan ammatillisuus ja kyky tarttua näihin tilanteisiin sosiaalipedagogisesti rakentavalla tavalla. Siten työssä vuorottelevat sekä teorian että käytännön muodostamat ainekset, jotka nivoutuvat lopulta sosiaalipedagogiseksi kokonaisuudeksi ohjaajan, ohjattavan ja hevosen välisessä vuorovaikutuksessa. Lisäksi erilaiset sosiaalipedagogiikalle ominaiset arvot, kuten epätasa-arvon vähentäminen, dialogisuus, reflektiivisyys, kunnioittava vuorovaikutussuhde ja heikommassa asemassa olevien voimaannuttaminen näkyvät tutkimustulosten mukaan selkeästi myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Ohjaajat korostivat hyvän ilmapiirin luomista ja jokaisen osallistujan osallisuuden tukemista usein ryhmämuotoisesti toteutettavassa hevostoiminnassa. Ohjaajien tärkeäksi tehtäväksi osoitetaan tutkimuksen mukaan sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan osallistuvien lasten ja nuorten äänen vahvistaminen ja myös erilaisten keinojen hyödyntäminen heidän äänensä esiin tuomiseksi. Tällä pyritään voimaannuttamaan usein jollain lailla heikommassa asemassa olevia lapsia ja nuoria ja tukemaan siten heidän osallisuutta niin omassa elämässään kuin osana erilaisia yhteisöjä ja yhteiskuntaa. Tutkimuksessa korostui myös ohjaajan ja ohjattavan välinen dialoginen vuorovaikutussuhde,

jossa ohjaaja antaa tilaa lapsen tai nuoren kokemuksille ja niiden yhteiselle reflektiolle. Toisaalta dialogisuus näyttäytyy toiminnassa myös niin, että lapsi tai nuori voi halutessaan tukeutua myös hiljaisuuteen, jonka toiminta mahdollistaa. Hevosen parissa toimiessa ohjaajan on luonnollista antaa tilaa lapsen tai nuoren valitsemalle hiljaisuudelle, mikäli hän ei vielä sillä hetkellä kykene toimimaan aktiivisessa keskustelullisessa vuorovaikutuksessa. Tämä näyttäytyy huomattavana etuna verrattuna esimerkiksi perinteiseen toimistossa tapahtuvaan ohjaustyöhön. Toimistotila ja siihen liittyvän intensiivinen vuorovaikutustilanne voi tuntua ohjattavasta lapsesta tai nuoresta painostavana, minkä vuoksi ohjaajan ja ohjattavan aito dialogisuus voi heiketä. Talliympäristössä ja siihen liittyvässä toiminnallisuudessa nämä ohjaajan ja ohjattavan välistä vuorovaikutusta uhkaavat tekijät ovat poissa, jolloin luottamuksellista suhdetta on helpompi lähteä rakentamaan erilaisen toiminnallisuuden kautta. Lisäksi hevosen läsnäolo avaa ohjaajien näkemysten mukaan usein lapsella tai nuorilla olevia tunnelukkoja, mikä puolestaan toimii merkittävällä tavalla vuorovaikutusta avaavana ja sitä syventävänä tekijänä.

Toisen tutkimuskysymyksen saamat tulokset osoittavat myös, että Nussbaumin (2011) teorian aktiivista tekemistä (”doing”) korostava hyvinvoinnin ulottuvuus on erittäin tärkeä. Allardtin (1976) hyvinvointiteorian having-, loving- ja being-ulottuvuuksia on nähtävissä myös sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla, mutta lisäksi vaikuttavuutta täydentää olennaisella tavalla kyseisestä teoriasta puuttuva aktiivisen tekemisen ulottuvuus. Nussbaumin toimintavalmiuksien teoriassa tunnistetaan Allardtin erittelemät eri hyvinvoinnin osa-alueet, mutta näiden lisäksi Nussbaumin teoria nostaa yksilön oman aktiivisuuden keskeiseksi yksilön hyvinvoinnille. Ohjaajien kokemusten mukaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuus perustuu moniin lapsen tai nuoren omakohtaista kokemista ja oppimista tukevaan seikkaan. Tämä tapahtuu hevostoiminnassa olennaisen toiminnallisuuden avulla, sillä sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa tuetaan ohjaajien mukaan muun muassa lapsen tai nuoren omakohtaista toiminnan suunnittelua, ongelmanratkaisutaitojen harjoittamista, kokemuksellisuutta ja toiminnasta oppimista. Siten toiminnallisuus näyttäytyy ohjaajien näkemysten mukaan yhtenä toiminnan vaikuttavuuden taustalla olevana tekijänä ja sen voi nähdä olevan hyvin tärkeä osa yksilön hyvinvointia.

6.3 Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden kokonaisuus

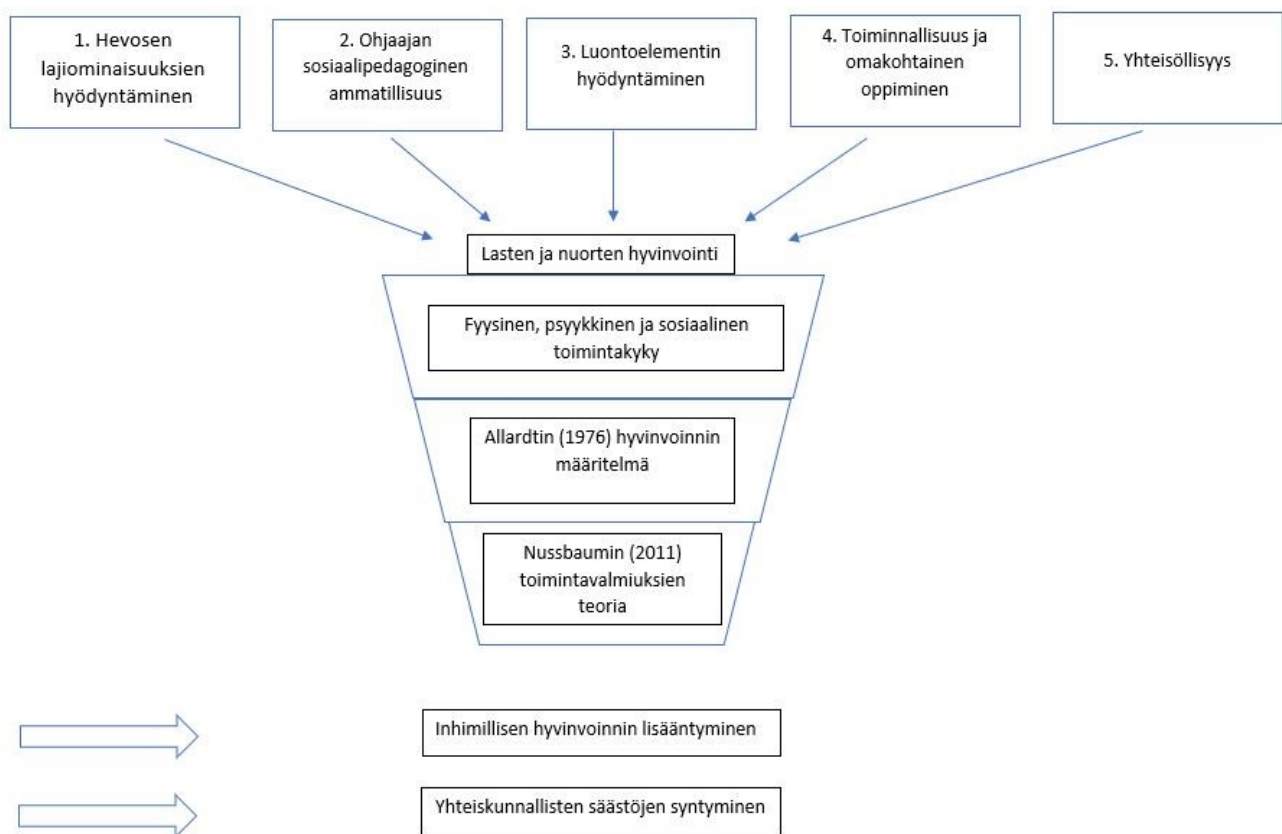
Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on ohjaajien näkemysten mukaan merkittävää vaikutusta lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin ja sitä kautta heidän kokonaishyvinvointiinsa. Vaikutukset perustuvat ohjaajien mukaan viiteen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan taustalla olevaan vaikutusmekanismiin: hevosten lajiominaisuuksien hyödyntämiseen, ohjaajan sosiaalipedagogiseen ammatillisuuteen, luontoelementin hyödyntämiseen, toiminnallisuuteen ja omakohtaiseen oppimiseen ja yhteisöllisyyteen. Näiden viiden eri vaikuttavan tekijän kautta sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on monipuoliset mahdollisuudet vaikuttaa laaja-alaisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on nähtävissä selkeästi sosiaalipedagogisen ideologian mukaisia toiminta-ajatuksia. Toiminnan vaikuttavuuden taustalla olevat tekijät perustuvat joko hevostoiminnan ominaispiirteisiin tai yleisemmin sosiaalipedagogisen toiminnan peruselementteihin. Hevosen lajiominaisuuksien ja luontoelementin hyödyntäminen ovat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan omia, ainutlaatuisia toiminnan vaikutusten taustalla olevia tekijöitä. Nämä tekijät erottavat sen muusta sosiaalipedagogisesta kasvatustyöstä. Ohjaajan sosiaalipedagoginen ammatillisuus, toiminnallisuus, omakohtainen oppiminen ja yhteisöllisyys ovat puolestaan piirteitä, jotka ovat yleisesti sosiaalipedagogisen toiminnan piirteitä. Nämä toteutuvat ohjaajien näkemysten mukaan sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa vahvasti.

Kokonaisuudessaan sosiaalipedagoginen hevostoiminta on toimintaa, jolla voidaan tehokkaalla tavalla vastata yhteiskunnassamme lisääntyneisiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteisiin. Sosiaalipedagogista hevostoimintaa voidaan hyödyntää niin ennaltaehkäisevässä kuin korjaavassa mielessä, ja sillä voidaan vahvistaa laajasti lasten ja nuorten toimintavalmiuksia. Toimintavalmiuksien vahvistaminen voidaan nähdä yksilöä voimaannuttavana prosessina, jolla pyritään vahvistamaan yksilön omaa toimijuutta elämässään. Sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa voimaannuttamiseen pyritään havaitsemalla ja sanoittamalla lapsen tai nuoren vahvuuksia sekä tarjoamalla hänelle erilaisia vahvistavia onnistumisen kokemuksia. Näin ollen Hattonin (2013, 16) esittämä ajatus sosiaalipedagogiseen toimintaan sisältyvästä voimavarakeskeisestä työotteesta näyttäytyy tutkimustulosten mukaan selkeästi myös sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa.

Sosiaalipedagoginen hevostoiminta voidaan valjastaa monissa tapauksissa suhteellisen matalan kynnyksen palveluksi, jolla voidaan ennaltaehkäistä ja vähentää lasten ja nuorten kokemaa pahoinvointia ja sitä kautta myös elämäntilanteiden kriisiytymistä. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämisellä on merkittävä vaikutus yksilöiden hyvinvoinnin kokemuksen ja inhimillisen hyvinvoinnin lisääntymisen

kannalta. Lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisääminen koskettaa yksilötasolla niin lasta itseään kuin myös tämän perhettä ja muuta lähipiiriä. Yhteiskunnallisesta näkökulmasta tarkasteltuna sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan puolestaan pahoinvoinnin vähentyessä ja vastaavasti hyvinvoinnin lisääntyessä saavuttaa selkeitä yhteiskunnallisia säästöjä. Esimerkiksi lasten ja näiden perheiden tilanteiden kriisiytymisen ennaltaehkäiseminen sosiaalipedagogisen hevostoiminnan avulla voi vähentää myöhempien raskaampien yhteiskunnallisten interventioiden tarvetta ja säästää sitä kautta yhteiskunnallisia resursseja hyvin merkittävällä tavalla (kuvio 1). Siten sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla on sekä yksilö- että yhteiskuntatason vaikuttavuutta, jolloin työmuotoa voikin suositella yhdeksi hyväksi lasten ja nuorten varhaisen tukemisen muodoksi. Johtopäätös on yhdenmukainen sosiaalipedagogisen teorian kanssa, jonka mukaan sosiaalipedagogiikan tieteenalalla voidaan vastata erilaisiin kasvatuksellisiin haasteisiin ja muihin yhteiskunnassa vallitseviin ajankohtaisiin ongelmiin tarjoamalla niihin sekä yksilö- että yhteiskuntatason yhdistävää näkökulmaa (Storø 2013, 31–32).

KUVIO 1. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuus lasten ja nuorten hyvinvointiin ohjaajien näkemyksen mukaan

Kuvio ilmaisee tutkimukseni muodostamia tutkimustuloksia. Ylimmät laatikot ilmaisevat ohjaajien näkemysten mukaisia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla olevia tekijöitä. Nämä vaikuttavuuden tekijät puolestaan vaikuttavat kokonaisvaltaisesti lasten ja nuorten hyvinvointiin, joka on yllä olevassa kuviossa muotoiltu tutkimuksen sisältämän hyvinvoinnin määritelmän mukaisesti. Tässä tutkimuksessa hyvinvointi on käsitetty spiraalimaisena käsitteenä, joka tarkentuu laajemmasta toimintakyvyn näkökulmasta kohti tarkkarajaisempia Allardtin (1976) ja Nussbaumin (2011) teorian mukaisia hyvinvoinnin määritelmiä. Kuvion alaosa puolestaan ilmaisee sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myötä syntyviä laajempia vaikutuksia. Näin ollen kuvio kokonaisuudessaan ilmaisee sitä, että lasten ja nuorten hyvinvointiin merkittäväällä tavalla vaikuttavalla sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan saavuttaa sekä inhimillisen hyvinvoinnin lisääntymistä, että yhteiskunnallisten säästöjen syntymistä, jolloin toiminta näyttäytyy useasta eri näkökulmasta tarkasteltuna panostamisen arvoisena työmuotona.

Tutkimukseni saamat tulokset ovat yhdenmukaisia aiemmin saatujen tutkimustulosten kanssa ja eri tutkimusten muodostamat näkökulmat näyttäytyvät selkeästi toisiaan tukevina. Saastamoisen (2007) saamat tutkimustulokset osoittivat, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ytimessä on asiakkaan ja ohjaajan välinen suhde talliympäristössä. Myös tässä tutkimuksessa ohjaajan ammatillisuus ja onnistunut suhde asiakkaaseen näyttäytyi yhtenä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla olevista tekijöistä. Lisäksi tutkimukseni avasi tarkemmin myös muita ohjaajien kokemia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan keskeisiä vaikuttavuuden tekijöitä, jolloin ohjaajan ammatillisuus oli tutkimuksessani vain yksi vaikuttavuuden taustalla olevista osa-alueista. Saastamoinen (2007) toteaa tutkimuksessaan myös, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet vaikuttaa asiakkaan toimintakykyä lisäävästi ovat riippuvaisia pitkälti asiakkaan sen hetkisestä toimintakyvystä ja hyvinvoinnin tilasta. Lähestyin itse tätä asiaa tutkimuksessani hieman eri näkökulmasta ja tutkimuksessani näyttäytyy, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan laajalla toimintarepertuaarilla ja sen moniulotteisilla vaikuttavuuden taustalla olevilla tekijöillä voidaan vastata yksilöllisellä tavalla erilaisten yksilöiden tarpeisiin.

Tutkimukseni tulokset osoittivat, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tavoitteiden asettelu on lähtökohdiltaan yksilöllinen, jolloin työssä voidaan edetä hyvin monenlaisista lähtökohdista käsin. Okulovin ja Koukkarin (2005) julkaisussa puolestaan todetaan, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan vastata hyvin erilaisissa, usein haastavissakin, elämäntilanteissa olevien tarpeisiin. Tutkimukseni tukee tätä näkemystä ainakin lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämisen näkökulmasta, mutta ei pysty ottamaan tähän kantaa muiden asiakasryhmien osalta tutkimuksen rajautuessa lapsiin ja nuoriin.

Aiemmassa tutkimuksessa esiinnousseet sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ulottuvuudet eli ennaltaehkäisevä, kuntoutuksellinen, tavoitteellinen, elämyksellinen ja yhteisöllinen ulottuvuus näyttäytyvät selkeästi myös omia tutkimustuloksia tarkasteltaessa. Tutkimukseni mukaan hevostoiminta näyttäytyy erilaisia hyvinvoinnin vajeita sekä ennaltaehkäisevänä että korjaavana toimintana, mikä on hyvin samansuuntainen tulos aikaisemmin saatujen tutkimustulosten kanssa. (Rönkkö 2017; Mustonen 2008; Hämäläinen & Koistinen 2007.) Sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta tehty tutkimus osoittaa, että hevostoiminta vastaa hyvin kokonaisvaltaisesti erilaisiin lasten ja nuorten hyvinvoinnin haasteisiin, huomioiden niin fyysiset, psyykkiset kuin sosiaalisetkin tekijät. Sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan lisätä nuorten yhteisöllisiä taitoja, tunteiden ilmaisun oppimista, onnistumisen kokemuksia, itsesäätelyä, sosiaalisia suhteita ja tarjota nuorille hyvin konkreettista tekemistä. Lisäksi tutkimuksen avulla on osoitettu, että lasten ja nuorten minäkuva, itsetunto ja sosiaaliset taidot kohentuvat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan myötä. (Rönkkö 2017; Siven 2015; Mustonen 2008.) Nämä edellä mainitut lasten ja nuorten hyvinvoinnissa tapahtuneet muutokset ovat asioita, jotka limittyvät useissa kohdissa yhteen myös tässä tutkimuksessa saamiini tutkimustuloksiin.

Tarkastelemani aiempi kansainvälinen tutkimus nojaa hevosavusteisuuden fyysisiin ja psyykkisiin hyvinvointivaikutuksiin. Earlesin, Vernonin ja Yetzin (2015) saamien tutkimustulosten mukaan hevosavusteisuus vähentää erilaisia lasten ahdistusoireita ja posttraumaattisia stressioireita. Pendryn, Smithin ja Roeterin (2014) saamat tutkimustulokset puolestaan osoittavat, että hevosavusteisuudella voidaan vähentää toimintaan osallistuneiden stressihormonitasoja. Nämä tutkimustulokset ovat samansuuntaisia tässä tutkimuksessa saatujen tulosten kanssa. Tässä tutkimuksessa ohjaajat kokivat, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla ja siihen kuuluvalla hevosavusteisuudella voidaan merkittäväällä tavalla saada esiin esimerkiksi erilaisia rauhoittavia vaikutuksia lapsessa tai nuoressa. Eri-tyisesti hevosen läsnäolo ja olemus ovat ohjaajien kokemusten mukaan usein turvallisuudentunnetta ja rentoutumista lisääviä tekijöitä. Toisaalta tässä tutkimuksessa tekemäni mielenkiintoinen havainto oli, että erilaisia sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteitä hyödyntämällä voidaan saada myös tarpeen mukaan positiivisia, lasta tai nuorta aktivoivia vaikutuksia.

Saamani tutkimustulokset olivat siis samansuuntaisia aiempien tutkimustulosten kanssa. Edellä mainituilla tutkimuksilla on kuitenkin erilaisia painotuseroja ja tutkimuksilla on yhtäläisyyksistä huolimatta oma tulokulmansa sosiaalipedagogiseen hevostoimintaan tai hevosavusteisuuteen. Minun tutkimukseni käsitteli sosiaalipedagogista hevostoimintaa lasten ja nuorten toimintavalmiuksien näkökulmasta, tuoden tutkimuskentälle ohjaajien näkökulman sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla olevista tekijöistä. Tutkimukseni näkökulma oli siten ohjaajalähtöinen ja tutki-

mukseni saamat tulokset perustuivat kokonaisuudessaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien näkemyksiin. Aihetta on mahdollista tarkastella vielä myös muista näkökulmista, joita esittelen tarkemmin tutkimukseni pohdintaluvussa.

7 POHDINTA

Tutkimukseni lähtöoletuksena oli, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta edistää lasten ja nuorten elämässä erilaisia Nussbaumin (2011) toimintavalmiuksien teorian mukaisia toimintavalmiuksia eli hyvinvoinnin ulottuvuuksia. Saamani tutkimustulokset osoittivat, että ohjaajien näkemysten mukaan lähtöoletukseni pitivät paikkansa. Tutkimuksen alussa kuitenkin pidin mahdollisena, että eri toimintavalmiuksien edistyminen olisi vaihtelevaa niin, että eri toimintavalmiuksien väliset edistymisessä tapahtuvat erot olisivat suurempia. Oletin näin, koska Nussbaumin (2011) teorian esittelemät toimintavalmiudet ovat keskenään hyvin erilaisia ja edustavat kukin hyvinvointia varsin erilaisista näkökulmista. Tämän vuoksi ajattelin etukäteen, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voitaisiin mahdollisesti vastata osaan toimintavalmiuksista paremmin, kun taas toisiin toimintavalmiuksiin vaikutus saattaisi olla pienempi. Näin ollen ohjaajien näkemys sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden moniulotteisuudesta ja erityisesti näkemys toiminnan merkittävästä vaikutuksesta kaikkiin teoriassa esitettyihin osa-alueisiin yllätti minut hieman.

Ohjaajien kokemat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden mekanismit muotoutuivat analyysin myötä luonnollisella tavalla. Sain myös huomata, että nämä vaikuttavuuden taustalla olevat tekijät muodostavat yhdessä toinen toisiinsa vuorovaikuttavan kokonaisuuden, jossa nämä vaikuttavuustekijät ovat enemmän kuin osiensa summa. Erilaiset sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuuden taustalla olevat tekijät toimivat toisiinsa vuorovaikuttaen niin, että toiminnan eri vaikuttavuuden mekanismit vaikuttavat omana ainutlaatuisena kokonaisuutena merkittäväällä tavalla lasten ja nuorten hyvinvointiin.

Kaiken kaikkiaan tutkimustulokset osoittivat, että ohjaajat pitävät sosiaalipedagogista hevostoimintaa tehokkaana lasten ja nuorten hyvinvointia edistävänä työmuotona, jolla voidaan vastata erilaisiin hyvinvoinnin haasteisiin monipuolisella tavalla. Tulokset osoittivat, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta on toimintana myös varsin ainutlaatuista ja sille on paikannettavissa selkeästi omat hyvinvointia edistävät vaikutusmekanisminsa. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta osoittautui tutkimuksessa toiminnaksi, jonka omat erityispiirteet tekevät siitä hyvin ainutlaatuisen työmuodon, joka erottuu erilaisista muista auttamis- ja kasvatustyön muodoista omalla erityisosaamisellaan. Hevostoiminta näyttyi tutkimuksessa myös vahvasti sosiaalipedagogisesti orientoituna toimintana, jota ohjaa monet sosiaalipedagogiikan lähtökohdat. Lisäksi tulkitsin tutkimuksen teon aikana ohjaajien kokemuksia niin, että sosiaalipedagogisella hevostoiminnalla voidaan lisäksi paikata joitakin perinteisempien las-

ten ja nuorten hyvinvointiin tähtäävien työmenetelmien heikkoja kohtia. Esimerkiksi hevostoiminnalle olennaiset piirteet kuten hevosen hyödyntäminen työssä, toiminnallisuus ja arjen toimintaympäristöstä olennaisesti eroava toimintamiljöö osoittautuivat sellaisiksi tekijöiksi, jotka toimivat usein lasten ja nuorten erilaisia tunnelukkoja avaavina tekijöinä. Tämä puolestaan vähentää perinteisiä vuorovaikutustyössä kohdattavia haasteita ja mahdollistaa tätä kautta syvemmän sosiaalipedagogisen työskentelyn lapsen tai nuoren kanssa. Lisäksi sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa on paikannettavissa sekä yksilö- että yhteiskuntatason vaikuttavuutta, jolloin toiminta näyttäytyy panostamisen arvoisena vaihtoehtona lasten ja nuorten hyvinvointia edistävässä työssä.

Tutkimus otettiin kentällä vastaan kaksijakoisesti. Toisaalta tutkimukseen osallistuneet sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajat toivat useaan otteeseen esille kentän tarvetta tutkimustiedolle. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan työmuodolle ja sen vaikuttavuudelle toivottiin tunnettavuutta niin, että toiminnan tuloksellisuus saataisiin paremmin tietoisuuteen ja sitä kautta toimintaan myös panostettaisiin enemmän. Toisaalta tutkimukseen osallistuvien määrä oli yllättävän pieni, ottaen huomioon, että ala on vielä kohtuullisen nuori ja sen yleinen tunnettavuus ei ole vielä kovinkaan hyvä. Tämän vuoksi myös oletin kyselyä lähettäessäni, että alan ammattilaiset olisivat aktiivisia osallistumaan tutkimukseen, joka toisi alaa tunnetummaksi. Lähetin kyselytutkimuksen kutsun kaikille Sosiaalipedagoginen Hevostoiminta ry:n yhteystietolistalla oleville ohjaajille, joita oli siinä vaiheessa tutkimusta 86 kappaletta. Lopulta vastauksia tuli vain 21 ohjaajalta, vaikka lähetin kyselyyn osallistumisesta vielä muistutuksen hyvissä ajoin ennen kyselyn sulkemista. Pieni vastausmäärä esti alun perin suunnitellun tilastollisten analyysin tekemisen. Tästä syystä päädyin tekemään tutkimuksen laadullisin menetelmin, täydentämällä saatua kyselyaineistoa haastatteluilla. Haastattelujen tekeminen osoittautui kuitenkin erittäin hyväksi ratkaisuksi ja sain laadullisen tutkimusotteen avulla mielestäni varsin moniulotteisen kuvan tutkimuskohteistani.

Huomioitavaa oli, että tutkimukseen osallistuneissa ohjaajissa oli nähtävissä selkeää halua ja innostusta osallistua alansa kehittämiseen, sillä noin puolet kyselyyn osallistuneista jättivät lisäksi yhteystietonsa myös myöhempää haastattelua varten. Näin ollen tutkimuksen osallistuminen jakoi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajat kahteen joukkoon: osa ohjaajista ei osoittanut kiinnostusta osallistua tutkimuksen tekoon, kun taas tutkimukseen osallistuneet olivat varsin aktiivisia ja toivat myös oma-aloitteisesti esille kentällä työskentelevien tarvetta tutkimustiedolle. Ohjaajat korostivat, että heillä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimijoina on runsaasti omakohtaista kokemusta toiminnan vaikuttavuudesta, mutta tämä tieto pitäisi saada nykyistä paremmin tietoon myös päättävillä tahoilla. Toivonkin, että tämän tutkimuksen myötä voin osaltani olla lisäämässä tietoa sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen vaikuttavuudesta. Olisi hienoa, jos tieto saavuttaisi sekä päättävät

tahot että alalla toimivat henkilöt, ja toisi lisäksi sosiaalipedagogista hevostoimintaa tunnetummaksi myös yleisemmällä tasolla. Erityisenä toiveenani on, että tätä tutkimustietoa levittämällä voisin osaltani olla lopulta myös myötävaikuttamassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin lisäämiseen.

Tutkimukseni perusteella suosittelen, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yhteys sosiaalipedagogiikan oppiaineeseen pidetään vahvana myös tulevaisuudessa. Tutkimus osoitti, että sosiaalipedagogiikka tieteenalana tarjoaa hevostoiminnalle merkittävän teoreettisen viitekehyksen, johon toiminnan periaatteet ja tavoitteet voimakkaasti nojautuvat. Erityisesti tilanteessa, jossa erilaiset hyvinvoinnin haasteet ovat jatkuvasti kasvaneet, auttamis- ja kasvatustyön on perustuttava tutkittuun tietoon. Sosiaalipedagogisen tiedon avulla voidaan vastata moniin talliyhteisöissä esiintyviin kasvatuksellisiin kysymyksiin ja lisäksi sosiaalipedagogiikan vahvasti sosiaaliset lähtökohdat soveltuvat erinomaisesti talliyhteisöissä toteutettavan, hyvinvointia tukevan työn perustaksi. Siten sosiaalipedagogisen hevostoiminnan on pidettävä kiinni tieteellisyydestä myös tulevaisuudessa. Tämä tapahtuu siten, että sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajien koulutuksessa pidetään kiinni koulutuksen riittävästä laajuudesta ja sisällöllisestä laadusta. Koulutuksen on kytkeydyttävä sosiaalipedagogiikan oppiaineeseen ja yliopiston kanssa tehtävään yhteistyöhön. Tällä varmistetaan se, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta perustuu tutkittuun, tieteelliseen tietoon. Ajankohtaisen tutkimustiedon hyödyntäminen mahdollistaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteuttamisen laadukkaasti ja tuloksekkaasti. Lisäksi vahva tieteellinen tausta tekee suomalaisesta sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta työmuodon, joka kestää myös kansainvälisen vertailun.

Tutkimusaiheeni on erittäin tärkeä ja ajankohtainen, mutta alalla riittää myös paljon muita potentiaalisia tutkimusaiheita. Tutkimusprosessini aikana muodostunut tieto ruokki haluani tietää lisää, ja minulle syntyi runsaasti uusia tutkimusideoita. Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuustutkimukselle olisi lisätilausta, sillä toiminnan tehokkuutta ja sen hyötyjä osoittamalla alaa saadaan tunnetummaksi ja sitä kautta toiminnan tueksi saadaan myös tarvittavia resursseja. Tutkimukseni käsiteli osaltaan sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikuttavuutta, mutta näkökulmani keskittyi ohjaajien subjektiivisiin kokemuksiin. Ohjaajien subjektiivinen kokemus on erittäin tärkeä näkökulma, sillä ohjaajat ovat lähinnä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan arkea ja sen asiakkaita. Siten heillä on myös paras kokemus toiminnan jatkuvuudesta ja sen vaikuttavuudesta yleisellä tasolla. Tätä tutkimusta voisi kuitenkin täydentää erinomaisesti tilastollisella vaikuttavuustutkimuksella. Tällöin toiminnan tuloksellisuudesta voitaisiin saada myös kvantitatiivista tietoa, joka kertoisi toiminnan vaikuttavuudesta tilastollisen tutkimustiedon näkökulmasta. Yhteiskunnallisesti merkittävää olisi tarkastella palvelun vaikuttavuutta suhteessa siihen asetettuihin kustannuksiin. Sosiaalipedagogista hevos-

toimintaa toteuttavien yritysten näkökulmasta olisi puolestaan tärkeää tarkastella sitä, kuinka kannattavaa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tuottaminen on taloudellisesti. Lisäksi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan yksilötason vaikuttavuutta voisi tarkastella myös toimintaan osallistuneiden asiakkaiden näkökulmasta, esimerkiksi tapaustutkimuksellista tutkimusotetta hyödyntämällä. Näin saavutettaisiin mahdollisesti syvällinen ja havainnollistava kuvaus asiakkaiden subjektiivisista kokemuksista sosiaalipedagogisen hevostoiminnan merkityksistä ja sen hyödyistä yksilötasolla. Kaiken tämän ohella pohdin myös, että olisi mielenkiintoista tarkastella sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toteutusta etnografisen tutkimuksen keinoin. Tällöin tutkijana olisi mahdollista päästä sisään hevostoiminnan toimintaympäristöön ja havaita mahdollisesti tässäkin tutkimuksessa mainittuja asioita omakohtaisesti havainnoiden, oman tutkimuksen lähtökohdista käsin.

Tutkimuksen teon yhteydessä vakuutuin sosiaalipedagogisen hevostoiminnan hyvinvointivaikutuksista lasten ja nuorten elämässä. Työmenetelmällä on monia ainutlaatuisia piirteitä, jotka erottavat työmuodon muista perinteisemmistä kasvatuksen ja auttamisen aloista. Kuitenkin erään haastateltavan pohdinta jäi mieleeni. Hän oli pohtinut, kuinka sosiaalipedagoginen hevostoiminta eroaa muusta eläinavusteisesta toiminnasta. Kysymys oli hyvä ja jäin myös itse tutkijan roolissa pohtimaan tätä. Nyt tutkimuksen teon jälkeen ajattelen, että sosiaalipedagoginen hevostoiminta eroaa muusta eläinavusteisuudesta nimenomaan sosiaalipedagogisen viitekehyksensä ja hevosen ainutkertaisten lajiominaisuuksien hyödyntämisen kautta. Vaikka lapsi tai nuori voi mahdollisesti kokea osittain samoja asioita myös muiden eläinten kanssa, on hevosessa myös selkeät omat lajiominaiset piirteensä, joita muilla eläinlajeilla ei ole. Silti eläinavusteisuus alana on ilmiö, joka kaipaisi mielestäni selkeämpää rajanvetoa sen eri toimintamuotojen välille. Myös tällaiselle tutkimukselle olisi tällä hetkellä tarvetta.

Tämä tutkimusprosessi oli minulle hieno mahdollisuus päästä syventämään tietoa itseäni kovasti kiinnostavasta aiheesta. Tutkimuksen teko vei paljon aikaa ja se myös vaati lukuisia aktiivisia valintoja matkan aikana. Tutkimusprosessi näyttäytyi minulle ajassa etenevänä ajattelun kypsyamisprosessina, jolloin jokainen tutkimuksellinen valinta johti aina johonkin sellaiseen tilanteeseen, joka johti pian taas uusiin valintoihin. Näin ollen tutkimukseni teko eteni lumipalloilmiön tavoin niin, että tutkimuksen kokonaisuus muotoutui tutkimusprosessin edetessä. Esimerkiksi kyselyn tuottaessa odotettua pienemmän määrän vastauksia, jouduin tekemään uusia valintoja tutkimukseni analyysistä ja sitä kautta koko tutkimukseni luonteesta. Tämä kuitenkin johti siihen, että koin kyselyn ja haastattelun olleen lopulta erittäin onnistunut valinta, koska menetelmät täydensivät hyvin toisiaan ja kietoutuivat tutkimusprosessin aikana hyvin yhteen. Mielestäni lopputulos oli toimiva ja johdonmukainen kokonaisuus

ja koin onnistuneeni siinä, etteivät nämä menetelmät jääneet toisistaan irrallisiksi. Vaikka tutkimuksen teko venähti ajallisesti hieman pidemmäksi kuin mitä alun perin olin ajatellut, niin näin tutkimusprosessin lopulla näen tässä omat hyvät puolensa. Tutkimuksen teossa kohtasin paljon uusia asioita niin itse tutkimusprosessista kuin tutkimusaiheestakin. Koen, että tämän tutkimuksen teon aikana nämä asiat saivat riittävästi aikaa kypsyä, mikä on ollut luonnollisesti vaikuttamassa myös tutkimuksen kokonaisuuden hallintaan. Kaiken kaikkiaan tutkimuksen teko oli erittäin antoisa ja opettavainen prosessi. Toivon, että saamiani tutkimustuloksia hyödynnetään tulevaisuudessa sosiaalipedagogisen hevostoiminnan tunnettavuuden lisäämiseksi ja toiminnan vaikuttavuuden osoittamiseksi. Sosiaalipedagoginen hevostoiminta on alana tuore ja nouseva, joten jään mielenkiinnolla seuraamaan tämän hevestaloudellisen ja sosiaalikasvatuksellisen alan yhteenkietoutumista ja sen tulevaisuuden sovelluksia.

LÄHTEET

- Allardt, Erik. 1976. *Hyvinvoinnin ulottuvuuksia*. Helsinki: WSOY.
- Andres, Lesley. 2012. *Designing and Doing Survey Research*. Lontoo: SAGE.
- Antle, Beverley J. & Cheryl Regehr. 2003. "Beyond Individual Rights and Freedoms: Metaethics in Social Work Research." *Social Work* 48:1, 135–144.
- Butler, Ian. 2002. "A Code of Ethics for Social Work and Social Care Research." *British Journal of Social Work* 32:2, 239–248.
- Clarkeburn, Henriikka & Arto Mustajoki. 2007. *Tutkijan arkipäivän etiikka*. Tampere: Vastapaino.
- de Leeuw Edith D. & Joop J. Hox. 2008. "Self-Administered Questionnaires: Mail Surveys and Other Applications". Teoksessa *International Handbook of Survey Methodology*, toim. Edith D. de Leeuw, Joop J. Hox & Don A. Dillman. New York: Lawrence Erlbaum Associates, 239–263.
- de Leeuw Edith D., Joop J. Hox & Don A. Dillman. 2008. "The Cornerstones of Survey Research". Teoksessa *International Handbook of Survey Methodology*, toim. Edith D. de Leeuw, Joop J. Hox & Don A. Dillman. New York: Lawrence Erlbaum Associates, 1–17.
- Diener, Ed, Shigehiro Oishi & Richard E. Lucas. 2003. "Personality, Culture and Subjective Well-being: Emotional and Cognitive Evaluations of Life." *Annual Review of Psychology* 54:1, 403–425.
- Earles L. Julie, Laura L. Vernon & Jeanne P. Yetz. 2015. "Equine-Assisted Therapy for Anxiety and Posttraumatic Stress Symptoms." *Journal of Traumatic Stress* 28, 149–152.
- <http://web.b.ebscohost.com.ezproxy.uef.fi:2048/ehost/pdfviewer/pdfviewer?sid=0f4914d9-a743-4677-814e-04cefc89ca9%40sessionmgr102&vid=3&hid=118> (Luettu 26.10.2016)
- Eriksson, Lisbeth, Hans-Erik Hermansson & Ann-Charlotte Münger. 2004. *Socialpedagogik och samhällsförståelse: teori och praktik i socialpedagogisk forskning*. Tukholma: Brutus Östlings Bok-förlag Symposium.
- Eriksson, Lisbeth & Ann-Marie Markström. 2003. "Interpreting the Concept of Social Pedagogy". Teoksessa *Perspectives and Theory in Social Pedagogy*, toim. Anders Gustavsson, Hans-Erik Hermansson & Juha Hämäläinen. Göteborg: Daidalos, 9–23.
- Eskola, Jari & Jaana Vastamäki. 2015. "Teemahaastattelu: Opit ja opetukset". Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*, toim. Raine Valli & Juhani Aaltola. Jyväskylä: PS-kustannus, 27–44.
- Eskola, Jari & Juha Suoranta. 1998. *Johdatus laadulliseen tutkimukseen*. Tampere: Vastapaino.
- Fog, Elsebeth. 2004. "A Social Pedagogical Perspective on Milieu Therapy". Teoksessa *Perspectives and Theory in Social Pedagogy*, toim. Anders Gustavsson, Hans-Erik Hermansson & Juha Hämäläinen. Göteborg: Daidalos, 24–45.
- Gustavsson, Bernt. 2010. "Knowledge, Bildung and Action in Social Pedagogy". Teoksessa *Learning to Fly: Social Pedagogy in a Contemporary Society*, toim. Lisbeth Eriksson & Thomas Winman. Göteborg: Daidalos, 15–30.

Hatton, Kieron. 2013. *Social Pedagogy in the UK: Theory and Practice*. Lyme Regis: Russell House Publishing.

Hauge, Hilde, Ingela L. Kvaalem, Bente Berget, Marie-Jose Enders-Slegers & Bjarne O. Braastad. 2014. "Equine-Assisted Activities and the Impact on Perceived Social Support, Self-esteem and Self-efficacy among Adolescents: an Intervention Study." *International Journal of Adolescence and Youth* 19:1, 1–21.

<http://www.tandfonline-com.ezproxy.uef.fi:2048/doi/full/10.1080/02673843.2013.779587?scroll=top&needAccess=true>
(Luettu 5.2.2017)

Hegstrup, Søren. 2004. "Tendencies and Trends in Social Pedagogy in Denmark at the Turn of the Millennium". Teoksessa *Perspectives and Theory in Social Pedagogy*, toim. Anders Gustavsson, Hans-Erik Hermansson & Juha Hämäläinen. Göteborg: Daidalos, 72–82.

Heinonen, Hanna, Antti Väisänen & Tiia Hipp. 2012. *Miten lastensuojelun kustannukset kertyvät?* Helsinki: Lastensuojelun keskusliitto.

https://www.lskl.fi/materiaali/lastensuojelun-keskusliitto/Miten_lastensuojelun_kustannukset_kertyvat.pdf (Luettu 23.11.2017)

Hirsjärvi, Sirkka, Pirkko Remes & Paula Sajavaara. 2003. *Tutki ja kirjoita*. Helsinki: Tammi.

Holstein, James A. & Jaber F. Gubrium. 1998. "Active Interviewing". Teoksessa *Qualitative Research: Theory, Method and Practice*, toim. David Silverman. Lontoo: SAGE, 113–129.

Hyvätti, Niina. 2005. "Tallityöstä potkua elämään: syrjäytyvä nuori talliyhteisössä". Teoksessa *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*, toim. Seija Okulov & Katja Koukkari. Kuopio: Kuopion yliopisto, 20–29.

Hämäläinen, Juha. 1999. *Johdatus sosiaalipedagogiikkaan*. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Hämäläinen, Juha. 2012. "Social Pedagogical Eyes in the Midst of Diverse Understandings, Conceptualisations and Activities." *International Journal of Social Pedagogy* 1:1, 3–16.

Hämäläinen, Juha. 2013. "Defining Social Pedagogy: Historical, Theoretical and Practical Considerations." *British Journal of Social Work* 45:3, 1022–1038.

Hämäläinen, Juha. 2016. "Yhteiskunnalliset kysymykset". Teoksessa *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria*, toim. Kirsti Kumpulainen, Eeva Aronen, Hanna Ebeling, Eila Laukkanen, Mauri Marttunen, Kaija Puura & Andre Sourander. Helsinki: Duodecim, 105–112.

Hämäläinen, Juha & Kari Koistinen. 2007. *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä*. Kuopio: Kuopion yliopiston julkaisuja. Julkaisematon lähde.

Kaarela, Johanna. 2005. "Juokse sinä humma kun tuo taivas on niin tumma... Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun sosiaalityön avohuollon tukitoimena". Teoksessa *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*, toim. Seija Okulov & Katja Koukkari. Kuopio: Kuopion yliopisto, 50–58.

Karjalainen, Leila. 2015. *Tilastotieteen perusteet*. Ristiina: Pii-kirjat.

Karol, Jane. 2007. "Applying a Traditional Individual Psychotherapy Model to Equine-facilitated Psychotherapy (EFP): Theory and Model." *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 12:1, 77–90.

<http://ccp.sagepub.com.ezproxy.uef.fi:2048/content/12/1/77.full.pdf+html> (Luettu 14.10.2016)

Ketokivi, Mikko. 2015. *Tilastollinen päättely ja tieteellinen argumentointi*. Helsinki: Gaudeamus.

Koistinen, Kari. 2005. "Hevostoiminta ehkäisemään lasten ja nuorten syrjäytymistä". Teoksessa *Rat-sastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*, toim. Seija Okulov & Katja Koukkari. Kuopio: Kuopion yliopisto, 1–10.

Koskinen, Seppo, Annamari Lundqvist & Noora Ristiluoma. 2012. "Toiminta- ja työkyky". Teoksessa *Terveys, toimintakyky ja hyvinvointi Suomessa 2011*, toim. Seppo Koskinen, Annamari Lundqvist & Noora Ristiluoma. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitoksen julkaisuja 68, 119–154.

Kurki, Leena & Elina Nivala. 2006. "Johdanto". Teoksessa *Hyvä ihminen ja kunnon kansalainen: johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan*, toim. Leena Kurki & Elina Nivala. Tampere: Tampere University Press, 11–23.

Kurki, Leena. 2006. "Kansalainen persoonana yhteisössään". Teoksessa *Hyvä ihminen ja kunnon kansalainen: johdatus kansalaisuuden sosiaalipedagogiikkaan*, toim. Leena Kurki & Elina Nivala. Tampere: Tampere University Press, 115–191.

Kuula, Arja & Sanni Tiitinen. 2010. "Eettiset kysymykset ja haastattelujen jatkokäyttö". Teoksessa *Haastattelun analyysi*, toim. Johanna Ruusuvaara, Pirjo Nikander & Matti Hyvärinen. Tampere: Vastapaino, 446–459.

Latella, Donna & Barbara N. Abrams. 2015. "The Role of the Equine in Animal-Assisted Interactions". Teoksessa *Handbook on Animal-Assisted Therapy: Foundations and Guidelines for Animal-Assisted Interventions*, toim. Aubrey H. Fine. Amsterdam: Elsevier/Academic Press, 115–137. <http://www.sciencedirect.com.ezproxy.uef.fi:2048/science/article/pii/B9780128012925000109> (Luettu 13.10.2016)

Lee Abbott, Martin McKinney & Jennifer McKinney. 2013. *Understanding and Applying Research Design*. Somerset: John Wiley & Sons, Inc. 2013.

Lämsä, Anna-Liisa. 2009. *Tuhat tarinaa lasten ja nuorten syrjäytymisestä: lasten ja nuorten syrjäytyminen sosiaalihuollon asiakirjojen valossa*. Oulu: Oulun yliopiston julkaisuja E. Kasvatustieteet 102.

Marttunen, Mauri & Linnea Karlsson. 2013. "Nuoruus ja mielenterveys". Teoksessa *Nuorten mielenterveyshäiriöt: opas nuorten parissa työskenteleville aikuisille*, toim. Mauri Marttunen, Taina Huurre, Thea Strandholm & Riitta Viialainen. Helsinki: Terveysten ja hyvinvoinnin laitos, 7–16.

Moss, Peter & Claire Cameron. 2011. "Social Pedagogy: Current Understandings and Opportunities". Teoksessa *Social Pedagogy and Working with Children and Young People: Where Care and Education Meet*, toim. Peter Moss & Claire Cameron. Lontoo & Philadelphia: Jessica Kingsley Publishers, 7–32.

Mustonen, Laura. 2008. *Oletko katsonut hevosta silmiin? Sosiaalipedagoginen hevostoiminta erityistä tukea tarvitsevien lasten ja nuorten kuntoutuksessa*. Pro gradu -tutkielma. Tampereen yliopisto: Opettajankoulutuslaitos.

<https://tampub.uta.fi/bitstream/handle/10024/80445/gradu03437.pdf?sequence=1> (Luettu 25.10.2016)

Mönkkönen, Kaarina, Marjukka Nurro & Raija Väisänen. 1999. *Sosiaalipedagogiikan käytännön sovelluksia*. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Nivala, Elina. 2008. *Kansalaiskasvatus globaalin ajan hyvinvointiyhteiskunnassa: kansalaiskasvatuksen sosiaalipedagoginen teoriakehys*. Kuopio: Snellman-instituutti.

Nussbaum, Martha C. 2011. *Creating Capabilities: the Human Development Approach*. Cambridge, Mass: Harvard University Press.

Okulov, Seija & Katja Koukkari. 2005. *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*. Kuopio: Kuopion yliopisto.

Pendry, Patricia, Annelise N. Smith & Stephanie M. Roeter. 2014. "Randomized Trial Examines Effects of Equine Facilitated Learning on Adolescents' Basal Cortisol Levels." *Human-Animal Interaction Bulletin* 2:1, 80–95.

<https://news.wsu.edu/wp-content/uploads/sites/609/2014/04/effects-of-equine-facilitated-learning.pdf> (Luettu 26.10.2016)

Pennanen, Anne. 2005. "Nuorisokodin nuorten innostaminen hevosten pariin". Teoksessa *Ratsastuspedagogiikasta sosiaalipedagogiseksi hevostoiminnaksi: sosiaalipedagogisen hevostoiminnan perusteet ja sovellukset täydennyskoulutuksen kokemuksina*, toim. Seija Okulov & Katja Koukkari. Kuopio: Kuopion yliopisto, 30–33.

Ranne, Kaarina. 2002. *Sosiaalipedagogiikan ydintä etsimässä: sosiaalipedagogiikka suomalaisten ja ruotsalaisten asiantuntijahaastattelujen sekä dokumenttien valossa*. Turku: Turun yliopiston julkaisuja C. Kasvatustieteet 189.

Ruusuvuori, Johanna & Liisa Tiittula. 2005. "Tutkimushaastattelu ja vuorovaikutus". Teoksessa *Haastattelu: Tutkimus, tilanteet ja vuorovaikutus*, toim. Johanna Ruusuvuori & Liisa Tiittula. Tampere: Vastapaino, 22–56.

Rönkkö, Mia. 2017. *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta lastensuojelun avohuollon tukitoimena: "Nelijalkainen kuntouttaja nostaa arjen helmet esiin"*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden laitos.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20170910/urn_nbn_fi_uef-20170910.pdf (Luettu 23.11.2017)

Saari, Juho. 2011. *Hyvinvointi: suomalaisen yhteiskunnan perusta*. Helsinki: Gaudeamus Helsinki University Press.

Saastamoinen, Katri. 2007. *Sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdollisuudet psykososiaalisen toimintakyvyn tukemisessa*. Pro gradu -tutkielma. Kuopion yliopisto: Sosiaalityön ja sosiaalipedagogiikan laitos.

Silverman, David. 2000. *Doing Qualitative Research: A Practical Handbook*. Lontoo: SAGE.

Siven, Satu. 2015. *Elämänhallintaa etsimässä: sosiaalipedagoginen hevostoiminta huostaan otettujen nuorten elämänhallinnan tukena koulukodissa*. Pro gradu -tutkielma. Itä-Suomen yliopisto: Yhteiskuntatieteiden laitos.

http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20150434/urn_nbn_fi_uef-20150434.pdf (Luettu 25.10.2016)

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. *Jäseneksi*.

<http://www.hevostoiminta.net/6> (Luettu 3.2.2017)

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. *Sosiaalipedagoginen hevostoiminta*.

<http://www.hevostoiminta.net/10> (Luettu 13.10.2016)

Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. *Yhdistys*.

<https://www.hevostoiminta.net/16> (Luettu 12.9.2017)

Sourander, Andre & Mauri Marttunen. 2016. ”Häiriöiden esiintyvyys ja luokittelu”. Teoksessa *Lastenpsykiatria ja nuorisopsykiatria*, toim. Kirsti Kumpulainen, Eeva Aronen, Hanna Ebeling, Eila Laukkanen, Mauri Marttunen, Kaija Puura & Andre Sourander. Helsinki: Duodecim, 116–132.

Storø, Jan. 2013. *Practical Social Pedagogy: Theories, Values and Tools for Working with Children and Young People*. Bristol: The Policy Press.

Terveiden ja hyvinvoinnin laitos. 2016. *Psyykkinen toimintakyky*.

<https://www.thl.fi/fi/web/toimintakyky/vaeston-toimintakyky/iakkaiden-toimintakyky/psyykkinen-toimintakyky> (Luettu 7.1.2018)

Tuomi, Jouni & Anneli Sarajärvi. 2009. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Helsinki: Tammi.

Tutkimuseettinen neuvottelulautakunta. 2012. *Hyvä tieteellinen käytäntö ja loukkausepäilyjen käsittely Suomessa*.

http://www.tenk.fi/sites/tenk.fi/files/HTK_ohje_2012.pdf Luettu 5.10.2015

Valli, Raine & Päivi Perkkilä. 2015. ”Nettikyselyt ja sosiaalinen media aineistonkeruussa”. Teoksessa *Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1: Metodien valinta ja aineistonkeruu: virikkeitä aloittelevalle tutkijalle*, toim. Raine Valli & Juhani Aaltola. Jyväskylä: PS-kustannus, 109–120.

Vilkka, Hanna. 2007. *Tutki ja mittaa: määrällisen tutkimuksen perusteet*. Helsinki: Tammi.

Vilkka, Hanna. 2015. *Tutki ja kehitä*. Jyväskylä: PS-kustannus.

Wilkinson, Richard & Kate Pickett. 2011. *Tasa-arvo ja hyvinvointi: miksi tasa-arvo on hyväksi kaikille?* Helsinki: HS kirjat.

Liite 1. Kyselykutsu 6.4.2017

Hei!

Olen sosiaalityön opiskelija Itä-Suomen yliopistosta, Kuopiosta. Teen pro gradu -tutkielmaa aiheenani lasten ja nuorten toimintavalmiuksien vahvistaminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Tutkimukseni avulla tavoitteenani on selvittää sosiaalipedagogisen hevostoiminnan vaikutuksia lasten ja nuorten toimintavalmiuksien näkökulmasta ja selvittää myös sitä, mihin nämä vaikutukset perustuvat. Työni ohjaajina toimivat professori Juha Hämäläinen Itä-Suomen yliopistosta sekä Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n puheenjohtaja Kari Koistinen.

Tutkimuksen aineistonkeruu tapahtuu sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajille lähetetyn sähköisen kyselyn avulla. Kyselyyn vastaaminen on luottamuksellista ja vastaaminen tapahtuu anonyymisti. Mikäli olette käytettävissä mahdolliseen myöhempään haastatteluun, kyselylomakkeeseen on mahdollista jättää yhteystiedot. Yhteystietoja ei yhdistetä saatuihin vastauksiin.

Toivoisin, että mahdollisimman moni vastaisi kyselyyn ja sitä kautta osallistuisi alan tutkimukselliseen kehittämiseen.

Annan mielelläni lisätietoja kyselystä tai tutkimuksesta.

Ystävällisin terveisin

Saija Tirkkonen

Sosiaalityön opiskelija

Yhteiskuntatieteiden laitos

Itä-Suomen yliopisto

p. 0445645354

saijatir@student.uef.fi

<https://www.webropolsurveys.com/R/DF49F14F9B6B45F1.par>

Liite 2. Kyselylomake 6.4.2017

Kysely sosiaalipedagogisen hevostoiminnan ohjaajille

Kyselyn avulla kartoitan, kuinka sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet edistävät erilaisia toimintavalmiuksia lasten ja nuorten elämässä. Toimintavalmiuksien käsite nousee Martha Nussbaumin toimintavalmiuksien teorian pohjalta. Toimintavalmiudet käsittävät erilaisia nimettyjä hyvinvoinnin osa-alueita, joiden kautta tarkastellaan jokaisen yksilön mahdollisuuksia valita ja toimia omassa elämässään. Näin ollen toimintavalmiuksien käsite tarkastelee hyvinvointia siitä näkökulmasta, mitä jokainen yksilö kykenee elämässään tekemään ja olemaan.

Vastaukset palautettava 30.4.2017 mennessä.

1. Taustatiedot *

Ikä	_____
Sukupuoli	_____
Koulutustausta	_____
Työkokemus sosiaalipedagogisen toiminnan parissa	_____
Hevosharrastuksen kesto	_____

2. Kuinka paljon arvioit talliaskareiden tekemisen yhdessä toisten kanssa edistävän seuraavia toimintavalmiuksia lapsen tai nuoren elämässä?

	Ei lain- kaan	Vä- hän	Jonkin ver- ran	Pal- jon	Erittäin pal- jon
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	☐	☐	☐	☐	☐

Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky leikkiä ja nauraa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen osallisuus	☐	☐	☐	☐	☐

3. Kuinka paljon arvioit hevosen hoidon edistävän seuraavia toimintavalmiuksia lapsen tai nuoren elämässä?

Ei lainkaan Vähän Jonkin verran Paljon Erittäin paljon

Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky leikkiä ja nauraa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen osallisuus	☐	☐	☐	☐	☐

4. Kuinka paljon arvioit ratsastuksen edistävän seuraavia asioita lapsen tai nuoren elämässä?

	Ei lain- kaan	Vä- hän	Jonkin ver- ran	Pal- jon	Erittäin pal- jon
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky leikkiä ja nauraa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen osallisuus	☐	☐	☐	☐	☐

5. Kuinka paljon arvioit vuorovaikutussuhteen hevosen kanssa edistävän seuraavia toimintaval-
miuksia lapsen tai nuoren elämässä?

	Ei lainkaan	Vähän	Jonkin verran	Paljon	Erit- tään pal- jon
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	☐	☐	☐	☐	☐

Suhde luontoon ja muihin lajeihin	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky leikkiä ja nauraa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen osallisuus	☐	☐	☐	☐	☐

6. Kuinka paljon arvioit ohjaajien antaman (hevosten kanssa toimimiseen liittyvän) neuvonnan ja ohjauksen edistävän seuraavia toimintavalmiuksia lapsen tai nuoren elämässä?

	Ei lain- kaan	Vä- hän	Jonkin ver- ran	Pal- jon	Erittäin pal- jon
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky leikkiä ja nauraa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen osallisuus	☐	☐	☐	☐	☐

7. Kuinka paljon arvioit tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuulumisen edistävän seuraavia toimintavalmiuksia lapsen tai nuoren elämässä?

	Ei lain- kaan	Vä- hän	Jonkin ver- ran	Pal- jon	Erittäin pal- jon
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	☐	☐	☐	☐	☐

Fyysinen terveys ja sen edellytykset	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky leikkiä ja nauraa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen osallisuus	☐	☐	☐	☐	☐

8. Kuinka paljon arvioit tallimiljöössä toimimisen edistävän seuraavia asioita lapsen tai nuoren elämässä?

	Ei lain- kaan	Vä- hän	Jonkin ver- ran	Pal- jon	Erittäin pal- jon
Aktiivisuus oman elämänsä asioissa	☐	☐	☐	☐	☐
Fyysinen terveys ja sen edellytykset	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tunnistaa fyysisen koskemattomuuden rajat	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon	☐	☐	☐	☐	☐
Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot	☐	☐	☐	☐	☐
Suhde luontoon ja muihin lajeihin	☐	☐	☐	☐	☐
Kyky leikkiä ja nauraa	☐	☐	☐	☐	☐
Yhteiskunnallinen osallisuus	☐	☐	☐	☐	☐

9. Tuleeko sinulle mieleen muita sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteitä, jotka edistävät jollakin tavoin lasten ja nuorten toimintavalmiuksia?

10. Mihin mielestäsi sosiaalipedagogisen hevostoiminnan mahdolliset vaikutukset perustuvat?

Liite 3. Kiitoskirje kyselyyn vastanneille 3.6.2017

Kiitos tutkimukseen osallistumisesta!

Olet vastannut sinulle lähetettyyn sosiaalipedagogista hevostoimintaa koskevaan kyselyyn. Tutkimusaiheenani on lasten ja nuorten toimintavalmiuksien vahvistaminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa ja tutkimusprosessissa on ollut mukana myös Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry. Tutkielmani ohjaajina toimivat professori Juha Hämäläinen Itä-Suomen yliopistosta sekä Sosiaalipedagoginen Hevostoimintayhdistys ry:n puheenjohtaja Kari Koistinen.

Kysely toimii pro gradu -tutkielmani toisena aineistona. Kyselyaineiston pohjalta muodostuu yleiskuva sosiaalipedagogisen hevostoiminnan toimintavalmiuksia edistävästä piirteistä ja tätä kuvaa täydennetään myöhemmin tehtävillä haastatteluilla. Olen myöhemmin yhteydessä kyselyn ohessa yhteystietonsa jättäneisiin ja sitä kautta haastatteluihin suostuneisiin henkilöihin. Tavoitteenani on suorittaa haastattelut loppukesästä/syksystä 2017. Koko tutkimuksen on tarkoitus valmistua joulukuuhun 2017 mennessä.

Ystävällisin terveisin,

Saija Tirkkonen

Itä-Suomen yliopisto

saijatir@student.uef.fi

044-5645354

Liite 4. Haastattelupyyntö ja haastattelurunko 19.9.2017

Haastattelupyyntö pro gradu -tutkielmaa varten

Lasten ja nuorten toimintavalmiuksien vahvistaminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa

Hei!

Teen pro gradu -tutkielmaa aiheenani lasten ja nuorten toimintavalmiuksien vahvistaminen sosiaalipedagogisessa hevostoiminnassa. Olet osallistunut tutkimuksen aineistonkeruuseen täyttämällä keväällä 2017 Webropol-kyselylomakkeen ja jättänyt siinä yhteydessä yhteystiedot mahdollista haastattelua varten. Täydennän kyselylomakkeen avulla saamiani tuloksia haastatteluaineiston avulla ja lähestynkin nyt sinua haastatteluun liittyvien ennakkomateriaalien tiimoilta.

Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista ja toivonkin yhteydenottoa myös siinä tapauksessa, mikäli olet nyt jostain syystä estynyt osallistumaan haastatteluun. Suoritan haastatteluni puhelimitse ja puhelut nauhoitetaan myöhempää aineiston kirjallista litterointia varten. Käsittelen aineistoa luottamuksellisesti ja valmiista tutkimuksesta ei voi tunnistaa tutkimukseen osallistuneita henkilöitä. Litteroinnin jälkeen nauhat hävitetään, kuten myös litteroitu aineisto tutkimuksen teon jälkeen. Sitoudun noudattamaan tutkimuksen teon eettisiä periaatteita tutkimuksen teon kaikissa vaiheissa.

Laitan ohessa myös haastattelurungon, johon toivottavasti tutustut ennen haastattelua. Kyselyn avulla kartoitin, kuinka paljon eri sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteet edistävät ohjaajien näkemysten lasten ja nuorten erilaisia toimintavalmiuksia. Haastattelun avulla pyrin paikantamaan sitä, mihin nämä toiminnan vaikutukset näihin toimintavalmiuksiin perustuvat. Olen ottanut myös haastatteluun samat sosiaalipedagogisen hevostoiminnan osa-alueet, jotka oli lueteltu jo aiemmassa kyselyssä. Toimintavalmiuksista olen nostanut haastatteluun ne, joiden ohjaajat kokevat hyötyvän eniten kyseisestä sosiaalipedagogisen hevostoiminnan piirteestä. Esimerkiksi kyselyn tulosten perusteella talliaskareiden yhdessä tekeminen edistää toimintavalmiuksista eniten lasten ja nuorten sosiaalisia suhteita ja sosiaalisia taitoja, suhdetta luontoon ja muihin lajeihin sekä kykyä leikkiä ja nauraa. Haastattelu jatkuu saman logiikan mukaisesti jokaisen hevostoiminnan piirrettä ja sen vaikutuksia lasten ja nuorten toimintavalmiuksiin tarkastellen. Haastattelulla pyrin paikantamaan vastausta kysymykseen mihin nämä positiiviset vaikutukset mainittuihin toimintavalmiuksiin perustuvat.

Haastattelut pyrin aloittamaan 26.9.2017 alkaen. Toivon sinulta sähköpostitse yhteydenottoa sinulle sopivan haastatteluajankohdan sopimiseksi. Minuun voi olla yhteydessä myös mihin tahansa tutkimuksen tekoon liittyvässä kysymyksessä.

Yhteistyöterveisin

Saija Tirkkonen

044-5645354 / saijatir@uef.fi

Haastattelurunko

-Taustatiedot

*ikä *koulutustausta *hevosharrastuksen kesto

-Pääasialliset käsiteltävät teemat:

1. teema: **Talliaskareiden tekeminen yhdessä**

Lasten ja nuorten toimintavalmiudet, joihin vaikuttaa ohjaajien näkemysten mukaan eniten:

1. Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot
2. Suhde luontoon ja muihin lajeihin
3. Kyky leikkiä ja nauraa

➔ Mihin vaikutukset perustuvat? / Miksi ko. toiminta edistää juuri näitä toimintavalmiuksia?

2. teema: **Hevosen hoito**

Lasten ja nuorten toimintavalmiudet, joihin vaikuttaa ohjaajien näkemysten mukaan eniten:

1. Kyky tunkea ja ilmaista omia tunteitaan
2. Suhde luontoon ja muihin lajeihin
3. Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot

➔ Mihin vaikutukset perustuvat/ Miksi ko. toiminta edistää juuri näitä toimintavalmiuksia?

3. teema: **Ratsastus**

Lasten ja nuorten toimintavalmiudet, joihin vaikuttaa ohjaajien näkemysten mukaan eniten:

1. Fyysinen terveys ja sen edellytykset
2. Suhde luontoon ja muihin lajeihin
3. Kyky tunkea ja ilmaista omia tunteitaan

➔ Mihin vaikutukset perustuvat/ Miksi ko. toiminta edistää juuri näitä toimintavalmiuksia?

4. teema: **Vuorovaikutussuhde hevosen kanssa**

Lasten ja nuorten toimintavalmiudet, joihin vaikuttaa ohjaajien näkemysten mukaan eniten:

1. Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan
2. Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot
3. Suhde luontoon ja muihin lajeihin

➔ Mihin vaikutukset perustuvat? / Miksi ko. toiminta edistää juuri näitä toimintavalmiuksia?

5. teema: **Ohjaajien antama (hevosten kanssa toimimiseen liittyvä) neuvonta ja ohjaus**

Lasten ja nuorten toimintavalmiudet, joihin vaikuttaa ohjaajien näkemysten mukaan eniten:

1. Kyky tuntea ja ilmaista omia tunteitaan
2. Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot
3. Kyky kriittiseen ajatteluun ja reflektioon

➔ Mihin vaikutukset perustuvat? / Miksi ko. toiminta edistää juuri näitä toimintavalmiuksia?

6. teema: **Tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuuluminen**

Lasten ja nuorten toimintavalmiudet, joihin vaikuttaa ohjaajien näkemysten mukaan eniten:

1. Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot
2. Kyky leikkiä ja nauraa
3. Yhteiskunnallinen osallisuus

➔ Mihin vaikutukset perustuvat? / Miksi ko. toiminta edistää juuri näitä toimintavalmiuksia?

7. teema: **Tallimiljöössä toimiminen**

Lasten ja nuorten toimintavalmiudet, joihin vaikuttaa ohjaajien näkemysten mukaan eniten:

1. Suhde luontoon ja muihin lajeihin
2. Kyky leikkiä ja nauraa
3. Sosiaaliset suhteet ja sosiaaliset taidot

➔ Mihin vaikutukset perustuvat? / Miksi ko. toiminta edistää juuri näitä toimintavalmiuksia?

Lopuksi vapaa sana, myös teemojen välillä voi kommentoida täysin vapaasti omia näkemyksiään.

Liite 5. Analyysitaulukko 28.11.2017

	Hevosten laj ominaisuuksien hyödyntäminen	Ohjaajan sosiaalipedagoginen ammattitaito	Luontoelementin hyödyntäminen	Toiminnallisuus ja omakohtainen oppiminen	Yhteisöllisyys
1. Talliaskareiden tekeminen yhdessä	5	6	6	8	7
2. Hevosen hoito	8	6	5	5	2
3. Ratsastus	6	5	6	7	2
4. Vuorovaikutuksen suhde hevosen kanssa	7	6	4	5	-
5. Ohjaajien antama neuvonta & ohjaus	5	8	-	3	5
6. Tallilla olevaan sosiaaliseen yhteisöön kuuluminen	-	3	1	5	6
7. Tallimiljöössä toimiminen	-	3	6	5	3